Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Fortæl mig hvem du omgås, og jeg skal fortælle dig om din risiko - en analyse af de danske bankers risikoprofil

MBA Afhandling af Christian Vejling og Magnus Emil Poulsen - Vejleder Lars Krull

Vejling, Christian; Poulsen, Magnus Emil ; Krull, Lars

Publication date:
2013

Document Version
Accepteret manuscript, peer-review version

Link to publication from Aalborg University

Citation for published version (APA):
Vejling, C., Poulsen, M. E., & Krull, L. (2013). *Fortæl mig hvem du omgås, og jeg skal fortælle dig om din risiko - en analyse af de danske bankers risikoprofil: MBA Afhandling af Christian Vejling og Magnus Emil Poulsen - Vejleder Lars Krull*.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from vbn.aau.dk on: April 18, 2024

MBA afhandling Commercial Banking, Aalborg Universitet november/december 2013

Baggrund og datamateriale:

Datagrundlaget fra gearingsanalysen er hentet fra Erhvervsstyrelsen via NN Erhverv.

Coverage Ratio Beregningen er hentet fra pengeinstitutternes årsrapporter i notefortegnelsen.

Gennemsnitlige Coverage Ratio procent er taget fra Finanstilsynets opgørelse.

Gearingsanalyse kirketårnsprincip er lavet med baggrund i gearingstal hentet fra erhvervsstyrelsen via NN Erhverv.

Analysen af bankernes driftsomkostninger er hentet og beregnet med baggrund i Seniorrådgiver Lars Krulls opgørelse over bankernes funding og medarbejderomkostninger, som udarbejdes hvert kvartal, med baggrund i pengeinstitutternes kvartals- halvårsrapporter og årsregnskaber.

Indholdsfortegnelse:

MBA afhandlingen side 1 - 73

Bilag:

Bilag 1: Gearingsanalysen (75 sider)

Bilag 2: Coverage Ratio (1 side)

Bilag 3: Gearingsanalyse kirketårnsprincip (1 side)

Bilag 4: Analyse af bankernes driftsomkostninger (6 sider)

Bilag 5: Eksamensoplæg og andre perspektiver (5 sider)

AALBORG UNIVERSITET - AAU
Institut for Økonomi og Ledelse
Fibigerstræde 4, DK-9220 Aalborg Øst,
mba@business.aau.dk, Danmark • ☎ +45 99 40 82 55

Fortæl mig hvem du omgås, og jeg skal fortælle dig om din risiko -
en analyse af de danske bankers risikoprofil

Forfattere:

Christian Vejling

Magnus Emil Poulsen

Afleveringsdato: 28 november 2013

Vejleder:
Lars Krull, Institut for Økonomi og Ledelse, Fibigerstræde 4, Aalborg Universitet.

Indholdsfortegnelse

Forord **1**

English Summary **2**

Indledning **4**

Problemformulering **7**

Metode **8**

Kildekritik/dataindsamling **11**

Afgrænsninger **13**

PESTEL analyse **14**

Politiske faktorer **15**

Sammendrag af Politiske faktorer **18**

Økonomiske faktorer **19**

Sammendrag af Økonomiske faktorer **22**

Socio-Kulturelle forhold **22**

Sammendrag af Socio-Kulturelle forhold **23**

Teknologiske forhold **23**

Sammendrag af de teknologiske forhold **24**

Miljømæssige forhold **25**

Sammendrag af de miljømæssige forhold **25**

Lovmæssige forhold **25**

Basiskapital, solvens og likviditet: 30

Risikoreduktion og Solvens: 31

Nye krav - Basel III 32

Sammendrag af de lovmæssige forhold **34**

Delkonklusion PESTEL analyse **35**

Analysen af hvem de danske banker vælger at omgås **37**

Udvælgelses kriterier og valg af materiale – hvordan gjorde vi ? 39

Gruppering og øvrig sortering af datamateriale 40
Største banker sammenlignet med alle andre 41
De 6 største institutter sammenlignet 42
Ulykkerne kunne måske være undgået 43
De udfordrede i forhold til denne analyse 44
Betyder det noget om virksomheder har anført en bankforbindelse (Validitet)? 45
Opsummering analyse af hvem de danske banker vælger at omgås 46
Ændringer i bank sektoren siden analysens udarbejdelse i april 2013 46
Delkonklusion kundernes gearingsgrad og ændringer hos de udfordrede 48
Yderligere perspektiver til videre undersøgelse 50
Coverage Ratio 50
Opsummering CR og analyse af hvem de danske banker vælger at omgås 53
En dybere analyse af 3 udvalgte pengeinstitutter 54
Analyse af udvalgte banker 56
Dronninglund Sparekasse 56
Seneste besøg af finanstilsynet 56
Branchefordeling på udlån 56
Markering af lån med OIV 57
Medarbejder og fundingomkostning 57
Kirketårnsprincippet 57
Delkonklusion Dronninglund Sparekasse 58
Sparekassen Vendsyssel 59
Seneste besøg af finanstilsynet 59
Branchefordeling 60
Markering af lån med OIV 60
Finansierings- og medarbejderomkostninger 61
Kirketårnsprincippet 61

Delkonklusion Sparekassen Vendsyssel 62

Sparekassen Hobro 63

Seneste besøg af Finanstilsynet 63

Brancheforde ling 63

Markering af lån med OIV 64

Finansierings- og medarbejderomkostninger 64

Kirketårnsprincippet 64

Delkonklusion Sparekassen Hobro 65

Opsummering på analyse af udvalgte banker 66

Konklusion på analysen af udvalgte banker 67

Konklusion 68

Perspektivering 70

Kildehenvisning 72

Forord

Denne rapport er udarbejdet som en afhandling på MBA studiet på Aalborg Universitet, med speciale i commercial banking. Rapporten er udarbejdet i perioden august 2013 til november 2013 og indledt med forprojekt på Færøerne i april 2013.

Kildehenvisninger er angivet med Harvard-notation. Internetkilder er angivet ved servernavn og titel.

Tak til Lars Krull, for god og konstruktiv vejledning gennem projektet.

Aalborg Universitet d. 28 november 2013

Christian Vejling
christian-vejling@jyskebank.dk

Magnus Emil Poulsen
mep@eik.fo

English Summary

Banks are affected by many different risks - we would in our thesis elucidate these risks and see if there are any new approaches of analysis that can be used to get even closer to the risks individual banks assume from a given strategic approach to the bank's market area. On this basis, we set the following problem statement:

Can we infer anything about a bank's risk from the companies it associates? And if so, what?

The thesis consists of a strategic description of the Danish banking market. In our analysis we found empirical data which helped to answer the problem formulation. Our analysis has been reinforced with an additional perspective that gives us a more in-depth view of selected banks.

PESTEL and leverage analysis

Based on our PESTEL and leverage analysis, and on the basis of what has happened in the banking sector since the preparation of our analysis in April 2013, we were able, by looking at the customers who state which bank they use, to infer the following perspectives, about the level of pressure on the sector´s business model:

- Banks have in recent years been faced with many costly conditions and this trend looks set to continue. Implementation of the CRD IV / Basel III will furthermore have significant capital implications going forward.
- These costs are incurred simultaneously with a decline in lending in the sector that influence the banks' earnings, which is thus declining / stagnant.
- Several of the banks, which according to our analysis face challenges, have in practice been challenged in the past seven months.
- As can be seen from the description of the various challenged banks, several of them suffered significant write-downs after a visit from the Danish FSA, which reinforces our conclusion.

Other perspectives

To answer our next question "And if so, what can we infer about the bank's risk?", we chose the banks that have the most highly leveraged clients. We supplemented our leverage analysis with a calculation of banks' Coverage Ratio, which thus gave us an additional perspective on how individual banks perceive their troubled customers. This analysis gave us the basis for the selection of three banks that we analysed thoroughly, giving us a broader and deeper view of these particular banks' risk. Upon closer examination of these three banks, we could infer some common characteristics and risks:

- They tend to take more risks when they go outside their primary market area
- Their funding and employee expenses are above the level of the 6 largest banks in Denmark
- In two cases the Danish FSA found that the banks had misinterpreted the rules for registering OIV and had the procedure for impairments of loans wrong
- 2 out of 3 banks have registered OIV selections of their loan volume below the average of comparable banks OIV markings

Conclusion

Based on the analyses, we have concluded that it is possible to infer something about the banks' risk, by looking at the customers they deal with. A thorough analysis of three selected banks´ gives us a further insight into the individual banks' risk given from the customers who they associate with.

Indledning

Den økonomiske krise startede i 2007 i USA, hvor faldende ejendomspriser, et mangeårigt meget lavt renteniveau og en kraftig deregulering af den finansielles sektor op gennem 80erne var medvirkende til, at investorerne og bankerne søgte mod alt hvor der kunne skabes et afkast [Inside Job, 2010 Charles Ferguson et. al] . Værdipapirer, derivater og fast ejendom blev handlet i stor stil, og da priserne på det amerikanske ejendomsmarked begyndte at falde i 2007, eskalerede krisen for alvor, kulminerende med Lehman Brothers konkurs i september 2008.

Da krisen ramte Danmark i 2008 blev de danske virksomheder hårdt ramt. Efterspørgslen efter deres produkter stagnerede, hvilket medførte omsætningsfald og pres på indtjeningen. Konkurrenceparametrene har således været effektiviseringer og tilpasninger i de senere år, og en del har sågar flyttet produktionen til udlandet i jagten på billigere arbejdskraft. For den almindelige dansker har det betydet øget usikkerhed og dermed tilbageholdenhed i privatforbruget og i den indenlandske efterspørgsel.

For bankerne betød finanskrisens indtog en markant ændret hverdag. I perioden op til finanskrisen tjente pengeinstitutterne i Danmark enormt mange penge. De fleste pengeinstitutter fremviste år for år større og større overskud. Ejendomsmarkedet steg eksplosivt, kreativiteten var stor, lån uden sikkerhed og personlig hæftelse var udbredt [http://www.dr.dk/nyheder/htm/Rangvid.pdf] og de fleste projekter af den ene og anden art gav overskud. Men i takt med finanskrisens indtog, der samtidig førte til tilfrysningen af de internationale - og nationale - kapitalmarkeder, oplevede den danske finansielle sektor en veritabel rutchetur. Konkursen i Roskilde Bank i august 2008 var således startskuddet til en bølge af konkurser og fusioner gennemført fra 2008 til 2013. Fra 2001 til 2012 er antallet af danske pengeinstitutter således reduceret med 93 stk. og alene i 2012, var der hele 16 fusioner mellem pengeinstitutter i Danmark.

Den danske finansielle sektor er en uundværlig del af erhvervslivet. Sektoren er samfundsmæssig værdiskabende gennem et kompleks system af finansielle tjenester, der øger den materielle produktion og velfærd. [Peter Wendt, Den finansielle sektor ISBN: 9788762903722]. Sektoren spiller derfor en nøglerolle i opbygningen og driften af samfundsøkonomien og

væksten i Danmark. Sektoren er præget af mange og uensartede spillere, fra det mindre lokale pengeinstitut, over større garantsparekasser, til små børsnoterede banker og helt op til de finansielle supermarkeder. Der er ikke nogen entydig konklusion på, hvem der er kommet i de største problemer. De konkursramte banker omfatter således en bred skare af banker herunder også større banker med en betydelig balance og et betydeligt medarbejderantal (500+).

Politisk har krisen også spillet en stor rolle. Staten har trådt til med flere bankpakker, og har således også holdt hånden under den danske finanssektor. I øjeblikket pågår der til stadighed diskussioner, om hvordan en lignende krise kan undgås. Ord som SIFI, kapitaldækningsbekendtgørelse, bankpakker, Glass-Steagall og skat på finansielle transaktioner er politiske emner, med meget høj prioritet. Reguleringen af den finansielle sektor i USA og Europa er således i fuld gang, og der må derfor forventes stigende krav til sektoren fremover. Kravene spænder bredt, fra yderligere dokumentation, til nye hvidvaskningsregler. Centralt står dog kravet om øget polstring af bankerne så en lignende krise kan undgås.

I Danmark sker reguleringen af den danske banksektor, via Lov om finansiel virksomhed. I praksis varetages reguleringen af loven med direktiver fra EU. I nyere tid (2007) vedtages BASEL II reglerne, som yderligere ændrede regler til kapitaldækning i bankerne. Så i stedet for 8% kapitaldækningskrav uanset kundens bonitet, blev det i stedet sådan, for de største banker, at der iht. bankernes egne avancerede modeller/skøn, kunne afsættes større eller mindre beløb til kapitaldækning ud fra kundens finansielle styrke. For de mindre og mellemstore banker fortsatte de nuværende regler dog således, at udlånet klassificeres indenfor flere risikoklasser med faste kapitaldækningsregler.

Basel II reglerne medførte således, at de traditionelle hensættelser bankerne foretog ud fra et forsigtighedsprincip, til imødegåelse af tab, blev afløst af nedskrivningsberegninger på kunderne og en objektiv vurdering af om der sker værdiforringelser på den enkelte kunde.

I praksis, er Basel II reglerne og opgørelsesmetoderne af de nye nedskrivningsberegninger og den objektive vurdering af værdiforringelserne på en specifik kunde, blevet tolket forskelligt fra pengeinstitut til pengeinstitut. Der er derfor også i den seneste tid set eksempler på, at selv velpolstrede banker er kommet i problemer. Seneste eksempel skal findes i Tønder Bank, der

inden besøg af finanstilsynet blev betragtet som en meget sikker bank, med en væsentlig solvensoverdækning. Efter besøg af finanstilsynet stod det dog klart, at bankens aktionærer havde tabt deres penge og Tønder Bank blev efterfølgende overtaget af Sydbank.

Fælles for alle banker er, at de er underlagt det samme regelsæt og alle lever under samme indflydelse fra det omkringliggende samfund. Der er siden krisens indtræden sket mange ting, der har indflydelse på bankernes drift, kapital, likviditet og resultater, herunder er samtlige banker ramt af øgede nedskrivninger.

Finanstilsynet har i forbindelse med en gennemgang af de danske banker offentliggjort en oversigt over hvilke banker, klassificeret efter størrelse, der har nedskrevet mest på deres kunder. (Se figur 1.0) - [http://www.finanstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2012/~/media/Tal-og-fakta/2013/Markedsudvikling/MU-2012.ashx]

Figur 1.0

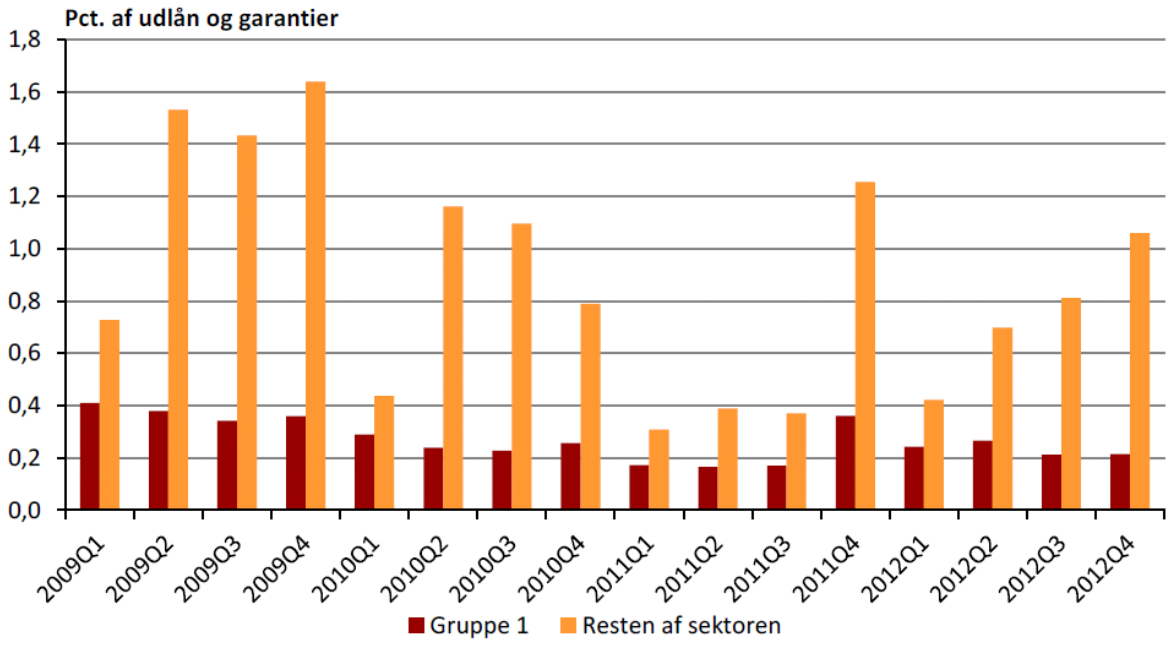

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Som det fremgår af figur 1.0 er der væsentligt højere nedskrivninger hos resten af sektoren, målt i procent af lån og garantier end hos de største pengeinstitutter. Noget kunne derfor tyde på, at små og mellemstore pengeinstitutter har en højere risikoprofil og en anden

markedstilgang end gruppe 1 pengeinstitutterne, hvis man dømmer ud fra Finanstilsynets opgørelse over nedskrivningsprocenterne i sektoren.
Vi synes det vil være interessant, at undersøge hvorfor nedskrivningsprocenterne i de små og mellemstore banker skiller sig markant ud fra gruppe 1 pengeinstitutterne. Om det skyldes at de er mere forsigtige og dermed nedskriver mere på deres lån – eller den højere nedskrivning er med baggrund i, at de eksempelvis kreditvurderer kunderne forskelligt og har en anderledes risikoopfattelse end gruppe 1 bankerne.

Problemformulering

Som beskrevet i indledningen påvirkes banker af mange forskelligt artede risici – vi vil gerne belyse disse risici og se, om der findes nye analysemetoder der kan bruges til at komme tættere på, hvilke risici de enkelte banker selv påtager sig, og hvilke udefrakommende faktorer der også har en indflydelse. Vi har på den baggrund opstillet flg. Problemformulering:

Kan man udlede noget om en banks risiko ud fra de kunder den omgås ? Og i givet fald hvad?

Metode

Denne afhandling vil forsøge at inddrage alle fagområder i det omfang, det giver mening for at kunne belyse problemstillingen. Det betyder, at vi i forhold til at kunne belyse de danske bankers risiko, har foretaget valg, så ikke alle fag inddrages på lige fod. Vores fokus er derfor på teorier, der sigter på at belyse problemstillingen, dvs. belyse bankernes risiko og kundesammensætning. Vi vil ikke redegøre detaljeret for den enkelte teori eller models opbygning, struktur m.m., idet grundprincipperne forudsættes for kendte. De enkelte modeller m.v. vil dog blive beskrevet kort i de respektive afsnit hvor de indgår.

Afhandlingen vil hovedsagligt inddrage fagområderne strategi, virksomhedens økonomiske omgivelser og finansiel virksomhed.

Vi har valgt nedenstående teorier, analyser og modeller, idet vi mener, at de sammenholdt kan danne et fyldestgørende grundlag for at belyse bankernes risiko og besvare vores problemformulering.

- PESTEL analyse. [Fundamentals of Strategy, Gerry Johnsson et. al ISBN: 0273757334]
- Gearingsanalyse udarbejdet på Aalborg Universitet April 2013 (BILAG 1).
- Inspektionsrapporter fra Finanstilsynet på udvalgte banker. [http://finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Tal-og-fakta/Vurderinger-af-finansielle-virksomheder.aspx]
- Beregning af Coverage Ratio på udvalgte banker (Bilag 2).
- Gearingsanalyse beregnet på udvalgte banker – kirketårnsprincip (BILAG 3).
- Fundinganalyse udarbejdet på Aalborg Universitet September 2013 (BILAG 4).

Overordnet vil afhandlingen bestå af en strategisk beskrivelse af det danske bankmarked. Herefter vil vi med vores analyseniveau finde empiri, der kan medvirke til, en besvarelse af problemformuleringen. Analyseniveauet vil samtidig blive underbygget med yderlige perspektiver, der kan give et mere dybdegående billede af udvalgte banker. Disse niveauer vil sammenholdt danne grundlag for den endelige konklusion på den stillede problemformulering.

I den strategiske beskrivelse vil vi derfor belyse det danske bankmarked og dets omgivelser via en PESTEL analyse. Her vil vi overordnet redegøre for de samfundsøkonomiske omgivelser i det danske finansielle marked. Vi bruger i denne afhandling, en PESTEL analyse for at tegne et billede af hvilke forudsætninger bankerne i Danmark drives under, og dermed hvilke udefrakommende faktorer, der har indflydelse på drift af banker i Danmark og deres risiko. De enkelte afsnit i PESTEL analysen afslutter vi med et sammendrag, som opsummerer de væsentligste punkter indenfor hvert område. Disse punkter vil derefter blive samlet som en endelig konklusion på PESTEL analysen.
Med afsæt i resultaterne fra PESTEL analysen, vil vi derefter se på vores udgangspunkt for udarbejdelsen af analysedelen i afhandlingen, vores "forprojekt" (BILAG 1), som vi lavede i april måned 2013. Vi vil supplere vores "forprojekt" med perspektiver på, hvad der er sket på bankmarkedet siden udarbejdelsen og dermed se om det "forprojekt" vi udarbejdede, tegner et retvisende billede af bankernes risiko. Afsnittet afsluttes med en delkonklusion, som besvarer første del af vores problemformulering : *"Kan man udlede noget om en banks risiko, ud fra de kunder den omgås ?"* .

For at besvare problemformuleringens næste spørgsmål "*hvad vi i givet fald kan udlede om bankernes risiko"*, vil vi udvælge de banker som har de højest gearede kunder. Vi vil her supplere vores gearingsanalyse med en beregning af bankernes Coverage Ratio. Coverage Ratio nøgletallet er interessant, idet det i % udtrykker, hvor meget der er nedskrevet på engagementer med Objektiv Identifikation for værdiforringelse. En lav Coverage Ratio ift. gennemsnittet kan derfor udtrykke, at disse banker har en mere optimistisk tilgang til kundens fremtidige betalingsevne. Coverage Ratio beregningen vil dermed også give os et yderligere perspektiv på, hvordan de enkelte banker anskuer de dårlige kunder og dermed hvilke yderligere nedskrivningsrisiko de kan have på OIV kunderne. Afsnittet afsluttes med en opsummering. Denne opsummering skal danne grundlag for udvælgelse af 3 banker der omgås de højest gearede kunder, og som samtidig har en Coverage Ratio under gennemsnittet.

Vi vil herefter gå i dybden med disse 3 banker, med det formål at finde nogle yderligere områder, som kan give et bredere og dybere billede af netop disse bankers risiko. Vi vil specifikt se på flg. faktorer:

*Brancheforde*ling *på udlån* – vi vil undersøge hvordan udlånet fordeler sig til hhv. erhvervskunder og privatkunder for at se, om der kan ses en sammenhæng mellem CR/Gearingsgrad og udlånsfordelingen. Vi får dermed et indblik i, om risikoen bliver større eller mindre for det enkelte pengeinstitut, alt efter om man har en større eller mindre del af sine udlån placeret hos erhvervskunderne.

Markering af udlån med OIV – Vi vil undersøge hvor stor en del af de 3 pengeinstitutters udlån der i % er markeret med OIV. Det vil give os et yderligere perspektiv på deres risiko, idet OIV markeringen i % kan sige noget om, hvor meget de afviger i forhold til sammenlignelige konkurrenter.

Funding- og medarbejder omkostninger - *v*i vil undersøge de 3 udvalgte bankers fremadrettede drift og konkurrencedygtighed ved at undersøge bankernes funding- og medarbejderomkostninger sammenlignet med øvrige aktører i branchen. Dette vil give os et bredere perspektiv på bankernes risici på effektiviserings- og fundingsiden i forhold til deres fremadrettede drift.

Kirketårnsprincippet – Vi vil i dette afsnit tage udgangspunkt i nye tal for 2012 på den enkelte banks kunder. Her vil vi dele kunderne op og se på, hvilken gearing kunderne har i den enkelte banks hovedpostnummer, og derefter se om de kunder, der ligger udenfor hovedpostnummeret, har en større gearing. Vi kan på denne baggrund få et indblik i, om de 3 banker øger eller reducerer deres risici, når de bevæger sig udenfor deres primære markedsområde.

Seneste besøg fra finanstilsynet - vi vil supplere de nye data med, hvornår de 3 udvalgte banker sidst havde besøg fra finanstilsynet, og hvad der i givet fald kom ud af besøget.

De nævnte yderligere perspektiver, kirketårnsprincippet, brancheforde*l*ing på udlån, seneste besøg fra finanstilsynet og funding og medarbejderomkostningerne, afsluttes med en delkonklusion på hver af de 3 banker, som opsummerer de væsentligste resultater. De 3 delkonklusioner opsummeres umiddelbart efter afsnittet, hvor vi vil synliggøre de fælles karakteristika der går igen i alle 3 banker.

Sammenholdes vores gearingsanalyse, analysen af Coverage Ratio og de yderligere perspektiver, er det vores opfattelse at vi med denne metode er i stand til at konkludere og give yderligere perspektiver på vores problemstilling, således vi kan lave en fyldestgørende konklusion på den beskrevne problemformulering.

Kildekritik/dataindsamling

Empiri / Dataindsamling

Empiri indsamlingen kan overordnet set inddeles i henholdsvis primære og sekundere data, hvoraf begge typer er anvendt i denne afhandling. Vi vil nedenfor redegøre for vores overvejelser i forhold til empiriens pålidelighed og validitet.

Primære data definerer vi som ”data indsamlet med det formål at løse et specifikt problem”. Tilegnelsen af primære data er sket med udgangspunkt i vores ”foranalyse”, hvor vi har indhentet regnskaber på alle regnskabspligtige der har offentliggjort deres årsrapporter i perioden 2008-2011. Det er langtfra alle virksomheder, der i deres årsrapporter opgiver deres bankforbindelse – vi påviser i undersøgelsen, at validiteten af data fra virksomheder der opgiver bankforbindelser, er repræsentativt. Vi har i undersøgelsen kun medtaget institutter, hvor vi har konstateret et tilfredsstillende datagrundlag i form af antal observationer.

Sekundære data definerer vi som ”data indsamlet af personer eller institutioner, hvis formål er et andet end at løse vores specifikke problemstilling”. Vores sekundære datakilder dækker analyser udarbejdet af Finanstilsynet og LOPI, hvorfor vi anser kvaliteten i vores sekundære data som værende af høj validitet.

Kritik af dataindsamlingen

Dataene til gearingsanalysen er med baggrund i de aflagte årsrapporter og er derfor et øjebliksbillede af de undersøgte banker. Der kan altid argumenters for, at der er underliggende oplysninger som ikke kan læses ud fra årsrapporten, hvilket medfører en risiko for fejlfortolkning i analysen.

Nøgletallet Coverage Ratio, kan bruges af de udvalgte banker på forskellig vis. Nogle banker kan markere lån med en OIV anmærkning alene af forsigtighedsprincip, eller fordi de ønsker at holde et skærpet tilsyn med netop dette lån/kunde. Dette kan betyde at Coverage Ratio beregningen udviser en for negativ % sats, idet lånene markeres på forskellig vis fra pengeinstitut til pengeinstitut.

Kritik af PESTEL

PESTEL analysen kan anskues som værende en for overordnet model til, at det er muligt at identificere forhold centralt for afhandlingens problemstilling. Det er således centralt, at analysen målrettes specifikt mod, at kunne udlede konkrete faktorer til en forklaring af det relevante undersøgelses spørgsmål. Det betyder, at en stor mængde information sorteres fra som irrelevant, uantastet at det ud fra analysens definitioner karakteriseres som relevant.

Analysen kan dertil betragtes, som værende baseret på historisk information og er dermed rettet mod fortiden. I vores afhandling vil PESTEL analysen imidlertid både se bagud og fremad.

Afgrænsninger

Afhandlingen er udelukkende udarbejdet på baggrund af offentligt tilgængeligt materiale - herunder bankernes årsrapporter, virksomhedernes årsrapporter og andre offentlige rapporter. Der har under udarbejdelsen af opgaven ikke været taget kontakt til nogen af bankerne.
Vores fokus i denne afhandling er at undersøge pengeinstitutternes risiko med udgangspunkt i deres kunders årsrapporter. Vi er beviste om, at der er flere management aspekter der har indflydelse på hvorledes bankerne bliver drevet. Men på grund af manglende offentligt materiale, vil vi i afhandlingen afgrænse os fra at behandle områderne kultur & værdier, marketing og intern ledelse.

Vores fokus vil være på kreditrisiko, hvorfor vi vil afgrænse os fra, at analysere bankernes markedsrisiko, operationelle risiko og likviditetsrisiko i detaljer.

Vi vil afgrænse os fra at analysere bankernes sikkerheder, da vi ikke har et tilfredsstillende indblik i denne faktor, omend den tillige er en væsentlig faktor i forhold til bankernes risiko og specielt deres Coverage Ratio.

Vi vil i afhandlingen udelukkende fokusere på bankernes finansiering af danske virksomheder. Dette giver ikke et fyldestgørende overblik over de banker, der har aktiviteter udenfor Danmark.

Vi vil se bort fra de banker, hvor vi ikke har et tilfredsstillende empirisk validt grundlag, målt på for få data i de enkelte banker. (for få virksomheder navngiver deres bank)

PESTEL analyse

Da vi her skriver specifikt om pengeinstitutter i Danmark, vil vores analyse tage udgangspunkt i de forhold de danske pengeinstitutter og deres bestyrelser er underlagt, og de love vi ved der kommer fremover, som kan få betydning for de strategiske valg pengeinstitutterne må træffe i fremtiden. Da vi ikke kan behandle alle emner med samme dybde, vil vi indledningsvis beskrive de karakteristika, der har kendetegnet den danske banksektor i Danmark, frem til finanskrisen.

Der var ved udgangen af 2012, 111 pengeinstitutter der opererede i Danmark, herunder 1 færøsk bank og 14 filialer af udenlandske pengeinstitutter. De danske pengeinstitutter bliver grupperede efter størrelse og forretningsomfang i 4 grupper. Grupperne strækker sig fra finansielle supermarkeder til små lokale andels- og sparekasser.
De danske bankers forretningsmodel bygger på, at de traditionelt har haft filialer rundt om i landet, hvor der har været selvstændig kassefunktion og kunderådgivere tilstede. I de seneste år har bl.a. den teknologiske og økonomiske udvikling medført, at de danske banker er begyndt at revurderet deres forretningskoncepter.

De ændrede mønstre indenfor den finansielle sektor har medført, at antallet af bankfilialer er faldet fra 2.099 til 1.436 i perioden 2001-2012 [http://www.finansraadet.dk/tal--fakta/Pages/statistik-og-tal/pengeinstitutter,-filialer-og-ansatte.aspx].

Fra 2005 til ultimo 2008 voksede de samlede bankudlån i Danmark fra 1.337 mia. kr. til 2.277 mia. kr., eller med ca. 940 mia. kr. på kun 3 år. Samtidig var udviklingen i indlån mere moderat, idet det kun voksede fra 1.178 til 1.682, svarende til 504 mia. kr. Denne udvikling resulterede i et markant indlånsunderskud på 595 mia. kr. Indlånsunderskuddet medførte, at mange danske banker blev afhængige af funding fra de internationale kapitalmarkeder. [http://www.finansraadet.dk/Tal--Fakta/Pages/statistik-og-tal/regnskabstal/hovedtal---balance.aspx].

Erhvervsministeriet har efter finanskrisen fået udarbejdet Rangvid rapporten, der har udpeget flere karakteristika for de pengeinstitutter, der de senere år har været nødlidende. De karakteristika dækker bl.a. over høj udlånsvækst, høj koncentration af ejendomseksponering, høj eksponering på store engagementer, funding ratio over 1 og indlånsunderskud. Disse

forhold har allerede inden Rangvid rapporten blev færdig, været medvirkende til, at der er sat øget fokus på flere forhold i den danske banksektor. Vi vil derfor i det følgende kapitel belyse de faktorer som bankerne ikke selv er herre over, men som kan og vil have indvirkning på pengeinstitutternes forudsætninger for at drive bank i fremtiden, og dermed også hvilken ekstern risiko de er udsat for.

Vores PESTEL analyse tager udgangspunkt i 6 områder, og anvendes som et strategisk værktøj til at fastslå virksomheders omkringliggende forhold.

De 6 områder vi behandler er:

- (P) Politiske faktorer
- (E) Økonomiske faktorer
- (S) Socio-kulturelle forhold
- (T) Teknologiske faktorer
- (E) Miljømæssige faktorer
- (L) Lovmæssige faktorer

Politiske faktorer

Den finansielle sektor har igennem de senere år været et varmt politisk emne, både i Danmark og i udlandet. For at forstå den politiske dagsorden i Danmark, må man skele til hvad den politiske debat i høj grad har drejet sig om. Her kommer vi ikke uden om de 5 bankpakker, som staten brugte aktivt bl.a. i forbindelse med "redning" af den danske banksektor, da det så allerværst ud. Da bankpakkerne således var og er en central del af den politiske dagsorden i Danmark og ofte bruges i argumentationen for og imod yderligere regulering, skitseres de nærmere i de næste afsnit.

Derudover har der på det seneste været en del tale om en forhøjelse af lønsumsafgiften i den danske banksektor - dette vil vi også berøre og beskrive, idet en forhøjelse heraf vil have en stor indflydelse på de danske finansielle institutioner, og givetvis medføre yderligere krav til bankernes rentabilitet fremadrettet.

Bankpakker

Bankpakke 1 blev vedtaget i oktober 2008 og havde til formål at sikre likviditet i pengeinstitutterne, idet de internationale kapitalmarkeder frøs til is. Staten stillede derfor en ubegrænset garanti for simple fordringer i bankerne i 2 år. På samme tid oprettede staten selskabet Finansiel Stabilitet, som havde til opgave at afvikle nødlidende banker. Pengeinstitutterne skulle selv bidrage til bankpakke 1 med 25 mia. kr.
[https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=121670]

Bankpakke 2 blev vedtaget i oktober 2009 og havde til formål at sørge for, at den finansielle sektor kunne låne penge af staten og dermed til bankernes kunder. Der kunne således "tankes op" med Hybrid kernekapital til 12% eller med 3% Hybrid kernekapital. Lånene blev givet via individuel ansøgning og med individuelle rentevilkår.
I alt blev der udbetalt ca. 46 milliarder kroner til 43 ansøgere til en gennemsnitlig årlig rente på cirka 10 procent. Desuden medførte pakken, at bankerne kunne søge om en individuel statsgaranti for f.eks. obligationsudstedelser. Bankpakke 2 har politisk været genstand for mange diskussioner idet flere har udtrykt betænkeligheder ved at den såkaldte "upside model", som blev benyttet i USA, ikke blev benyttet i Danmark.
[http://oem.dk/graphics/oem/nyheder/Pressemeddelelser%202009/Aftale%20om%20kreditpakke.pdf]

Bankpakke 3 blev vedtaget i oktober 2010 og havde til formål at afvikling af en nødlidende bank kunne ske over en weekend, og at et evt. tab efter krak skulle dækkes af banksektoren selv. Derudover blev Statens ubegrænsede garanti for indskud erstattet af et loft på 750.000 kr. Bankpakke 3 betød samtidig at udenlandske investorer kunne tabe penge, hvilket medførte en så kraftig international reaktion, at flere danske banker fik problemer med at funde sig, både internationalt og nationalt. Den Danske banksektor blev med baggrund i Bankpakke 3 nedgraderet af kreditvurderingsbureauet Standard and Poors.
[https://www.finansielstabilitet.dk/Default.aspx?ID=152]

Bankpakke 4 blev vedtaget af Folketinget i august 2011 og skulle gøre det mere attraktivt for sunde banker at overtage de usunde. Derfor betaler bankerne en udvidet medgiftsordning, der betyder, at de sunde banker får støtte af staten, når de overtager hele eller dele af en nødlidende bank. Derudover besluttes der i forbindelse med bankpakken også at nedsætte et udvalg, der skal udpege systematisk vigtige banker (SIFI), der er for vigtige til at gå ned (se afsnit SIFI). [https://www.finansielstabilitet.dk/Default.aspx?ID=153]

Bankpakke 5 medførte bl.a. at FIH kunne overføre udlån til Finansiel Stabilitet og modtage likviditet den anden vej. Derudover oprettes LFI - Landbrugenes Finansieringsinstitut. LFI skal yde anlægsfinansiering til landbrug for *effektive driftsledere og nye unge landmænd*. Desuden styrkes vækstfonden og EKF med yderligere midler.
[http://www.mwblaw.dk/dadk/Nyheder/Nyheder%202012/20120302%20Udviklingspakken%20nu%20paa%20plads.aspx]

For at perspektivere de politiske udsagn, som fylder meget i medierne, og som i høj grad er præget af argumentationen om, at den danske stat og dermed skatteyderne har reddet bankerne, har erhvervs- og vækstministeriet i 2013 udarbejdet en opgørelse over statens indtægter og udgifter til bankpakkerne fra 2008-2012 [http://www.evm.dk/~/media/oem/pdf/2012/nyheder-2012/16-05-12-okonomisk-status-for-bankpakken-og-kreditpakken.ashx] Opgørelsen viser, at staten indtil videre haft en samlet indtægt på bankpakkerne på 9,4 mia. kr. Staten har dog, imens denne afhandling skrives en betydelig kapital og aktionærinteresse i bl.a. Vestjysk Bank, som endnu er uafsluttet (se perspektiver på Vestjysk Bank i afsnittet ændringer i bankesektoren siden analysens udarbejdelse).

Vi kan se, at bankpakkerne som er blevet vedtaget i Danmark, har haft både positive og negative aspekter. Bankpakke 1 og Bankpakke 3, medførte de største omkostninger for den danske banksektor. Bankpakke 1, fordi tabene i sektoren op til 25 mia. kr. selv skulle dækkes af bankerne, og bankpakke 3 fordi den medførte en nedgradering af de danske banker, og gjorde det dyrere/umuligt for dem, at finansiere sig på de internationale markeder. For at inddække disse omkostninger er der prisreguleret overfor kunderne, således den enkelte kunde har oplevet en øget betaling til bankerne. Samlet set har bankpakkerne derfor været en væsentlig merudgift for den danske finansielle sektor og samfundet gennem de seneste år. Samtidig har de også medført en stabilitet, da finanskrisen var på sit højeste.

SIFI:

SIFI udvalget består af 8 deltagere og har til opgave at udvælge hvilke banker der kan betragtes som systemisk vigtige, hvilke krav der skal være til systemisk vigtige banker og hvilke instrumenter der skal bruges, hvis et SIFI institut kommer i vanskeligheder. Udvalget kom med deres anbefalinger i marts 2013.
[http://www.evm.dk/arbejdsomraader/finansielle-forhold-og-vaekstkapital/finansiel-stabilitet/udvalg-om-systemisk-vigtige-finansielle-institutioner].

SIFI udvalgets anbefalinger har efterfølgende været genstand for megen politisk debat, som stadig pågår.

En del af SIFI udvalgets anbefalinger er, at SIFI bankerne skal polstres yderligere ift. de øvrige banker hvilket vil betyde øgede krav til kapital og dermed en større binding af passiv kapital hos det enkelte pengeinstitut. (se afsnittet Basel III under lovmæssige forhold). Det øgede krav til bankernes kapital vil sætte SIFI bankernes indtjening under yderligere pres.

Lønsumsafgiften:

Lønsumsafgiften er en lønskat der opkræves uanset om den finansielle virksomhed har overskud eller underskud. Lønsumsafgiften er således at sidestille med en driftsomkostning.

Lønsumsafgiften for finansielle virksomheder udgjorde i 2012 10,5 % af lønsumsgrundlaget.

En analyse fra Aalborg Universitet sætter fokus på forslaget om en forhøjelse af lønsumsafgiften med 1,8 %. [http://vbn.aau.dk/files/63396957/Lonsumsafgift_og_analyse_1Q2012.pdf] konklusionen her er, at "lønsumsafgiften i bedste fald medvirker til at bremse genopretningen af økonomien", idet en øget omkostning på den finansielle sektor medfører en højere rente på den finansielle sektors kunder. Det har den effekt at incitamentet fra kunderne til at låne til investeringer nedsættes.

Andre politiske aspekter:

Udover bankpakker, SIFI og lønsumsafgiften er der også andre politiske udfordringer for den finansielle sektor. Der tales netop nu om, at indføre en skat på finansielle transaktioner med det formål, at dæmpe valutaspekulation og kortsigtet spekulation i det hele taget. Der er endnu ikke truffet beslutning herom på politisk plan, hverken i Danmark eller i Europa. Flere Europæiske lande har dog tilkendegivet, at de ønsker at deltage i en skat på finansielle transaktioner. En dæmpet handel indenfor de finansielle transaktioner, vil således også sætte pres på bankernes indtjening.

Sammendrag af Politiske faktorer

Vi kan udlede, at den finansielle sektor påvirkes af den politiske proces i både Danmark og udlandet. Kravene om en øget regulering af den finansielle sektor, er genstand for stor debat, og man kan på denne baggrund konkludere, at sektoren også fremover i højere eller mindre grad må indstille sig på, at være den del af den politiske debat og de deraf kommende

påvirkninger. Bankpakkerne havde samlet set den effekt, at bankerne oplevede øgede omkostninger. Bl.a. var reaktionen fra de internationale investorer på bankpakke 3 så voldsom, at prisen på de penge som de øvrige danske banker skulle låne, steg dramatisk.
En øget lønsumsafgift, SIFI krav og andre mulige politiske indgreb, vil givetvis have en negativ effekt på bankernes nettoindtjening. Man kan med rette argumentere for, at hvis man for alvor vil have gang i samfundsøkonomien igen, så skal bankerne kunne tænke mere langsigtet og dermed ikke frygte for øgede omkostninger og dermed deres indtjening på kort sigt.

Økonomiske faktorer

Den danske banksektor blev i den grad påvirket af den globale finanskrise. I dette afsnit behandles de makroøkonomiske påvirkninger de danske banker har, og som har indflydelse på de økonomiske scenarier, de finansielle virksomheder i Danmark lever i.
Da pengeinstitutterne er en konjunktur følsom branche, og derved også er et spejl af hvordan det går med den nationale økonomi, har vi valgt at fokusere på de ting vi mener der danner det bedste indtryk af de forhold pengeinstitutterne i Danmark lever under.

Bruttonationalproduktet (BNP):

Bruttonational produktet(BNP) er groft sagt et mål for den samlede produktion i samfundet på et år. Med produktion menes de varer og tjenester, der produceres og omsættes på markederne og i den offentlige sektor. Udviklingen i den årlige real vækst i BNP fremgår af figur 2.0.

Figur 2.0

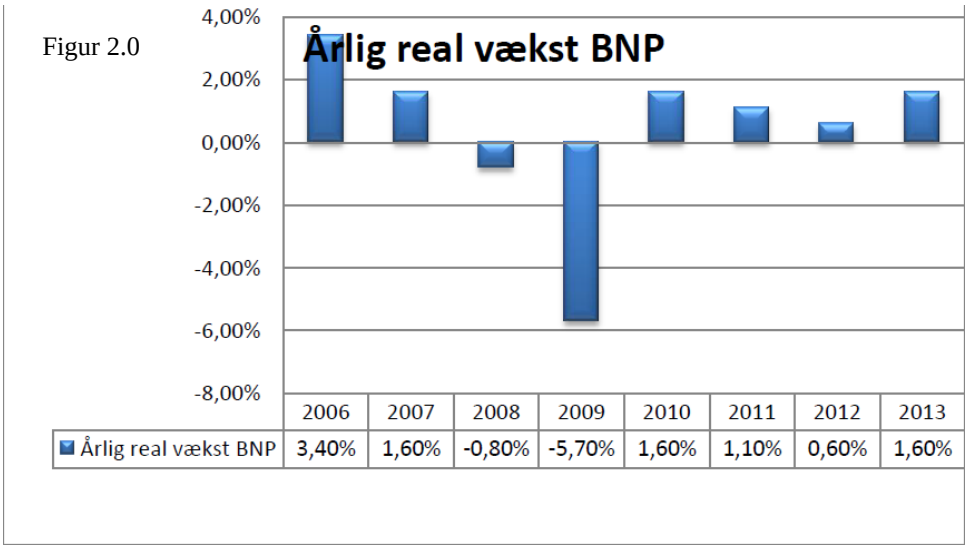

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Årlig real vækst BNP	3,40%	1,60%	-0,80%	-5,70%	1,60%	1,10%	0,60%	1,60%

[http://www.eu-oplysningen.dk/fakta/tal/BNP_vaekst/?print=1]

En af de største udfordringer Danmark står overfor er den økonomiske udvikling. For bankerne vil det have en positiv effekt, hvis den underlæggende økonomiske udvikling er i fremgang. En økonomisk fremgang vil betyde, at virksomhederne begynder at ansætte folk og tjene penge, hvilket vil forøge skattegrundlaget i Danmark og samtidig øge efterspørgslen i samfundet.
Af figur 2.0 kan vi se, at BNP i årene efter finanskrisens indtræden har været negativ, hvilket er et udtryk for at det har været nogle hårde år for dansk økonomi.

Udviklingen i BNP har udover en lav økonomisk vækst også betydning for bankerne i Danmark. Når udviklingen i BNP er negativ, som den har været i 2008 og 2009 påvirkes hele det finansielle system derfor også i negativ retning, både i form af manglende efterspørgsel og øgede antal konkurser.

Udviklingen i antal af konkurser:

Udviklingen i antallet af konkurser viser jfr. figur 2.1 således også tydeligt, at de senere år har været hårdt for dansk erhvervsliv. De mange konkurser har haft den påvirkning, at de danske banker har været hårdt ramt af nedskrivninger, som har bidraget til en negativ udvikling i de danske bankers resultater.

Figur 2.1

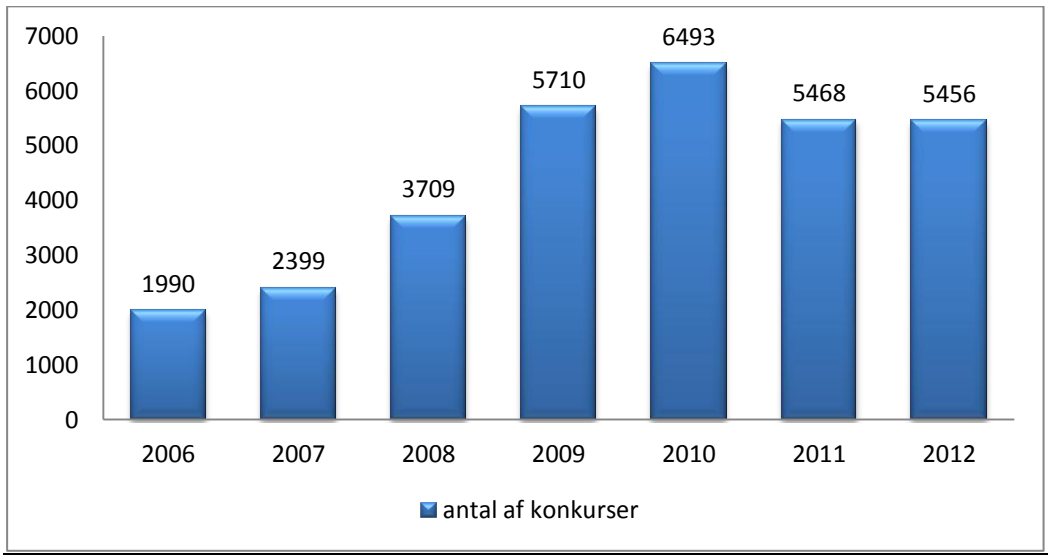

[http://www.fsr.dk/~/media/Files/Presse%20og%20nyheder/pressemeddelelser/2013/Baggrundsnotat%20-%20Udviklingen%20i%20konkurser%20-%20januar%202013.ashx]

Udviklingen i bankernes erhvervsudlån

Samlet set har en stigning i antallet af konkurser og en lav/stagnerende vækst i BNP sat bankernes forretningsmodel under pres. Dette kommer bl.a. til udtryk i bankernes udlån, som har været stødt faldende gennem de seneste år. Det fremgår bl.a. af næste figur.

[http://nationalbanken.dk/__C1256BE20056CC48.nsf/0/1E2226F8D6B61597C1257AFC004A6AFC?OpenDocument&Highlight=0,bankernes%20udl%E5n]

Figur 2.2

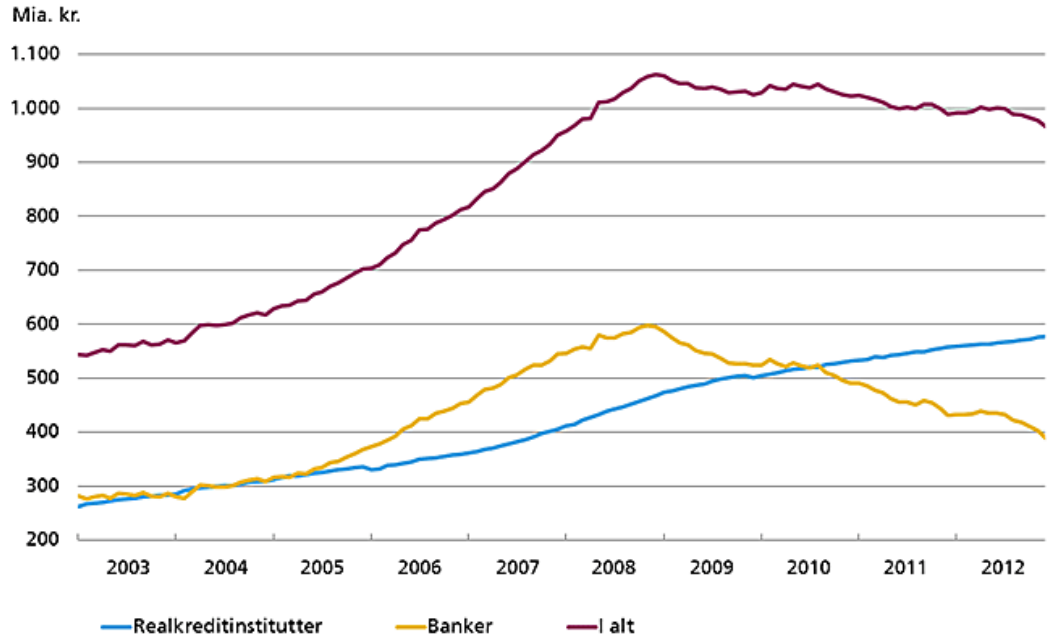

Som det ses, falder bankernes udlån til erhvervskunderne fra toppen i 2008 på ca. 600 mia. kr. til under 400 mia. kr. i 2012. Det har naturligvis andre årsager end udviklingen i BNP og konkurser, men skyldes også det store indlånsunderskud der var i de danske banker ved indgangen til finanskrisen i 2008. Indlånsunderskuddet og Bankpakke 3 (Se PESTEL analysen under politiske forhold) medvirkede til, at de danske banker bremsede kraftigt op i udlånet, for at skabe balance mellem deres ind og udlån ([www.evm.dk/publikationer/.../18-09-13-den-finansielle-krise-i-danmark.pdf]

Renteniveauet:

Det Danske renteniveau har væsentlig betydning for de Danske bankers indtjeningsmuligheder. Siden finanskrisens indtræden i 2008 har renterne i Danmark været støt faldende. Dette påvirker bankernes indtjeningsmuligheder, idet et lavt renteniveau medfører en faldende rentemarginal på indlånssiden og dermed også væsentligt ringere muligheder for at skabe en tilfredsstillende indtjening.

Sammendrag af Økonomiske faktorer

Som det ses af både udviklingen i BNP og i antallet af konkurser i DK, har den danske økonomi været hårdt ramt af den finansielle krise. For den danske banksektor har krisen betydet øgede nedskrivninger, yderligere omkostninger og et fald i bankernes erhvervsudlån. Disse forhold har sat bankernes indtjening under pres.

Socio-Kulturelle forhold

Finanskrisen har været medvirkende til en konsolideringsbølge indenfor banksektoren, i form af opkøb, fusioner og konkurser. Dette har således også haft en betydning for antallet af medarbejdere i den finansielle sektor. En opgørelse fra Danmarks statistik jfr. Figur 3.0 [http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectVarVal/saveselections.asp], viser at antallet af ansatte i den finansielle sektor i Danmark er reduceret med over 4000 medarbejdere fra 2008 til 2011.

Figur 3.0

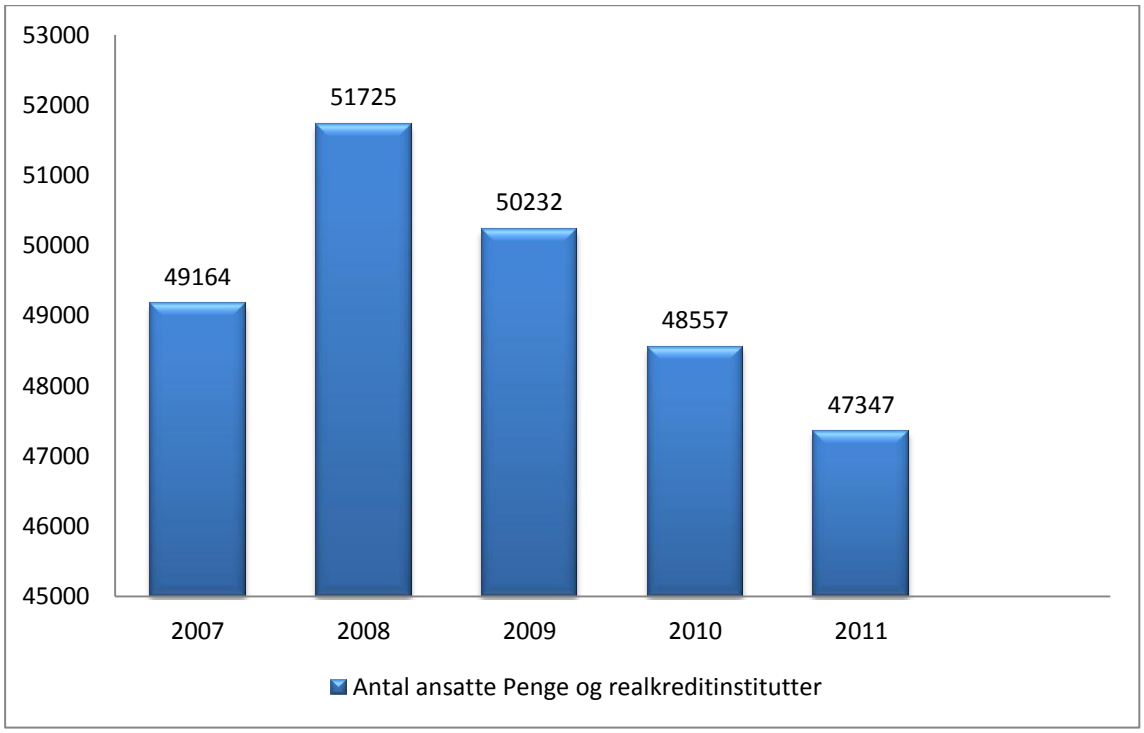

Danmark står også i fremtiden overfor store udfordringer på det demografiske område idet vi bliver ramt af en større ældrebyrde i de kommende år. Prognoser peger på, at der over de næste 5 år, kommer til at mangle op imod 150.000 medarbejdere, som i givet fald skal hentes fra udlandet. Samtidig er Danmark ramt af små ungdomsårgange, og levealderen hos befolkningen er stigende.

Figur 3.1

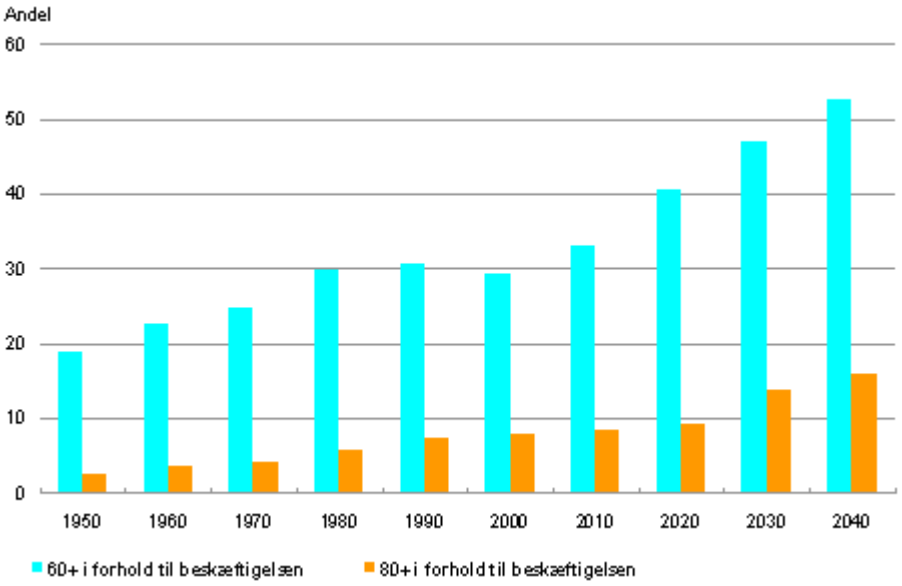

[http://www.nationalbanken.dk/dndk/publikationer.nsf/1d4e7fa19f689c96c12570d6004dfd59/28f3b5765931b855c1256ca900398e13/%24FILE/fig82.gif]

Som det ses af figur 3.1 forventes ældrebyrden, at stige voldsomt i de kommende år, det vil naturligvis også have indflydelse på finanssektorens mulighed for at skaffe kvalificeret arbejdskraft.

Sammendrag af Socio-Kulturelle forhold

Reduktionen af antallet er ansatte i den finansielle sektor er i sig selv naturlig, set i forhold til konsolideringen i branchen. Men hvis man samtidig skeler til den demografiske udvikling i Danmark og den store ældrebyrde, er der noget der kunne tyde på at den danske banksektor fremover skal ansætte medarbejdere der ikke er bankuddannede, samtidig med at kompleksiteten i de finansielle produkter og dermed kompetencekravet stiger.

Teknologiske forhold

IT og de teknologiske muligheder spiller en stor og stadig større rolle for den danske finansielle sektor. Der er store omkostninger forbundet med at drive en effektiv IT central og vi har gennem de senere år set bl.a. Jyske Bank A/S skifte fra deres egen udviklede IT og over på Bankdatas IT platform. Skiftet skete i erkendelse af, at bankens egen IT udviklingsafdeling med 300 ansatte var for lille til at møde fremtidens IT udviklingskrav.

De teknologiske muligheder har også den effekt, at de medfører mulighed for at reducere bankernes omkostninger. Kunderne løser i højere grad tingene selv via internettet og mobilen, hvilket medfører, at kravet til disponible medarbejdere falder.

Samtidig ser vi, at bankerne arbejder frem imod, at rapporteringer til de offentlige myndigheder automatiseres, og at de i deres kommunikation med det offentlige, også i større grad effektiviseres via teknologien. Digital tinglysning er blot et af de seneste tiltag, der skal gøre tingene mere smidige og nemmere at håndtere.

Valg af IT platform:

Da IT udviklingen er omkostningstung vil man også se, at valget af IT leverandør har afgørende betydning fremadrettet, hvis bankerne skal fusioneres og sektoren dermed konsolideres i færre enheder. De fusioner og sammenlægninger vi har set i sektoren giver ikke noget entydigt billede af, hvordan man smelter 2 forskellige IT platforme sammen, og hvad det koster den enkelte bank. Der er dog ingen tvivl om omkostningerne ved skift af IT leverandør spiller en rolle, når banker skal lægges sammen eller fusioneres, i form af projektomkostninger og medarbejderuddannelse. Men også selve det, at forlade en fælles IT platform er forbundet med betydelige omkostninger, som skal betales til de resterende banker, der stadig er på den platform man forlader.

Nye produkter:

Igennem de seneste år har vi set, at de teknologiske muligheder spiller en stadig større rolle i den danske bankesektor. F.eks. Netbanker, Applikationer til mobiltelefoner og SWIPP. Relevansen af de nye produkter understreges af, hvor mange kunder der bruger dem. F.eks. Fik Danske Bank på bare 1,5 år 215.000 brugere af deres mobilbank og 3.000 nye kunder.
[http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Danske_Bank/article1010922.ece]

Sammendrag af de teknologiske forhold

Teknologien rummer effektiviseringsmuligheder indenfor banksektoren, men det forudsætter store investeringer. Dette har Jyske Bank bl.a. indset og har i den sammenhæng valgt at flytte på Bankdatas platform.

Valget af IT platform og teknologi i sin helhed, spiller en stor rolle i banksektorens kommunikation med det offentlige og myndigheder. Det kan også have en betydning når pengeinstitutter fusioneres eller sammenlægges, idet der vil være en stor uddannelsesmæssig

opgave hos den enkelte medarbejder ved at skifte til ny IT platform og samtidig medføre store udgifter for den bank der forlader en fælles IT platform og går over på en ny.
Udviklingen af IT og de antal brugere der "logger" på de nye muligheder understreger, at kunderne opfatter nytænkning og innovation som en væsentlig parameter i valget af bank.

Miljømæssige forhold

På de miljømæssige forhold, ser vi også at den finansielle sektor har øget fokuseringen.
Der tales meget om ressourcespild i bankerne og hvordan disse kan reduceres bl.a. via alternative og energivenlige tiltag. Bankerne er i lighed med andre sektorer omfattet af CSR (Corporate Social Responsibilities), som pålægger de største danske virksomheder at rapportere på CSR i deres årsregnskab.
I de senere år har bankerne også bidraget med viden indenfor bolig- og energirådgivning. Bl.a. med finansiering af solceller og vindmøller. Det er oftest meget store investeringer der er tale om, og for de største banker har de her en mulighed for at diversificere deres udlånsportefølje.
Enkelte banker har en nedskrevet strategi om primært at henvende sig til kundesegmenter, der satser på miljøet som en væsentlig faktor. Det gælder bl.a. Merkur Andelskasse, som satser på projekter indenfor miljø, kultur og sociale formål.
[https://www.merkur.dk/OmMerkur/tabid/59/Default.aspx]
Det miljømæssige aspekt giver mulighed for at differentiere sig i banksektoren, men kan også indeholde et omkostningsaspekt idet investering i energivenlige tiltag ikke umiddelbart bidrager til bankernes indtjening.

Sammendrag af de miljømæssige forhold

Der er, som vi ser det, ikke mange miljømæssige forhold, der har direkte udefrakommende påvirkninger på bankerne. Der opstår dog nogle differentieringsmuligheder indenfor specifikke områder, men der kan muligvis også opstå øgede omkostninger som følge af fokus på områder, der ikke har indtjeningsmæssig effekt.

Lovmæssige forhold

Vi har gennem de seneste år set at myndighederne, politikerne og Finanstilsynet m.v. har øget presset og kravet til pengeinstitutsektoren, både nationalt og internationalt. Disse krav har lagt pres på bankernes organisation og ikke mindst bankernes ledelser, idet det har krævet en

væsentlig mere dybdegående viden og en større grad af implementering af nye love og regler i organisationerne end tidligere er set.
Den lovmæssige del i den danske finansielle sektor har således en stor påvirkning på den finansielle sektor, idet lovgivningen indenfor pengeinstitutområdet er omfattende og komplekst.

Vi vil i dette afsnit, skabe et samlet overblik over gældende love, og supplere dette overblik med en beskrivelse af, hvilke regler der er gældende for solvens og likviditet i de danske Pengeinstitutter. Vi vil derudover synliggøre, hvordan de gældende love og regler påvirker banksektoren i de kommende år.

Lov om finansiel virksomhed

Den danske finansielle sektor er underlagt lov om finansielle virksomheder. [Økonomi- og Erhvervsministeriet, Finanstilsynet, j.nr. 1911-0072, www.retsinformation.dk] Loven er en såkaldt rammelov og indeholder således også regler for realkreditinstitutter, forsikringsselskaber, fondsmæglerselskaber m.v.

Loven beskriver og opstiller bl.a. regler for institutternes kapitalforhold, solvens og anbringelse af midler og likviditet. Disse emner vil blive beskrevet i de næste afsnit. Derudover behandler loven bl.a. også regler om, god skik, revision, ledelses- og ejerforhold samt om Finanstilsynet og dets tilsynsvirksomhed.

Finanstilsynet

Finanstilsynet fører tilsyn med pengeinstitutterne og de øvrige finansielle virksomheder og bidrager derudover til udformningen af den finansielle lovgivning. Gennem tilsynsvirksomhed skal Finanstilsynet medvirke til, at fremme stabiliteten i den finansielle sektor og fremme tilliden til de finansielle virksomheder og markeder. [http://www.finanstilsynet.dk/da/Om-os/Finanstilsynets-opgaver.aspx. I den forbindelse er det Finanstilsynets opgave at påse, at pengeinstitutter mv. overholder reglerne i lov om finansiel virksomhed og den øvrige finansielle lovgivning.
Det er desuden tilsynets opgave, at holde øje med pengeinstitutternes organisation og ledelse, og at pengeinstitutterne har sikre forretningsgange, kontroller og revisionssystemer. Tilsynet opererer dels på grundlag af løbende indberetninger og dels på grundlag af besøg hos de

enkelte banker, hvor der gennemgås forskellige forhold, samt undersøges enkeltsager/kundeengagementer.

Hovedopgaven består af, at udføre solvenstilsyn og således sikre, at de enkelte institutter har tilstrækkelig kapital i forhold til de risici de har påtaget sig. [http://www.finanstilsynet.dk/da/Om-os/Finanstilsynets-opgaver.aspx]

Tilsynsdiamanten

Finanstilsynet har som grundlag for dette arbejde, opstillet tilsynsdiamanten, som fastlægger en række særlige risikoområder med angivne grænseværdier, som bankerne som udgangspunkt bør ligge indenfor. [http://www.finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Temaer/Tilsynsdiamanten.aspx]

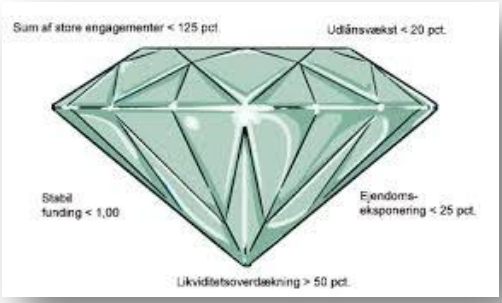

De fem grænseværdier er:

- Summen af store engagementer skal være mindre end 125 % af basiskapitalen.
- Udlånsvækst skal være mindre end 20 % om året.
- Ejendomseksponering skal være mindre end 25 % af de samlede udlån.
- Stabil funding: udlån/(indlån + obligationer over et års løbetid + efterstillede kapitalindskud + egenkapital)] skal være mindre end 1. Heri kan indregnes træk på lån i Nationalbanken.
- Likviditetsoverdækning skal være større end 50 procent

Grænseværdierne er fastsat, så de skal modvirke overdreven risikopåtegning, og samtidigt skal gøre det muligt for sunde pengeinstitutter at drive bank og yde den nødvendige kredit til virksomheder og husholdninger.

Formålet med tilsynsdiamanten er også, at virke som retningslinjer for pengeinstitutterne. Overskrides en af disse grænseværdier, modtager pengeinstituttet derfor en risikooplysning fra Finanstilsynet. Denne risikooplysning skal offentliggøres og kan derfor have konsekvenser for aktiekursen og tilliden til det enkelte pengeinstitut.

Krav til ledelse i en finansiel virksomhed

Jf. FIL§14, afsnit 3 [https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=142178#Afs3] skal finansielle virksomheder drives i overensstemmelse med redelig forretningsskik og god praksis. Foruden overholdelse af "god skik" stilles der ifølge FIL § 64 krav til både direktører og medlemmer af bestyrelsen, som skal have fyldestgørende erfaring til, at udøve hvervet eller stillingen. Bestyrelsen har ansvaret for, at der fastlægges retningslinjer for, hvordan arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion fastlægges.

Bestyrelsen har derudover også ansvar for, at virksomheden har effektive styringsformer og en organisationsopbygning, hvori det er klart, hvilke ansvarsområder de forskellige afdelinger og personer har. De vigtigste forretningsgange og processer skal være dokumenterede, og der skal være procedurer, der gør det muligt at identificere og forholde sig til virksomhedens risici.

I 2012 blev kravene til pengeinstitutternes bestyrelser skærpet, idet man i flere tilfælde med krakkede banker kunne føre dette tilbage til ledelsesmæssigt svigt og manglende kompetencer.[http://www.finanstilsynet.dk/da/nyhedscenter/pressemeddelelser/2012/~/media/Nyhedscenter/2012/Faktaark_viden_og_erfaring.ashx]

Derfor stilles der i lovgivningen krav om, at bestyrelsen mindst en gang årligt, skal vurdere behovet for at etablere et revisionsudvalg. Ved vurderingen, skal bestyrelsen tage hensyn til pengeinstituttets kompleksitet og medlemmerne af revisionsudvalget skal være medlemmer af bestyrelsen i det pengeinstitut, hvor revisionsudvalget nedsættes. Mindst et medlem af revisionsudvalget skal være uafhængig af instituttet og have kvalifikationer indenfor regnskabsvæsen eller revision. Vedkommende skal desuden kunne foretage en selvstændig vurdering af, om pengeinstituttets regnskabsaflæggelse, interne kontrol, risikostyring og lovpligtige revision er tilrettelagt og gennemført hensigtsmæssigt.

Krav til bestyrelsen i en finansiel virksomhed

Ved siden af kravene i Ledelsesbekendtgørelsen og revisionsudvalgsbekendtgørelsen er der udstedt en række krav vedrørende sammensætningen af bestyrelsen og medlemmernes kompetencer samt anbefalinger til hvordan kravene imødekommes.

Disse har til formål at styrke bestyrelsernes overvejelser om, hvorvidt den nødvendige viden og erfaring er repræsenteret i bestyrelserne set i forhold til det enkelte pengeinstituts konkrete forretningsmodel og særlige risikofaktorer.

Den viden og erfaring, som bestyrelsen som minimum skal besidde indebærer eksempelvis, at den skal være i stand til at stille relevante spørgsmål til direktionen og forholde sig kritisk til svarene.
[http://www.finanstilsynet.dk/da/nyhedscenter/pressemeddelelser/2012/~/media/Nyhedscenter/2012/Faktaark_viden_og_erfaring.ashx]

Derudover vil det for gruppe 1 og 2 pengeinstitutter altid være påkrævet, at mindst et medlem af bestyrelsen har ledelseserfaring fra en anden relevant finansiel virksomhed.

Finanstilsynets direktør Ulrik Nødgaard udtalte til Berlingske Business i marts 2012 [http://www.business.dk/finans/finanstilsynet-skaerper-krav-til-bankbestyrelser]

" Såvel penge- og realkreditinstitutter, som skadesforsikringsselskaber, livsforsikringsselskaber og pensionskasser skal sikre sig, at de har kompetencer, som matcher kompleksiteten i den enkelte virksomheds aktiviteter."

Ca. halvdelen af gruppe 1 og 2 pengeinstitutterne har på denne baggrund set sig nødsaget til at hente yderligere kompetence ind i bestyrelseslokalerne.

Krav til revision i en finansiel virksomhed:
Der skelnes overordnet mellem intern og ekstern revision.
[https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=140032]

Revisionschefen skal have en uddannelse, tilsvarende for hvad der er krævet af en statsautoriseret eller registreret revisor. Derudover stilles en række krav til revisionschefen og afdelingens medarbejdere. De må blandt andet ikke deltage i andet arbejde end det, der står i revisionsaftalen. Den interne revision skal desuden udføres i overensstemmelse med god revisionsskik og efter revisionsaftalen mellem den eksterne revision og revisionschefen.

En ekstern revisor skal være uafhængig af virksomhedens drift, og må ikke have hverken direkte eller indirekte sammenfaldende økonomiske interesser, som det er beskrevet i revisorloven.
Der er desuden i starten af 2013 fremsat et lovforslag om et øget krav til efteruddannelse på 60 timer for revisorer, der reviderer finansielle virksomheder. Det sker for at sikre, at revisors kvalifikationer er tilfredsstillende, og de holder sig fagligt ajour. Lovforslaget indeholder desuden en certificeringsordning, som indebærer, at Finanstilsynet skal godkende underskrivende revisorer, ud fra revisorens CV med beskrivelse af erfaring med den konkrete type af finansiel virksomhed. Lovforslaget gælder for såvel den interne som den eksterne revision.

Basiskapital, solvens og likviditet:

[http://www.finanstilsynet.dk/da/Regler-og-praksis/Lovsamling.aspx]

Finanstilsynets væsentligste opgave er at udøve solvenstilsyn. Kravene til bankernes basiskapital, solvens og likviditet er derfor beskrevet i næste afsnit, som således også er medvirkende til at skitsere den specifikke rolle Finanstilsynet har ift. den danske banksektor.

Passiv siden i en bank består af flere dele. I figur 4.0 skitseres hvordan en bank "finansieres"

Figur 4.0

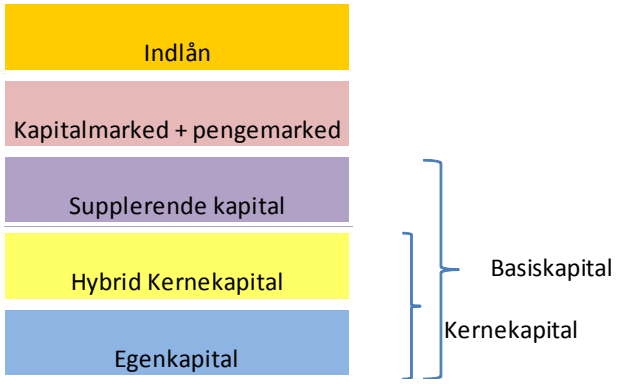

De 3 nederste kasser betegnes samlet som basiskapitalen. De forskellige klasser der indgår som basiskapital er underlagt nogle regler for hvor meget de hver især må udgøre af den samlede basiskapital.

- Egenkapital består af: aktiekapital + reserver.
- Hybrid kernekapital består af: Finansiering som er evigt løbende.
- Supplerende kapital består bl.a. af finansiering med udløb.

For basiskapitalen gælder flg. regler:

Kernekapitalen består af Egenkapitalen og hybrid kernekapital, disse skal til sammen udgøre mindst halvdelen af den samlede basiskapital.

- Hybrid kernekapital kan maksimalt udgøre halvdelen af kernekapitalen i alt.
- Den supplerende kapital kan maksimalt udgøre halvdelen af basiskapitalen.
- Kapital og pengemarked består af lån med løbetid på hhv. over og under ét års løbetid.

Det er væsentligt at bemærke, at passivsiden i en bank, er meget forskellig fra bank til bank. Hvor de største banker oftest kan finansierer sig på kapitalmarkedet og via obligationsudstedelser/obligationsprogrammer, typisk med længere løbetid, er de mindre banker mere afhængige af indlånsfinansiering.

Vi henviser til bilag 4, hvor beregning af bankernes fundingomkostninger fremgår. Vi bemærker i den forbindelse det paradoksale i, at større banker med længere løbetid på deres funding, har en lavere fundingomkostning end små banker der primært baserer deres funding og likviditet på indlån. Dette kan bl.a. skyldes, at den enkelte indskyder prissætter indlån efter risiko. Vi afgrænser os fra at behandle dette yderligere i denne afhandling, men mener det er et interessant perspektiv.

Risikoreduktion og Solvens:

Solvens er defineret som den buffer en bank har til at imødekomme uforudsete tab. Solvensen skal iflg. loven udgøre mindst 8 %, men er oftest individuelt højere afhængig af den enkelte banks risikoprofil. Solvensen kan IKKE sammenlignes med soliditet, idet bankerne har mulighed for en risikoreduktion jfr. kommende forklaring.

Solvens beregnes som: $$\text{Solvens} = \frac{Basiskapital}{Risikovægtede\ poster}$$

De risikovægtede poster består af kreditrisiko, markedsrisiko, operationel risiko og øvrige forhold. Kreditrisikoen har normalt den største betydning for den samlede solvens, hvorfor vores beskrivelse alene vil tage udgangspunkt heri.

Til brug for beregning af de risikovægtede poster er der i forbindelse med BASEL II indført en model for nedvægtning af kreditrisikoen. Denne model tager sit udgangspunkt i standardmetoden. Standard metoden er skitseret i næste figur.

Låntager:	Risikovægtning:
Stat/regioner/kommuner	0 %
Detailkunder (mindre end 1 mio. EUR)	75%
Fast ejendom:	
Bolig indenfor 80% af værdien	35%
Fritidshus indenfor 60% af værdien	35%
Erhvervsejendom indenfor 50%	50%
Dækkede obligationer	10%
Øvrige obligationer	10 - 20% (stat og realkredit)

Vi bemærker, at ved nedvægtning af kreditrisikoen vægter erhvervsudlån indenfor 50% af ejendomsværdien alene med 50%. Det vi kan se er, at der gennem finanskrisen er opstået væsentlige tab på netop dette segment i sektoren. Vi mener det er paradoksalt, idet en nedvægtning på "kun" 50% giver bankerne et incitament til at øge udlånet indenfor erhvervsejendomsfinansiering, i stedet for udlån til erhvervskunder over og under 1 mio. EUR.

Nye krav - Basel III

Formålet med indførsel af Basel III er, at styrke den finansielle sektors robusthed overfor økonomisk og finansiel uro. Efter implementering af Basel III vil kravene om, at supplerende kapital højst kan udgøre halvdelen af basiskapitalen, og at hybrid kapital højst kan udgøre halvdelen af kernekapitalen, blive ændret.

Figur 4.1

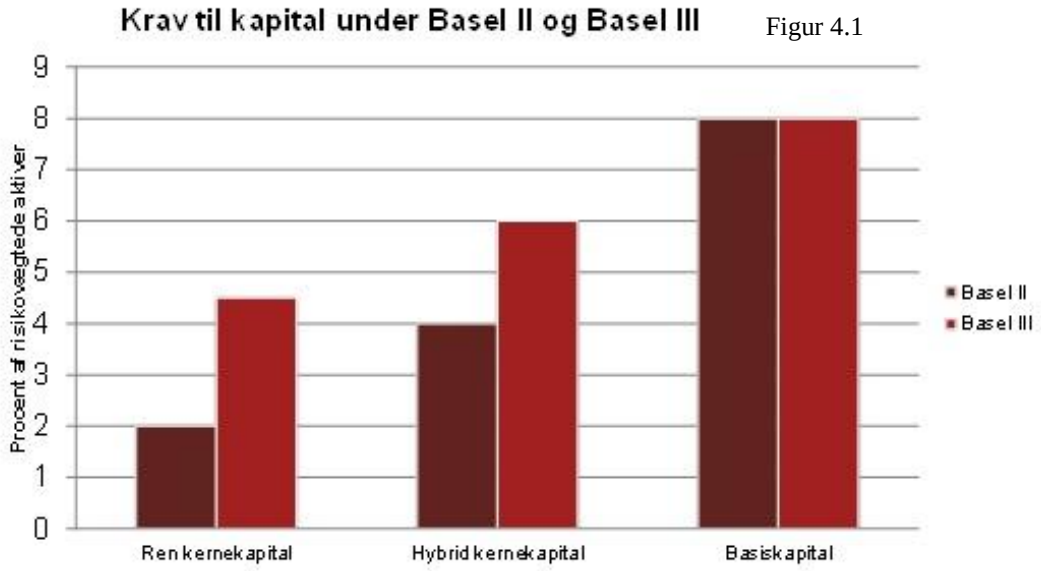

I Basel III vil kravene, efter fuld indfasning, til den samlede kernekapital være på 6 % og den rene kernekapital være på 4,5 %.

Der er således krav til en væsentlig forøgelse af "den sikre kapital" i form af kernekapital i forhold til den supplerende kapital. I figur 4.1 ses ændringen i kravene: [http://www.pwc.dk/da/nyt/finance/risk/basel-iii.jhtml]

Med implementeringen af Basel III-reglerne vil der også blive stillet krav om opbygning af kapitalbuffere til afdækning af systemiske risici. Hvis et institut ikke overholder kravene til kapitalbuffere, vil der være begrænsninger i deres anvendelse af indtjening, indtil kravene er opfyldt. Indfasningen af nye krav til kapitalgrundlaget skal ske i perioden 2013-2019 og er skitseret i figur 4.2

Figur 4.2

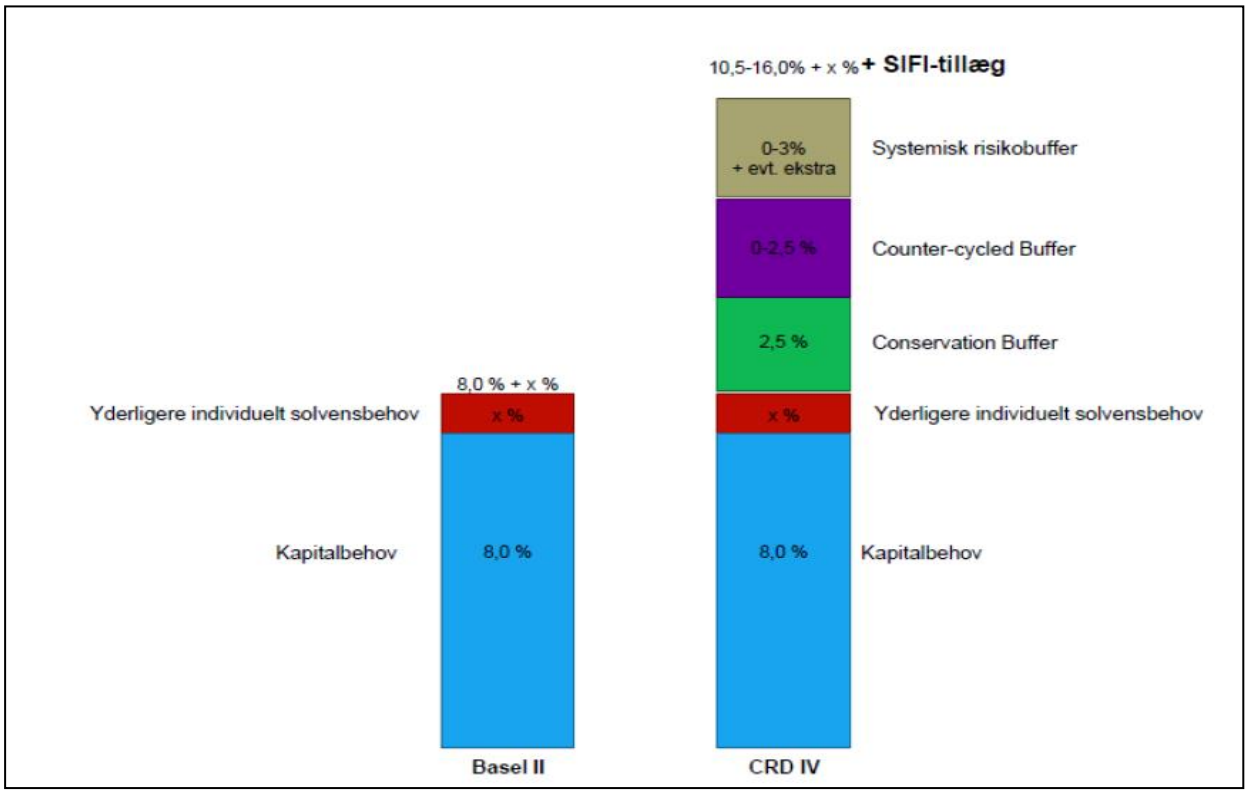

Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke sig, at disse kapitalbuffere skal bestå af den mest modstandsdygtige kapitaltype, benævnt "ikke-hybrid kernekapital", det vil sige oftest bestå af indbetalt aktiekapital og overført overskud.

I tillæg til de nye krav om kapitalstyrke, sker der også en væsentlig opstramning på likviditetsområdet i de danske banker. Der kommer nye likviditetskrav, som gør at den likvide

buffer i bankerne, skal være tilstrækkelig til at håndtere 30 dages tilfrysning på markederne og der stilles samtidig krav om en sund fundingstruktur, med vægten lagt på stabil og langsigtet funding.

8+ modellen:

I tillæg til Basel III regler, sendte finanstilsynet i oktober 2012 et lovforslag i høring. Det er betegnet som 8+. Med 8+ kan finanstilsynet, hvis et institut ikke opfylder det individuelle solvenskrav, men kun kravet mellem 8% solvens og op til det individuelle krav, pålægge det pågældende institut, at foretage de nødvendige foranstaltninger inden for en fastsat tidsfrist. Væsentligst af alt er, at Finanstilsynet vil anlægge en mere tålmodig tilgang til overholdelsen af et instituts individuelle kapitalkrav, hvorefter pressede institutter får mere tid til at reetablere kapitalgrundlaget.

Der vil herved blive sondret mellem et "hårdt" og et "blødt" krav i håndhævelsen af kapitalkravene. Det betyder at overskridelse af det "hårde" krav vil medføre inddragelse af tilladelsen, mens Finanstilsynet ved overskridelse af det "bløde" krav vil fastsætte tiltag og iværksætte en række tilsynsprocesser for at sikre at pengeinstituttet kommer tilbage over det individuelle solvenskrav.

8+ modellen er allerede bragt i anvendelse på Østjydsk Bank i 2013 - som i forbindelse med finanstilsynets inspektion faldt under det individuelle solvenskrav, og samtidig blev pålagt at udarbejde en kapitalplan (se afsnittet ændring i sektoren siden analysens udarbejdelse).

Sammendrag af de lovmæssige forhold

Danske pengeinstitutter bliver reguleret iht. Lov om finansiel virksomhed, der bl.a. beskriver og opstiller regler for institutternes kapitalforhold, solvens, anbringelse af midler og likviditet.

Finanstilsynet fører tilsyn med pengeinstitutterne og skal igennem sin tilsynsvirksomhed medvirke til, at pengeinstitutter mv. overholder reglerne. Hovedopgaven består af solvenstilsyn og her har Finanstilsynet opstillet nogle retningslinjer for pengeinstitutterne i form af tilsynsdiamanten.

Der findes en række krav om lovgivning til finansielle virksomheder, som bestyrelsen i de enkelte institutter har ansvaret for, bliver overholdt. Det har gennem de seneste år stillet større krav til bestyrelsernes kompetencer, uanset størrelse på pengeinstituttet.
I forbindelse med indførslen af Basel II ændrede man markant bankernes måde at beregne risiko på. Med indførsel/indfasning af Basel III skærpes disse krav. Dette betyder at det at det bliver dyrere at være pengeinstitut idet en større kapitalbuffer, medfører at der skal bindes flere penge på passivsiden i banken.
For SIFI banker medfører dette endnu større krav om kapital end øvrige banker i sektoren, hvilket medfører yderligere omkostninger. Omvendt må de store SIFI institutter også forvente at have nemmere ved at skaffe funding på de internationale kapitalmarkeder når de er "SIFI stemplet". Det er endnu for tidligt at sige om SIFI stemplet er en fordel eller ulempe, sikkert er det dog, at alle banker mødes af højere krav, til både kapital og likviditet, hvilket vil medføre at der sættes yderligere pres på nettoindtjeningen.

Med 8+ kan finanstilsynet, sondre mellem et ”hårdt” og et ”blødt” krav i håndhævelsen af kapitalkravene. Det betyder at overskridelse af det ”hårde” krav vil medføre inddragelse af tilladelsen, mens Finanstilsynet ved overskridelse af det ”bløde” krav vil fastsætte tiltag og iværksætte en række tilsynsprocesser for at sikre at pengeinstituttet kommer tilbage over det individuelle solvenskrav.

Delkonklusion PESTEL analyse
Ud af vores analyse og sammendrag, kan vi konkludere, at den finansielle sektor påvirkes af mange eksterne forhold. Vi har hovedsagligt anført, at:

- Bankpakkerne havde den samlede effekt, at bankerne oplevede øgede omkostninger til betaling heraf. Bl.a. var reaktionen fra de internationale investorer på bankpakke 3 var så voldsom, at prisen på de penge som de øvrige danske banker skulle låne steg dramatisk.
- En øget lønsumsafgift, SIFI krav og andre mulige politiske indgreb vil givetvis have en yderligere negativ effekt på bankernes indtjening.
- Udviklingen i samfundsøkonomien har medført, at bankerne har haft øgede omkostninger i form af nedskrivninger og en faldende indtjening.

- Der er noget der kunne tyde på at den danske banksektor fremover skal ansætte medarbejdere der ikke er bankuddannede, samtidig med at kompleksiteten i de finansielle produkter og dermed kompetencekravet stiger.
- Valget af IT platform og teknologi i sin helhed, spiller en stor rolle i banksektorens fremtidige rapporteringsevner og fremtidige kommunikationsevne med det offentlige og kunderne.
- Der er gennem de sidste år fokuseret meget på bestyrelsens- og den interne og eksterne revisions kompetencer, hvilket fra myndighedernes side, har medført skærpelser af de krav der stilles, uanset pengeinstituttets størrelse.
- Nye kapitaldækningsregler og indfasning af Basel III skærper kapitalkravene markant, hvilket medfører, at det bliver dyrere at være pengeinstitut.
- SIFI kravene medfører endnu større krav om kapital, hvilket medfører yderligere omkostninger for de største banker.
- SIFI institutter forventes der imod, at have nemmere ved at skaffe funding på de internationale kapitalmarkeder.

Samlet set kan vi konkludere, at banksektoren i de seneste år er blevet mødt med mange omkostningskrævende tiltag – tiltag der spænder fra yderligere myndighedskrav, til nye skatter, øgede kapitalkrav og omkostningstunge bankpakker. Bankerne har på samme tid oplevet, at deres udlån er faldende og indtjeningen dermed er vigende/stagnerende. Bankernes forretningsmodel er således under pres, og der må tænkes nye strategier ind i bankernes forretningsmodeller. Omkostningerne har også medført, at nogle banker har tænkt kortsigtet, og man kunne således også anføre, at for at bankerne igen kan tænke strategisk langsigtet, skal de ikke frygte for deres indtjening på kort sigt.

Omkostningerne der påføres sektoren er ikke det eneste, der har haft indflydelse på bankernes performance de seneste år. Øgede nedskrivninger på dårlige lån har også spillet en stor rolle. Det er netop disse nedskrivninger vi gerne vil se nærmere på i de næste analyse afsnit.

Analysen af hvem de danske banker vælger at omgås

Som beskrevet i vores PESTEL analyse er pengeinstitutter eksponeret overfor forskellige typer risici og påvirkninger fra det omkringliggende samfund. Vi har gennem de senere år set flere pengeinstitutter komme i problemer, og det har i alle de eksempler vi kan se været med baggrund i en for høj kreditrisiko, en forkert fortolkning af retningslinjer fra finanstilsynet (Tønder Bank), eller en kombination af begge dele som har medført betydelige mérnnedskrivninger på bankernes engagementer, og dermed bragt dem i en solvensmæssig position, der har gjort, at de skal ophøre som selvstændigt pengeinstitut.

Den netop offentliggjorte Rangvid rapport [*www.evm.dk/publikationer/.../18-09-13-den-finansielle-krise-i-danmark]* giver et indblik i en række fællestræk, som karakteriserer de pengeinstitutter, der er kommet i problemer. Nogle af kendetegnene er bl.a. høj udlånsvækst på bekostning af kreditkvalitet, for optimistiske vurderinger af kreditrisici (bl.a. i forhold til ejendomseksponeringen) og manglende styring af store engagementer.
Samtidig hermed har bankerne haft en tendens til, at fokusere på de stillede sikkerheder og ikke de betalingsstrømme den enkelte debitor kan præstere. Når værdierne af de underliggende aktiver falder, så falder realisationsværdierne af de stillede sikkerheder også. I kombination med kundernes manglende likviditet fra driften, er disse 2 faktorer medvirkende til, at en del banker har haft væsentlige udfordringer i de seneste år.

God risikostyring i pengeinstitutter bør derfor grundlæggende tage udgangspunkt i godt kredithåndværk. Godt kredithåndværk definerer vi som, **"Den enkelte kundes evne til, at præstere en tilfredsstillende betalingsrække, og derved gældsservicere de forpligtelser kunden har påtaget sig over for banken, i takt med værdiforringelsen af det bagvedliggende aktiv."**
Sikkerheder skal således alene bruges til, at minimere bankernes risiko og bør ikke at være afgørende for, om banken ønsker at indgå en given aftale om lån eller kredit.

Af andre væsentlige parametre for sund risikostyring i et pengeinstitut kan vi nævne, at banker ikke har for høj eksponering i samme udlånssegmenter, inddelt i både brancher, demografi og store kunder. Pengeinstitutter bør derfor sørge for, i videst mulige omfang, at

diversificere deres udlånsporteføljer, således kreditrisikoen spredes på mange segmenter (privat/erhverv/brancher).
Ligeledes bedes pengeinstitutter sørge for, at der er skabt balance/sammenhæng mellem løbetiden på deres underliggende funding og løbetid på udlånet til kunderne (se PESTEL analysen under punktet basiskapital, solvens og likviditet). Da de internationale kapitalmarkeder tørrede ud, så vi i netop flere tilfælde, at der var banker der var hårdt ramt på likviditeten.

Som tidligere beskrevet har finanstilsynet lavet en oversigt over nedskrivningsprocenter i de danske banker, der viser at gruppe 1 pengeinstitutterne har nedskrevet mindre på deres lån og garantier end de øvrige banker i sektoren.
Med baggrund i denne oversigt, bestemte vi os for, at undersøge om vi kunne finde et empirisk grundlag, der kunne give os nogle indikationer på hvorfor det forholdte sig på denne måde. Vi startede således vores MBA afhandling med en "foranalyse" i April måned 2013. (BILAG 1). "foranalysen" blev offentliggjort på forsiden af jyllandspostens erhvervssektion, i Børsen og som et gennemgående tema på www.finanswatch.dk og har i det hele taget været genstand for stor debat i finanssektoren.

I vores analyse fra april 2013, var det oprindelige udgangspunkt, at vi først og fremmest ville undersøge om man kunne lave en "predictor" på hvilke pengeinstitutter der kom i problemer, ved at se på hvilke kunder de omgås. Vi ville derfor gerne undersøge pengeinstitutternes kundebase og dermed også de danske virksomheders evne til at servicere deres lån, via de skabte betalingsrækker fra virksomhedernes drift.

Det var åbenbart, at vi ikke kunne få adgang til oplysninger om privatkunderne og de virksomheder der drives i personligt regi. Det har samtidig har vist sig umuligt, at finde tilfredsstillende data på likviditeten fra driften i de enkelte bankers kunder, idet likviditeten på den enkelte kunde afhænger af flere forhold og ikke kun består af resultatet efter skat. Udviklingen i debitorer, kreditorer, afskrivninger og investeringer hos de enkelte virksomheder er poster som vi ikke umiddelbart kan få et indblik i.

Det vi imidlertid kunne få indblik i var kundernes offentliggjorte regnskaber. Der er således tale om kunder der driver deres virksomhed i selskabsform, dvs. A/S, ApS og K/S. Af disse

kunder anfører flere en primær bankforbindelse, og vi kan derefter sortere de indkomne regnskaber, ud på hvert pengeinstitut og udtage nogle kriterier for at analysere dem.

Vi har således valgt, at fokusere på bankernes kunders gearingsgrad, og dermed deres evne til, at absorbere manglende likviditet og nedgang i omsætning m.v. over deres egenkapital.
Vi vil supplere vores analyse med nye perspektiver, og har set på hvad der er sket siden den blev offentliggjort i april måned 2013.

Udvælgelses kriterier og valg af materiale – hvordan gjorde vi ?
Vi har indhentet regnskaber på alle regnskabspligtige virksomheder der har offentliggjort deres årsrapporter i perioden 2008 – 2011. Data har vi modtaget fra NN Erhverv der henter data fra Erhvervsstyrelsen. Disse data udgør tilsammen mere end 8 millioner enkeltdata. Vi har sorteret i dataene således, der i undersøgelsen indgår flg. parametre:

- Virksomhederne skal klassificeres som værende i "normal drift" hos erhvervstyrelsen det betyder, at det billede vi tegner er mere positivt, end det billede som ville fremkomme, hvis vi medtager de virksomheder som f.eks. var gået i betalingsstandsning, likvidation eller konkurs i perioden.

- I vores udvalg af data, har vi har alene medtaget data fra virksomheder, hvor soliditeten (udtrykt ved egenkapital / balance) er mindre end 75 %. Begrundelsen for dette valg er, at vi opfatter kredit til virksomheder med en større soliditet som en "no brainer".

- Det er også en betingelse, at virksomheder der opfylder ovennævnte krav, skal have en fremmedkapital på mellem 1 mio. – 40 mio. kroner. Vi har valgt dette interval for fremmedkapital, idet vi ønsker at kunne sammenligne "risikovillighed" udtrykt som antal fremmedkapitalkroner / egenkapital pr. krone på tværs af sektoren.

Vi vil i analysen belyse gearingen hos bankernes kunder. Når vi i opgaven opgiver gearingstal er det udtryk for gennemsnitlig antal fremmedkapital kr. / egenkapital kroner. Et eksempel på beregning af gearingstallet fremgår af figur 5.0

Figur 5.0 – beregning af gearingstal

Passiver (i 1.000)	
Leverandører	1000
+bankgæld	500
+ krf. Lån	1500
+øvrige	200
= Fremmedkapital i alt	3200
+ Egenkapital	1200
= Balance	4400
Gearingsfaktor = Balance – egenkapital / egenkapital	
Gearingsfaktor = 4400 – 1200 / 1200 = 2,66	

Det betyder, at hvis der ved en bank i et år f.eks. står 2,66 betyder dette, at de kunder der opgiver en given bank som pengeinstitutforbindelse, har en fremmedkapital på kr. 2,66 pr. egenkapital krone.

Gruppering og øvrig sortering af datamateriale

Gruppering af banker efter størrelse:

Vi har i vores analyse grupperet pengeinstitutternes kunder i 2 grupper: Virksomhederne der indgår i denne analyse som angiver et af de 6 største pengeinstitutter og virksomhederne som angiver små og mellemstore pengeinstitutter som deres bankforbindelse.

De pengeinstitutter der angives som de 6 største i vores analyse er:

- Danske Bank
- Nykredit Bank
- Jyske Bank
- Sydbank
- Spar Nord
- Nordea Bank Danmark

Alle uden de 6 største er således defineret som alle andre pengeinstitutter i Danmark uden ovenstående.

Gruppering af virksomheder:

Vi har desuden grupperet virksomhederne i 3 grupper:

- Dem som angiver et specifikt pengeinstitut i deres årsrapporter.
- Dem som ikke har angivet pengeinstitut.
- Samtlige virksomheder der indgår i analysen, uanset om disse har opgivet bankforbindelse(r) eller ej.

Største banker sammenlignet med alle andre

Vi kan ud fra de angivne sorteringskriterier og de indhentede data, nu begynde at beregne gearingstal på bankernes kunder, på tværs af bankerne. Det første vi ville undersøge var om, der var en empirisk sammenhæng mellem gearingstallet og Finanstilsynets udtalelse om, at de større banker har væsentligt mindre nedskrivninger i % af deres udlån og garantier end de mindre banker har.

Figur 5.1 - Segmenter af banker: 6. Største v. alle uden 6 største

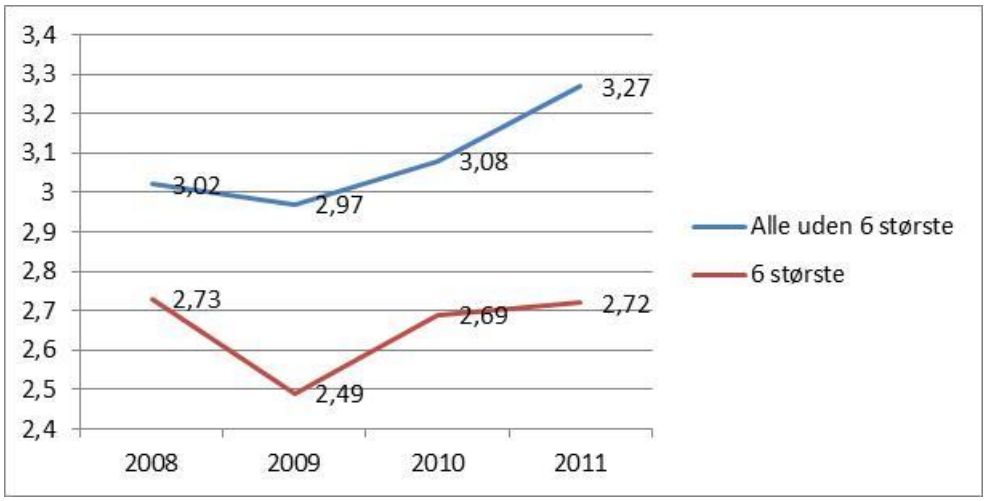

Figur 5.1 demonstrerer klart, at små og mellemstore institutter i gennemsnit accepterer en signifikant større fremmedkapital pr. egenkapitalkrone hos deres kunder, end de 6 største institutter gør.

Figuren viser også, at de store bankers kunder fastholder et stabilt niveau for det undersøgte forhold og endvidere fremgår det, at de små og mellemstore bankers kunder øger det undersøgte forhold i målperioden fra 2008-2011. Man kunne foranlediges til at tro at flere af

de små banker finansierer underskud hos deres kunder, idet kundernes rentebærende gæld stiger eller deres egenkapital falder. Det kan dog ikke konkluderes ud fra det materiale vi har tilgængeligt, idet fremmedkapital også består af andre typer gæld end bankfinansiering. Vi kan således ikke konstatere om der finansieres underskud, eller om der sker en stigning i virksomhedernes kreditorer eller der blot er tale om nyinvesteringer og vækst hos kunderne.

Det er dog overraskende at se, at de små og mellemstore pengeinstitutters niveau for det undersøgte gearingsforhold, er så markant anderledes, end for de store institutter. Det er udtryk for, at deres kunder har en samlet svagere soliditet end de store institutters kunder har.

De 6 største institutter sammenlignet

I figur 5.1 ser vi, at der er en markant forskel mellem de 6 største pengeinstitutters kunder og resten af sektoren. Men indbyrdes er der også forskel i mellem de 6 største bankers kunder jf. figur 5.2

Figur 5.2 de 6 store i sammenligning

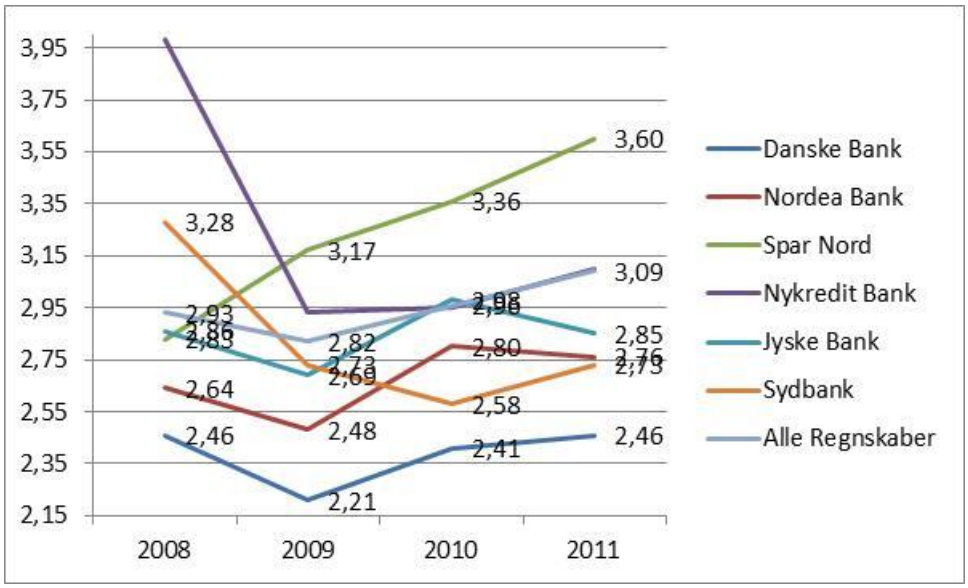

Generelt udviser de 6 største bankers kunder en stabilitet i udvikling af deres gearing. De fleste af institutternes kunder, har i forhold til periodens begyndelse, en meget positiv udvikling i det undersøgte forhold.

Det har overrasket os noget, at der er en så klar sammenhæng mellem størrelse af institut og instituttets kunders stabilitet i det undersøgte forhold. Det kan vise, at de største banker styrer

deres kunder mere konsekvent, eller deres kunder simpelthen er bedre og mere professionelt rustede til at modstå en krise end de øvrige bankers kunder er.

Som en yderligere kommentar hertil kan vi konkludere, at denne forskel ikke skyldes mangel på data for de små og mellemstore institutters kunder – vi mener derfor, at forklaringen må ligge i de rammer det enkelte institut har valgt at arbejde efter.

Ulykkerne kunne måske være undgået

På trods af flere advarsler og faresignaler op til finanskrisen, har der ikke været konkrete værktøjer tilgængelige, som kan anvendes af branchen til, at identificere de pengeinstitutter der er i risiko for mulige bankkrak. Vi vil derfor undersøge, om vores analyse vil kunne have været anvendt som et proaktivt værktøj op til finanskrisen, og dermed som et supplerende analyseværktøj for eksempelvis finanstilsynet.

Figur 5.3 – krakbankernes gearing

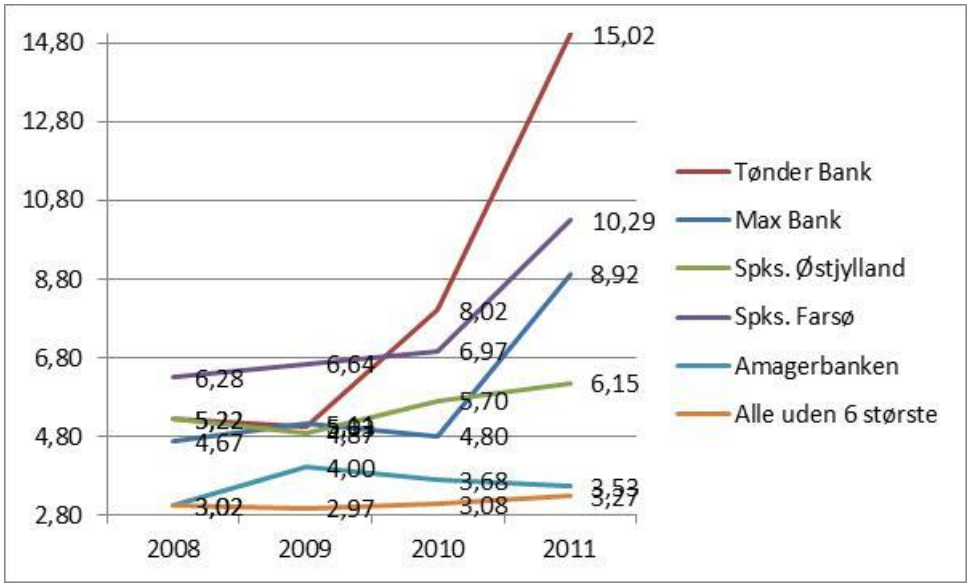

Vi kan i vores analyse se, at et flertal af de banker som er ophørt, ligger markant over de øvrige banker de skal sammenligne sig med. Vi kan i figur 3.3 netop se, at samtlige krakbankers kunder lå med væsentligt højere gearing af deres egenkapital allerede i 2008 – og kraftigt understreget af udviklingen sidst i den undersøgte periode

Ser vi isoleret på udviklingen for Tønder Bank, kunne denne analyse korrekt anvendt, have givet en klar indikation af, at noget var helt galt allerede i 2010 og senest i 1. kvartal 2012 – Tønder Bank fortsatte og udstedte prospekt til kapitalbeviser i september 2012.

Der har været megen diskussion i medierne om hvorvidt Tønder Bank gik ned med rette eller ej? Det fremgår af figuren at banken allerede i 2010 – 2 år før dens endeligt, accepterede og fastholdt kunder "i normal drift" med en meget negativ udvikling i de undersøgte forhold til følge.

De udfordrede i forhold til denne analyse

Efter at have belyst, at vores analyse værktøj ville have identificeret et flertal af de krakkede pengeinstitutter, har vi undersøgt de pengeinstitutter, der stadigvæk er i live, men som er udfordrede i forhold til vores gearingsanalyse.

Alle institutternes kunder i figur 5.4, har en værdi for det undersøgte forhold i 2011, der ligger over gennemsnittet for samtlige undersøgte indeks (3,08). Derudover har de en forholdsvis udvikling i forholdet i perioden (2011/2008) over den gennemsnitlige udvikling (1,06).

Figur 5.4 de udfordrede

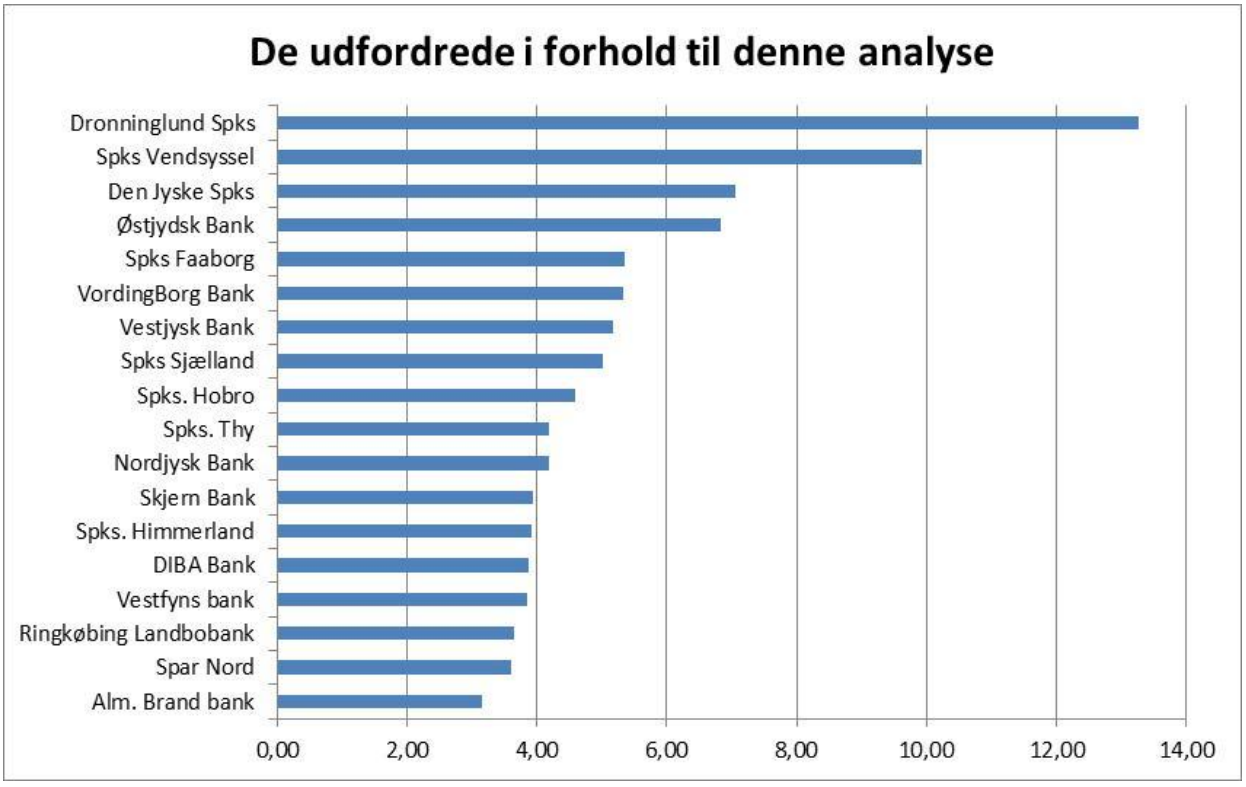

Disse institutter vælger åbenbart, at arbejde med en anden udvikling i det undersøgte forhold end øvrige institutter. Der er stor spredning i udviklingen i forholdet hos de institutter der er medtaget i figuren. To institutter udskiller sig og ligger på et markant højere niveau, end de andre banker, der har samme udvikling i det undersøgte forhold.

Åbenbart er der nogle institutter, der i udpræget grad, vælger at følge deres kunders udvikling meget langt. Man kunne også tolke det, som nogle institutter giver deres kunder meget lang snor og hvis disse pengeinstitutters kunder får problemer med at servicere deres forpligtelser, vil deres pengeinstitut få udfordringer.

Betyder det noget om virksomheder har anført en bankforbindelse (Validitet)?

Vores analyse er præget af, at der er omtrent halvdelen af virksomhederne der har angivet deres bankforbindelse i deres årsrapporter. Vi har valgt at undersøge forskellen i det undersøgte forhold, ud fra om virksomhederne har angivet en bankforbindelse eller ej.

Figur 5.5 validitet

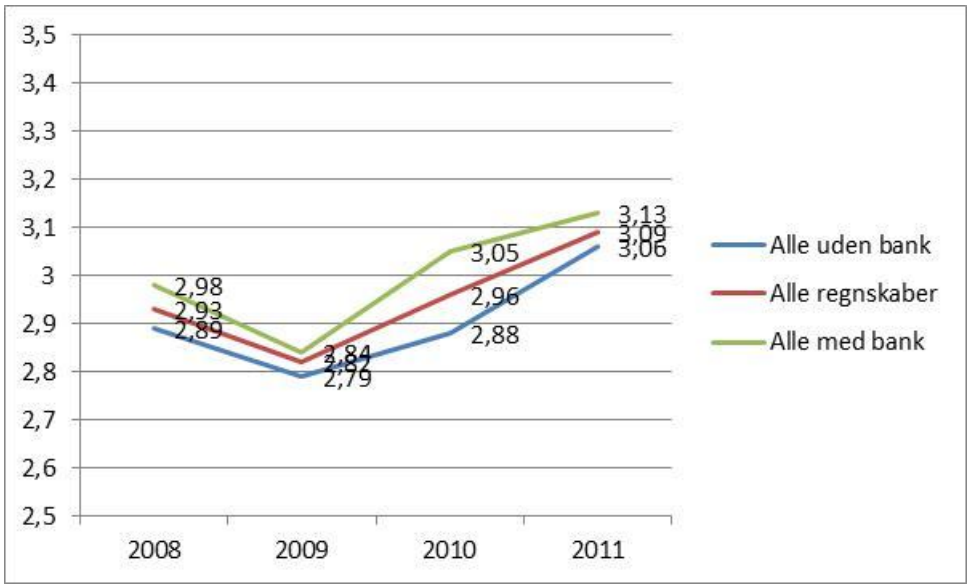

Som det ses af figur 5.5 ligger alle med bank og alle uden bank således meget tæt op ad hinanden.

Denne figur er derfor alene medtaget for, at synliggøre og dokumentere, at det i forhold til undersøgelsens konklusioner, ikke er afgørende om virksomhederne har angivet bankforbindelse(r) eller ej.

Opsummering analyse af hvem de danske banker vælger at omgås

De store pengeinstitutter omgiver sig med de bedste kunder. Det er tydeligt, at de mindre pengeinstitutter har en væsentlig højere risikoprofil end de største har. Fælles for de 6 største banker er således også, at de stort set alle sammen udviser en stabil udvikling i den undersøgte gearingsgrad – det er interessant og understreger at de store banker arbejder ud fra andre rammer og arbejdsbetingelser (Kreditpolitik) end de mindre banker gør.

Vi har påvist, hvis denne analyse var blevet lavet tidligere, kunne nogle af "ulykkerne" måske være undgået, da den tydeligt viser, at udviklingen hos de krakkede bankers kunder, var ugunstigt og kunne ses allerede flere år inden deres endeligt.

Vores vurdering er, at hvis institutternes risikoopfattelse for private og øvrige regnskabspligtige (erhverv og landbrug), blot minder om de kunder, som skal offentliggøre deres årsrapporter, så vil den samlede risiko være noget nær som angivet i denne analyse.

Slutteligt kan vi se, at der er 18 banker der omgås kunder der har en gearing og en udvikling i gearingen der ligger over gennemsnittet, for andre banker.

Ændringer i bank sektoren siden analysens udarbejdelse i april 2013

I dette afsnit vil vi sætte fokus på de 18 banker der, jfr. figur 5.4, omgås med kunder der har en gearingsgrad over gennemsnittet for andre banker. Vi synes det er et interessant perspektiv at undersøge, om der er nogle af dem vi betragter som udfordrede, der aktivt har arbejdet med fusioner/opkøb, eller har haft andre væsentlige udfordringer siden vores analyses udarbejdelse i april måned. Det vil således give os et billede af om vores analyse rent faktisk udpeger de pengeinstitutter der er særligt udfordrede.

Sparekassen Sjælland og Sparekassen Faaborg udsendte i maj 2013 en pressemeddelelse om, at alle aktionærer i Sparekassen Faaborg vil blive tilbudt at få indfriet deres aktier til en overkurs på 50%. [http://www.sparekassenfaaborg.dk/Om%20os/Nyheder/Pressemeddelelser]

Den 12. august 2013 sendte de endnu en pressemeddelelse ud, hvor i det fremgik, aktionærerne havde accepteret købstilbuddet og at institutterne nu gik sammen. Ideen er, at Sparekassen Faaborg fortsætter som selvstændigt pengeinstitut, således at der bliver tale om 2 lokalbrands hhv. på Sjælland og Fyn. **Sparekassen Faaborg og Sparekassen Sjælland optræder på vores liste som de banker der omgås kunder med henholdsvis de 5 og 8 største gearinger.**

Vordingborg Bank og Lollands bank udsendte den 14. august 2013 en selskabsmeddelelse hvor i det fremgik, at Lollands Bank og Vordingborg Bank planlægger fusion. [http://www.vorbank.dk/om-banken/info/fusion-vordingborg-bank-og-lollands-bank]. Deres plan var oprindeligt, at navnet for den fusionerede bank skulle være Vor Bank og at den endelige fusion skule gennemføres inden udgangen af 2013. Vordingborg Bank fik imidlertid besøg af Finanstilsynet den 24. september 2013, som resulterede i yderligere nedskrivninger på 45,8 mio. kr. og krav til solvensbehovet på 15,6 %, efter de nye nedskrivninger. Bankens faktiske solvensbehov blev opgjort til 8,5 %. **Vordingborg Bank optræder på vores liste som den bank der omgås kunder, med den 6 største gearing.**

Den 4. September 2013 udsendte Vestfyns Bank og Svendborg Sparekasse en fælles selskabsmeddelelse om at de slår sammen. [http://www.svendborgsparekasse.dk/page906.aspx] Svendborg Sparekasse bliver den fortsættende bank efter fusionen, men skifter navn til Fynske Bank. **Vestfyns Bank optræder på vores liste som den bank der omgås kunder, med den 15 højeste gearing.**

Den 28. oktober 2013 udsendte Sparekassen Himmerland og Sparekassen Hobro en fælles pressemeddelelse om, at de finder sammen for at stå stærkere til fremtidens vækst. [https://www.himmerland.dk/aktionaer/aktionaerinfo/fondsboersmeddelelser] Sammen ønsker de at fusionere til Jutlander Bank, hvor ejerskabet bliver delt i forhold til sparekassernes egenkapital og garantkapital. **Sparekassen Hobro og Sparekassen Himmerland optræder på vores liste som de banker der omgås kunder, med henholdsvis den 9 og 13 højeste gearing.**

I en selskabsmeddelelse dateret 22. oktober 2013 meddelte Vestjysk Bank at konverteringen af det statslige kapitalindskud var gennemført og at Den Danske Stat ejede 65,96% af bankens samlede aktiekapital. [https://www.vestjyskbank.dk/investor-relations/selskabsmeddelelser.aspx] Banken bekræftede samtidig, at banken undersøger sine strukturelle muligheder (Salg), der skal bidrage til at løse bankens kapitaludfordringer. **Vestjysk Bank optræder på vores liste som den bank der omgås kunder, med den 7 højeste gearing.**

DIBA Bank udsendte en fondsbørsmeddelelse d. 11 november 2013, hvori de bekræftede at Sydbank havde fremsat købstilbud på bankens aktier. [http://www.diba.dk/OmDiBa/?id=725] **DiBa Bank optræder på vores liste, som den bank der omgås kunder, med den 14 højeste gearing.**

Alm. Brand Bank nedjusterede i maj måned deres forventninger til årsresultatet fra +34 mio. kr. til – 45 mio. kr. bl.a. med baggrund i øgede nedskrivninger på deres kunder. [http://www.almbrand.dk/abdk/OmAlmBrand/Investor/Selskabsmeddelelserognyheder/index.htm] **Alm. Brand Bank optræder på vores liste, som den bank der omgås kunder, med den 18 højeste gearing.**

Østjydsk Bank har siden maj måned 2013 været særdeles aktive. Først med udskydelse af periodemeddelelsen for 1. kvartal af 2013 og derefter med igangsættelse af en større kapitalplan som skulle reetablere bankens kapitalgrundlag, bl.a. ved udstedelse af nye aktier og indskud af hybrid kernekapital fra bl.a. Nykredit. [http://www.7230.oeb.dk/Nyheder.43.aspx?pagenumber43=2] **Østjydsk Bank optræder på vores liste, som den bank der omgås kunder, med den 4 højeste gearing.**

Den Jyske Sparekasse havde i August 2013 besøg af Finanstilsynet hvilket resulterede i mérnedskrivninger på 288 mio. kr. således den solvensmæssige overdækning faldt til 1,8%, og derefter befinder sig på et beskedent niveau. **Den Jyske Sparekasse optræder på vores liste som den bank der omgås kunder, med den 3 højeste gearing.**

Delkonklusion kundernes gearingsgrad og ændringer hos de udfordrede

Vi kan i vores gearingsanalyse konkludere, at de største banker omgås de kunder der har den laveste gearing og dermed den laveste kreditrisiko. Flere af de pengeinstitutter, der i henhold til vores analyse har udfordringer, har også i praksis haft udfordringer i det seneste halve år. Som det fremgår af beskrivelsen af de forskellige udfordrede banker er flere af dem ramt af betydelige nedskrivninger efter besøg af finanstilsynet, disse ting underbygger vores gearingsanalyses resultater.

Samlet set kan vi derfor konkludere, at vi godt udlede noget om bankernes risiko ved at se på de kunder der opgiver en given bank som bankforbindelse – helt specifikt kan vi konkludere at:

- Bankerne der omgiver sig med kunder med en gearingsgrad over gennemsnittet, anskuer risici anderledes end banker der har kunder med en lavere gearingsgrad.
- Ud af de 18 banker vi udpeger som værende udfordrede har 6 konkrete planer om fusioner, 2 har offentlig sat sig selv til salg, og 3 har udfordringer med deres kapitalbase. Det svarer til, at 61 % af de banker vi har betegnet som værende særligt udfordrede, også har været det i praksis i de seneste 7 mdr.
- De store banker arbejder under andre rammer og politikker end de små banker gør. De store banker formår dermed at styre deres kunders gearing bedre over målperioden, hvilket kan være et udtryk for at man er mere konsekvent i udførelsen af bankens kreditpolitik, hvilket naturligvis også har indflydelse på bankens freadrettede risiko.
- Samtlige af de banker der er gået konkurs i perioden 2008-2011 har haft en kundegearing der ligger væsentligt over gennemsnittet af sammenlignelige pengeinstitutters kunder.

At mindre banker accepterer højere gearing hos deres kunder kan skyldes flere ting. Eksempelvis, at man følger kunderne for langt og dermed giver dem for lang snor, at man som ledelse er bange for at tage tabene og de konsekvenser det kan have for sig selv eller, at man simpelthen ikke har den rette kompetence hos de medarbejdere man har ansat. Årsagerne kan i sagens natur, være mange, sikkert er det dog, at vores analyse viser at, at der er stadigvæk banker i Danmark, der har en ugunstig udvikling i det undersøgte forhold.

Yderligere perspektiver til videre undersøgelse

I det foregående kapitel har vi analyseret gearingsgraden hos de danske bankers erhvervskunder, set på hvad der er sket siden april og konkluderet at gearingsanalysens resultater kan bruges som grundlag for, at sige noget om bankernes risiko.
I dette kapitel vil vi derfor supplere vores resultater, med en yderligere beregning, der kan underbygge vores risikoanalyse af de 18 banker, vi har udpeget som de udfordrede.

Coverage Ratio

I sin tale på Lokale Pengeinstitutters årsmøde den 23. Maj 2013, [http://www.finanstilsynet.dk/da/Om-os/Taler-og-artikler/2013/LOPI-tale-2013.aspx] udtrykte direktøren for Finanstilsynet, Ulrik Nødgaard, sine bekymringer om nedskrivningerne i de små og mellemstore pengeinstitutter.

Figur 6.0 – Coverage Ratio Finanstilsynet

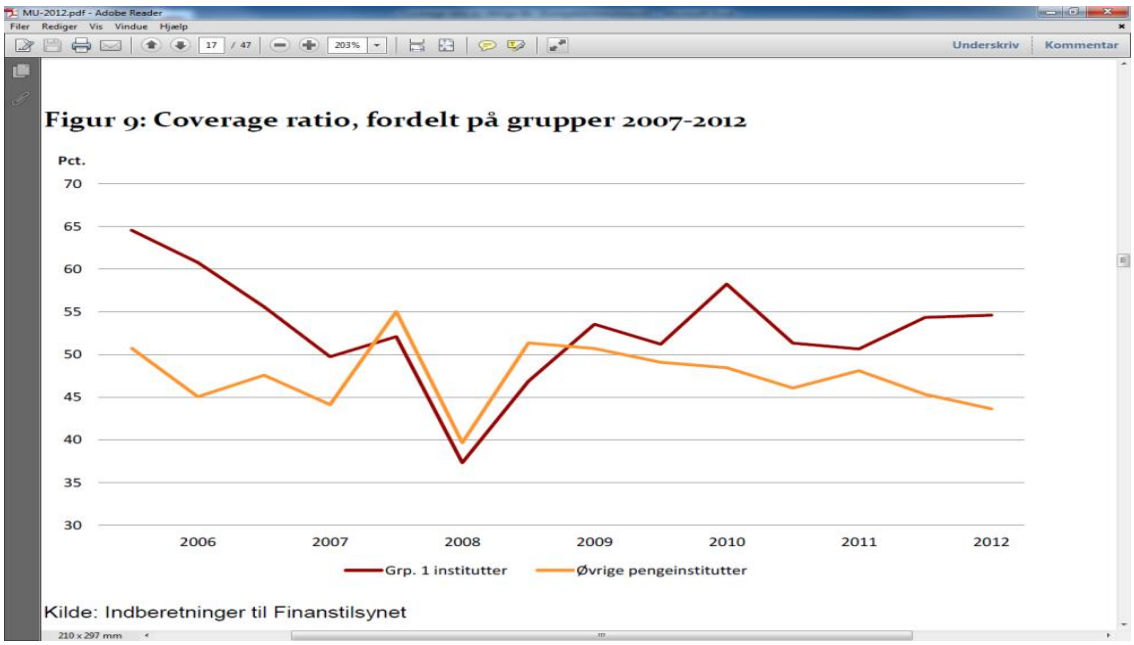

Som det fremgår af grafen har de små og mellemstore pengeinstitutter nedskrevet procentvis mindre af deres lån som har objektiv indikation for værdiforringelse end de store pengeinstitutter. Med baggrund i vores gearingsanalyses resultater og det der er sket siden analysens udarbejdelse, synes vi det er et interessant perspektiv at se, om netop de banker vi

betegner som værende udfordrede har nedskrevet på en større del af deres OIV (objektiv indikation for værdiforringelse) markerede lån, en de øvrige banker i analysen.
Vi vil derfor undersøge dækningsgraden af nedskrivninger for de banker, som vores analyse viste, havde udfordringer, og således undersøge i hvilket omfang de har nedskrevet på deres dårlige udlån. Beregningen af Coverage Ratio, gøres med baggrund i bankernes årsregnskaber for 2012, ved at se på de individuelle markerede lån med OIV, og efterfølgende se hvor meget der er nedskrevet herpå. Dette omregnes til procent. (se beregning og datagrundlag i BILAG 2). En højere procentsats er således udtryk for en mere konservativ tilgang til OIV kundernes fremtidige betalingsevne.

Figur 6.1 Coverage Ratio hos de udfordrede

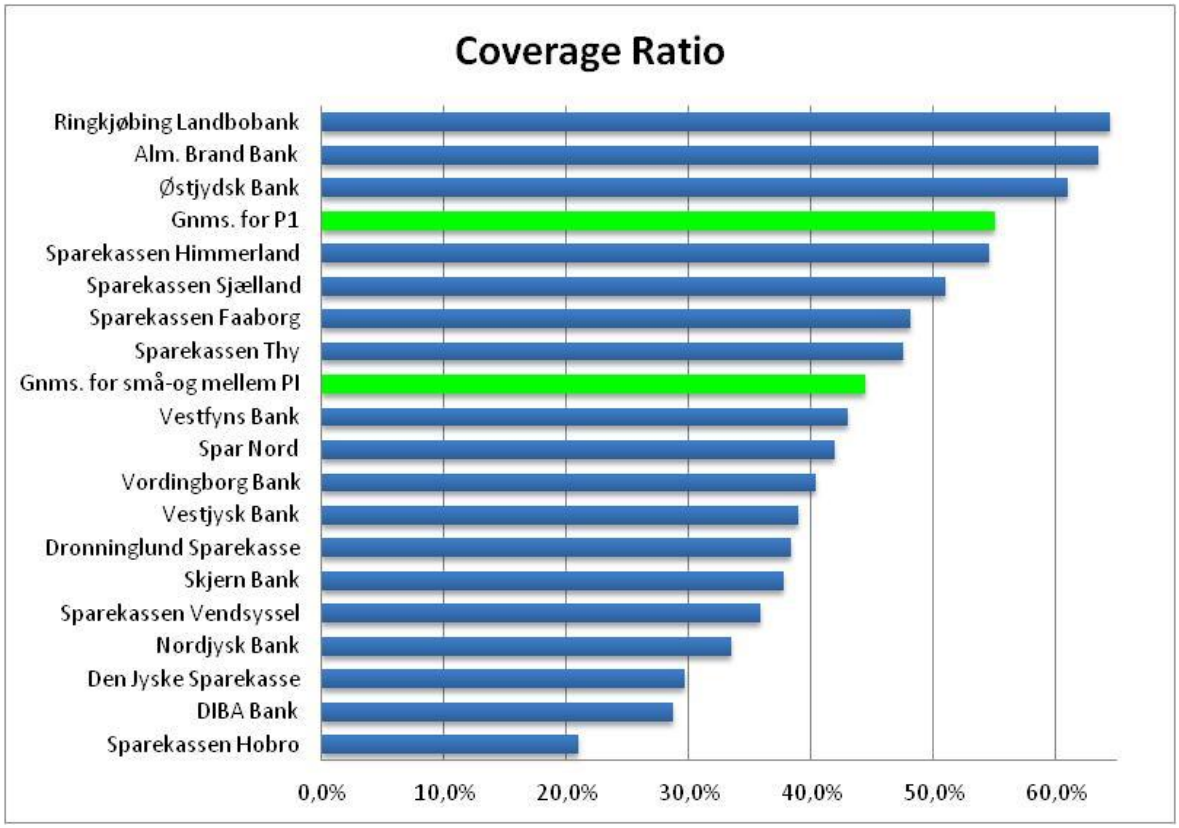

Som det fremgår af figur 6.1, har kun 3 af de udfordrede pengeinstitutter nedskrevet mere end gruppe 1 Pengeinstitutterne. De 3 pengeinstitutter er Ringkjøbing Landbobank, Alm. Brand Bank og Østjydsk Bank. Det er interessant at det netop er disse 3 banker der har en høj Coverage Ratio, idet Alm. Brand Bank og Østjydsk Bank, som beskrevet i tidligere afsnit, har været ”ramt” af tilsynsbesøg og man må derfor formode, at deres Coverage Ratio ligger nogenlunde på det niveau finanstilsynet forventer det skal være på. For Ringkjøbing

Landbobank, er det ikke overraskende idet deres basisindtjening/egenkapitalforrentning i mange år har været ”second to none” og de derfor har haft råd til at tage de nødvendige nedskrivninger på deres OIV lån.

Det store udsving der er i CR tallene, kan formentlig skyldes, bankernes forskellige fortolkninger af neutralitetsprincippet. Neutralitetsprincippet blev indført sammen med BASEL II reglerne (Se PESTEL analysen), og afløste forsigtighedsprincippet. Neutralitetsprincippet indebærer for det første, at pengeinstitutter kun må nedskrive, på et engagement når der er indtruffet OIV herpå og for det andet at selve nedskrivningsprocenten afhænger af flere faktorer heriblandt de stillede sikkerheder og forventede betalingsstrømme hos kunderne. Vi vil ikke behandle dette dybere i denne afhandling, men vi er opmærksomme på, at der her kan være en kilde til forskellig fortolkninger bankerne imellem.

[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/F0EF62CD410AC6BBC12572DB0047A87E/$file/kap06.htmat]

Det fremgår imidlertid tydeligt af vores Coverage Ratio beregning, at der er nogle af de udfordrede, der har nedskrevet mindre af deres dårlige udlån end resten af sektoren – nogle endda betydeligt mindre. Det skal ikke mindst ses i lyset af, at de i forvejen omgås med de højest gearede erhvervskunder. Vi har derfor valgt at sammenholde gearingsanalysens resultater med bankernes beregnede Coverage Ratio. I figur 6.2 fremgår det, at de 3 banker, med de højest gearede kunder, samtidig har en Coverage Ratio der ligger under gennemsnittet for sektoren.

Figur 6.2 Gearing og Coverage Ratio sammenholdt

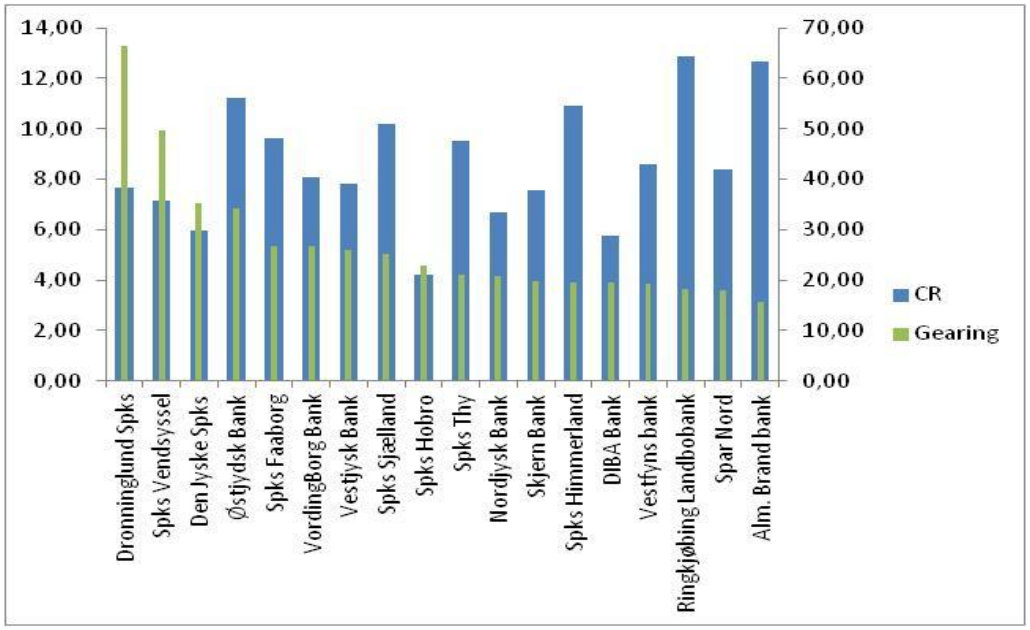

Opsummering CR og analyse af hvem de danske banker vælger at omgås

Vi kan se af vores beregninger, at de 2 banker med de højest gearede kunder, Dronninglund Sparekasse og Sparekassen Vendsyssel, har en Coverage Ratio der ligger en del under gennemsnittet. En anden af de udfordrede pengeinstitutter, Sparekassen Hobro, har en markant lavere Coverage Ratio, end samtlige af de andre institutter i analysen.

Om det skyldes, at de af forsigtighedshensyn markerer deres kunder med OIV, således de kan holde et skærpet tilsyn med dem internt i banken, eller om de fortolker neutralitetsprincippet på en anden måde end andre banker, kan vi ikke konkludere ud fra det datagrundlag vi har.

Umiddelbart synes vi det er paradoksalt, at de har en lavere Coverage Ratio, når de omgås de kunder der har den højeste gearing. Specielt set i lyset af Finanstilsynets konklusioner, efter de har været på besøg hos øvrige banker, hvor kunderne har en lavere gearingsgrad.

En dybere analyse af 3 udvalgte pengeinstitutter

Som vi netop har beskrevet i foregående afsnit er der 3 pengeinstitutter der afviger væsentligt fra de øvrige. Vi har derfor også valgt sparekassen Hobro, Sparekassen Vendsyssel og Dronninglund Sparekasse som de pengeinstitutter, hvor vi vil grave et spadestik dybere, for at se om der findes yderligere perspektiver der kan gives os et endnu dybere billede af, hvad det er vi kan sige om netop de 3 pengeinstitutters risiko. Vi vil derfor undersøge flg. forhold i de udvalgte pengeinstitutter:

Finanstilsynet:

Som nævnt i vores PESTEL analyse er Finanstilsynet væsentligste rolle, at føre solvenstilsyn med de danske pengeinstitutter. Vi vil derfor undersøge hvilke konklusioner der kom ud af institutternes sidste besøg af Finanstilsynet og hvilke forhold der blev påpeget. Vi vil også undersøge om institutterne holder sig indenfor Tilsynsdiamantens rammer (se PESTEL analysen under lovmæssige forhold).

Brancheforde ling på udlån

Vores gearingsanalyse tager udgangspunkt i danske virksomheder som er kunder i de danske banker, og vi vil derfor undersøge forholdet mellem institutternes udlån til privat og erhverv. Det gør vi for at se hvor stor en del af institutternes forretningsmodel vores analyse afdækker og hvordan sammenhængen mellem Coverage Ratio, gearing og udlånsfordelingen er i det enkelte pengeinstitut.

Markering af lån med OIV ift. samlet udlånsmasse

Vi vil undersøge hvor stor en udlånsbalance de 3 pengeinstitutter har og på den baggrund se om deres kunders gearing medvirker til, at institutterne har markeret en større andel af deres udlån med OIV end sammenlignelige banker.

Finansierings- og medarbejderomkostninger

Som beskrevet i PESTEL analysen, er bankernes forretningsmodeller under pres og finanstilsynet forudser bl.a., at antallet af pengeinstitutter i Danmark vil fortsætte med at falde, bl.a. med baggrund i en vigende indtjening og skærpede krav til rapportering.

[http://www.business.dk/finans/finanstilsynet-advarer-om-store-problemer-i-banker]

Finansierings- og medarbejderomkostninger er de væsentligste omkostninger for en bank. Vi vil derfor undersøge de udfordredes finansierings- og medarbejderomkostninger, for derved at se, om de har en yderligere risiko på deres basisindtjening og om de i det hele taget kan konkurrere på markedet ud fra de omkostninger de har i dag.

Kirketårnsprincippet:

Direktøren for Finanstilsynet Ulrik Nødgaard, har flere gange udtalt, at hvis man, som lokal forankret pengeinstitut, vil undgå for meget indblanding fra Finanstilsynet, skal man holde sig til det Finanstilsynet kalder "kirketårnsprincippet", dvs. man skal lave forretninger med dem, der kan ses fra toppen af kirketårnet, i den by man er lokalt forankret i. Baggrunden for disse udtalelser er, at Finanstilsynet kan se, at de banker der er kommet i problemer oftest har bevæget sig ud på nationale markeder, hvor der gælder helt andre konkurrenceparametre og det at være lokalbank ikke nødvendigvis er et kvalitetstempel i sig selv. Dette har i mange tilfælde medført en øget risikotagning for de involverede banker.

Vi vil derfor teste, om vi med baggrund i vores gearingstal på bankernes kunder, kan sandsynliggøre at Finanstilsynets udtalelser er korrekte og dermed også sige noget om risikoen på de udvalgte pengeinstitutter.

Analyse af udvalgte banker

Dronninglund Sparekasse

Dronninglund Sparekasse er en lokal forankret Sparekasse med hovedsæde i Dronninglund i Vendsyssel. Sparekassen beskæftiger 92 medarbejdere og har en udlånsbalance på 1,85 mia. kr. Sparekassen henvender sig til lokale erhvervsvirksomheder og privatkunder.

[www.dronspar.dk]

Seneste besøg af finanstilsynet

Dronninglund Sparekasse havde sidst besøg af Finanstilsynet i oktober 2010. [http://finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Tal-og-fakta/Vurderinger-af-finansielle-virksomheder.aspx]

Inspektionen var en ordinær undersøgelse, hvor alle sparekassens væsentligste områder blev gennemgået, ud fra en risikobaseret vurdering.

I Finanstilsynets sammenfatning og risikovurdering, udtalte eftersynsgruppen, at sparekassen i de seneste 10 år har haft en relativ kraftig udlånsvækst, især indenfor brancherne ejendomsadministration, handel og forretningsservice. Målt på volumen havde over 80 % af sparekassens store engagementer svaghedstegn, og sparekassen havde samtidig en høj forekomst af nedskrivningsengagementer. Finanstilsynet påpegede derudover, at sparekassens akkumulerede nedskrivninger ultimo juni 2010 var lavere end gennemsnittet for gruppe 3 institutter. Finanstilsynet vurderede på den baggrund, at sparekassens forretningsmodel, med daværende udlånsfordeling på 75 % til erhverv, indebar en risiko for yderligere tab på erhvervskunderne, specielt hvis renteniveauet stiger. Dronninglund Sparekasse fik efter besøget påbud om at øge nedskrivningerne med ca. 40 mio. kr.

Ultimo 2012 overholdt Dronninglund Sparekasse samtlige parametre i Tilsynsdiamanten. Deres ejendomseksponering er oplyst til at være 22 %, som er tæt på grænseværdien på 25 %.

Brancheforde ling på udlån

På trods af ekstra nedskrivninger i 2010 og Finanstilsynets påpegning af udfordringerne ved sparekassens forretningsmodel, har ledelsen fastholdt fordelingen af udlånet på segmenterne privat og erhverv. Ultimo 2012 udgjorde udlånet til erhverv således mere end 80 % af Sparekassens samlede udlånsbalance.

Markering af lån med OIV

Vi har undersøgt i hvor stor grad Dronninglund Sparekasse har markeret deres udlån med OIV. Jævnfør bilag 5, har de markeret en forholdsvis mindre andel, af deres samlede udlånsvolumen som værende med OIV, sammenlignet med andre små og mellemstore institutter i vores analyse. Hvis Dronninglund Sparekasse havde markeret en lige så stor andel af deres udlån med OIV som de sammenlignelige banker i vores undersøgelse og havde haft en Coverage Ratio der lå på gennemsnittet for små og mellemstore institutter (se afsnittet Coverage Ratio), vil de skulle nedskrive med yderligere 53 mio. kr., svarende til en forøgelse af deres nedskrivninger på 40 % Denne ekstra nedskrivning ville ikke føre banken ud i store vanskeligheder, men beregningen understreger, at på trods af at deres kunder har en højere gearing end hos sammenlignelige banker, så forventer de at tabe mindre herpå, end andre institutter. Det kan skyldes, at de har bedre supplerende sikkerheder for deres udlån end andre banker, eller at de anskuer BASEL II reglerne (Se PESTEL analysen) og dermed deres nedskrivningsprocedure anderledes.

Medarbejder og fundingomkostning

Dronninglund Sparekasse har den højeste medarbejder og fundingomkostning hos de undersøgte pengeinstitutter. Sparekassens samlede finansieringsudgifter er i 2012 opgjort til 2,24%, hertil kommer udgifter til medarbejdere - der omregnet til antal medarbejdere pr. balancemilliard - gør at bankens samlede fundingudgifter udgør 4,1% (se specifikation af beregning i bilag 4). Samlet set ligger Dronninglund Sparekasse således markant højere på omkostningssiden end de andre banker i analysen, og vil på den baggrund have svært ved alene at konkurrere på prisen. Det kan medføre en dårligere konkurrencekraft end konkurrenterne og dermed gøre det sværere at tiltrække udlån. Dette er selvsagt en risiko, da faldende udlån, kan have indflydelse på sparekassens basisindtjening.

Kirketårnsprincippet

Dronninglund Sparekasse har sit primære markedsområde i Dronninglund. Vi har derfor set på om Dronninglund Sparekasse påtager sig større risici når de omgås kunder udenfor deres primære markedsområde. Det primære markedsområde er her defineret som post nr. 9330 (Dronninglund)

Figur 7.0 Kirketårnsprincippet Dronninglund Sparekasse

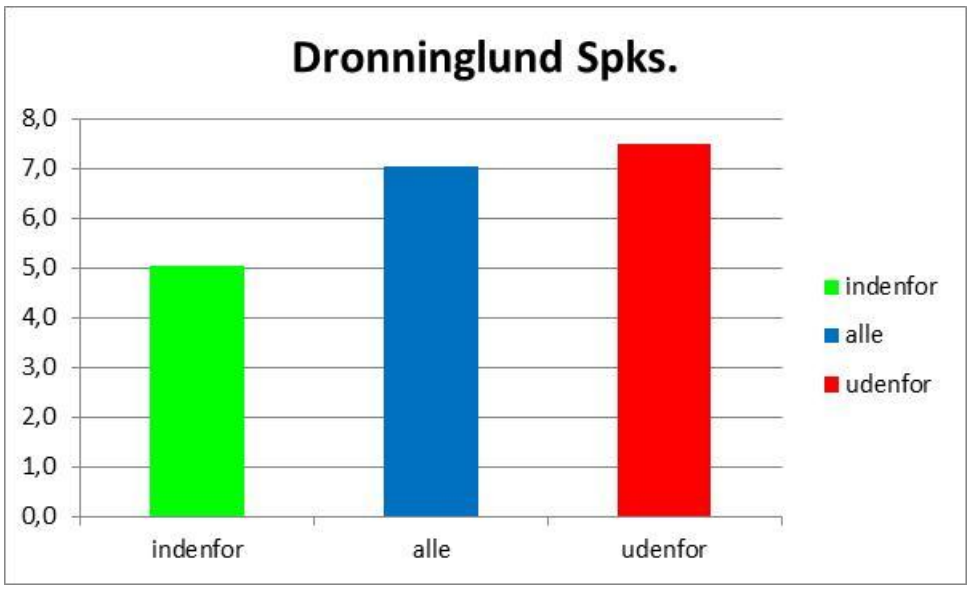

Som det ses af figur 7.0 (datamateriale/specifikation i Bilag 3), fremgår det tydeligt, at der er stor forskel på sparekassens kunders gearing, afhængig af hvor de geografisk er forankrede. Grafen viser således, at kunderne udenfor det primære markedsområde, medfører en højere kundegearing i Sparekassen samlet set.

Vi har tidligere fastslået i afsnittet medarbejder og fundingomkostninger, at Sparekassen har højere omkostninger end deres konkurrenter. Kombineres disse omkostningerne med kundernes gearing, kan vi se at Dronninglund Sparekasse generelt har svært ved, at konkurrere på pris, og at dette forhold bliver endnu mere synligt, når de bevæger sig udenfor deres eget markedsområde. Sparekassen er således tilbøjelig til, at omgås kunder med en højere gearing udenfor deres primære markedsområde.

Vi kan ikke ud af vores data se, om det er en bevidst ledelsesmæssig strategisk beslutning, og om den øgede risiko ved at gå udenfor hjemmemarkedet, afspejles i en øget rente overfor kunderne. Men vi kan konstatere, at sparekassens konkurrencesituation udenfor deres hjemmemarked i Dronninglund, er væsentlig anderledes end i postnummer Dronninglund.

Delkonklusion Dronninglund Sparekasse

Dronninglund Sparekasse havde sidst besøg af Finanstilsynet i 2010. I den anledning gav Finanstilsynet påbud om yderligere nedskrivninger og påpegede, at sparekassens forretningsmodel medførte en større eksponering indenfor erhverv, end andre sammenlignelige banker, hvilket medfører en højere risiko.

Sparekassen ligger indenfor alle parametre i Tilsynsdiamanten, men ligger tæt på grænseværdien for eksponering indenfor ejendomme. Ved fortsættende fald på udlånssiden i andre af sparekassens segmenter, er der risiko for, at sparekassen vil kunne overskride denne grænseværdi. På trods af, at sparekassens kunder har en markant højere gearing end andre bankers, har Dronninglund Sparekasse markeret forholdsvis mindre udlånsvolumen som værende med OIV og ligger under gennemsnittet for Coverage Ratio. Jævnfør vores beregninger, vil det medføre ekstra nedskrivninger på ca. 53 mio. kr., hvis de lå på gennemsnitsværdierne.

Sparekassen har de højeste driftsomkostninger i vores analyse, hvilket udspringer af både en høj fundingomkostning og den laveste effektivitet – målt ved antal medarbejdere pr. balance milliard. Dronninglund Sparekasses konkurrenceevne er således afhængig af, at deres lokale kunder er villig til at betale en højere pris for at være kunde i en lokal sparekasse, da sparekassen ikke har en konkurrenceevne til alene at konkurrere på prissætningen. Det modsatte gør sig gældende når Sparekassen bevæger sig udenfor deres primære postnummer. Her fastslår vi ,at der er stor forskel gearingsmæssigt på, hvilke kunder Dronninglund Sparekasse omgås, når de går udenfor deres geografiske primære markedsområde.
Når Sparekassen går udenfor, omgås de således kunder med en højere gearingsgrad. Vores konklusion er derfor, at Dronninglund Sparekasses kompetencer er stærkest i forhold til deres kunder i Dronninglund og at de udenfor deres primære markedsområde, i højere grad konkurrerer på risiko.

Sparekassen Vendsyssel

Sparekassen Vendsyssel, har som navnet antyder, sit primære markedsområde i Vendsyssel. Sparekassen beskæftiger ca. 350 medarbejder og har en udlånsbalance på ca. 8,2 mia. kr.
Sparekassen henvender sig til små og mellemstore erhvervsvirksomheder samt privatkunder.
[https://www.sparv.dk]

Seneste besøg af finanstilsynet

Finanstilsynet var i maj og august 2010 på inspektion i Sparekassen Vendsyssel som led i en ordinær undersøgelse, hvor alle væsentlige områder blev gennemgået. [http://finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Tal-og-fakta/Vurderinger-af-finansielle-virksomheder.aspx]
Finanstilsynets konkluderede i sin sammenfatning, at sparekassens administration bar præg af at være en fusionssparekasse. Finanstilsynet gav sparekassen en række påbud om at opdatere

sine politikker, forretningsgange og interne kontroller. Finanstilsynet påpegede bl.a. at bestyrelsen og direktionen skule tage stilling til sparekassens kreditprofil og målsætninger og at de interne kontroller ikke var blevet udbygget i takt med at sparekassen var vokset.
Finanstilsynet vurderede, at sparekassen havde relativt mange engagementer med svaghedstegn og påpegede i den sammenhæng vigtigheden af, at sparekassen fik større fokus på kreditstyringen, for at mindske kreditrisiciene.
Sparekassen Vendsyssel har siden Tilsynsdiamanten blev introduceret vist den i årsregnskabet. Sparekassen er indenfor på samtlige parametre, men har dog en høj udlånsvækst (13,3 %). Dette henføres til fusionen med Sparekassen Hvetbo i 2012. Der fremgår i årsregnskabet for 2012, at hvis udlånsvæksten blev korrigeret for fusionen ville udlånsvæksten have været 0%

Brancheforde ling

Sparekassen Vendsyssels udlån er fordelt med 58,2 % til erhverv og 41,8 % til privat, hvilket er en anderledes fordeling end hos andre institutter, der har en højere andel af erhvervsudlån.
Denne fordeling skyldes, at sparekassens udlånsvækst primært er opstået som følge af fusioner med andre sparekasser og ikke igennem organisk vækst, hvor vækst mulighederne primært har været indenfor erhverv.

Markering af lån med OIV

Som tidligere nævnt skrev Finanstilsynets i 2010, at Sparekassen Vendsyssel ikke har haft tilfredsstillende indblik i deres interne forretningsgange og kontroller. Sparekassen Vendsyssel har dog ifølge vores opgørelse markeret en større andel af deres udlån med OIV end sammenlignelige institutter i vores undersøgelse (se bilag 5). Til gengæld ligger sparekassens Coverage Ratio under gennemsnittet for små og mellemstore banker. Hvis de havde fulgt gennemsnittet for både % andel af OIV kunder og Coverage Ratio , ville de skulle nedskrive med yderligere ca. 59 mio. kr.
Sparekassen Vendsyssel har iflg. Finanstilsynets besøg fra 2010, mange erhvervskunder med svaghedstegn. Vi har i afsnittet *analyse af hvem de danske banker vælger at omgås* tidligere i afhandlingen anført, at der ikke er noget der tyder på, at risikotilgangen til en given kunde er anderledes, alene styret af den virksomhedsform, som kunder har valgt at organisere sig i. Tilsynets påbud i 2010, hvor de også påpeger, at sparekassen har mange kunder med svaghedstegn bekræfter således, at den konklusion er rigtig.

Finansierings- og medarbejderomkostninger

Det fremgår af bilag 4, at sparekassens konkurrenceevne er bedre end hos nogle af de andre institutter i vores undersøgelse. Deres finansieringsomkostninger ligger dog over 1 % højere end hos de 6 store banker, samtidig med at de også benytter flere medarbejdere pr. balance milliard. Deres samlede finansierings- og medarbejderomkostninger udgør 3,2%.

Sparekassen Vendsyssel kan således have svært ved at konkurrere på prisen, når de er i direkte konkurrence med en af de 6 store banker. Det gælder både udenfor og indenfor deres eget markedsområde.

Kirketårnsprincippet

Sparekassen Vendsyssel har sit hovedkontor i Vrå ved Hjørring. I de seneste år har Sparekassen fusioneret med flere mindre lokale sparekasser og har derfor udvidet sit markedsområde til at omfatte hele Vendsyssel. Vi har derfor segmenteret Sparekassen Vendsyssels kunder ud fra kriterierne dem "der bor i Vendsyssel" og alle dem der ligger udenfor Sparekassens primære markedsområde.

Figur 7.1 Kirketårnsprincip Sparekassen Vendsyssel

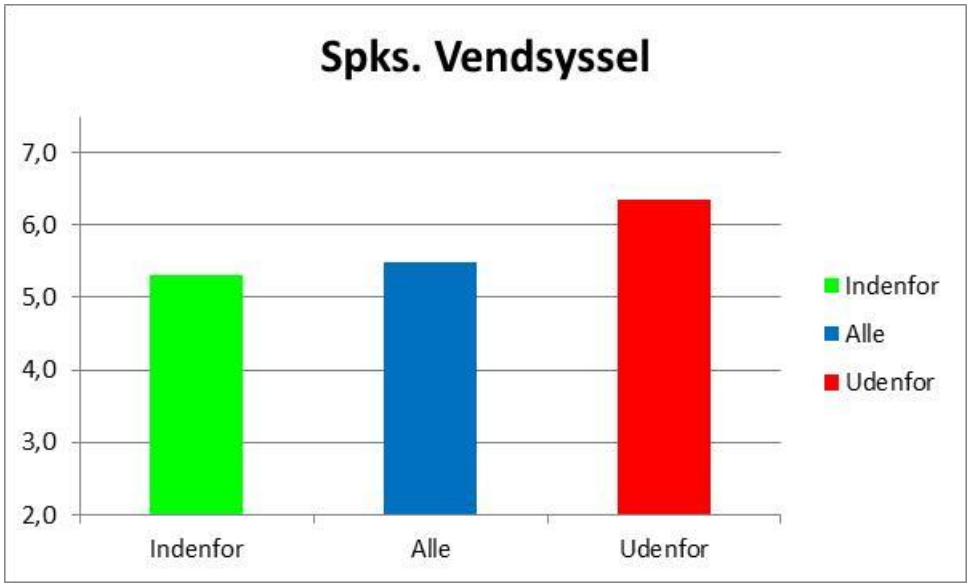

Det fremgår af figuren (datamateriale/specifikation i bilag 3), at Sparekassen påtager sig en større risiko når de bevæger sig udenfor deres lokale markedsområde. Samlet set medfører den større risiko ikke, at gearingen på de samlede kunder ændres markant, hvilket skyldes, at langt den største del af deres udlånsvolumen er lokalt forankret.

Figuren understreger dog, at når en lokalbank konkurrerer udenfor sit markedsområde, bliver der konkurreret på andre faktorer og mod andre spillere. Det er derfor ikke alene den lokale opbakning der er udslagsgivende men i højere grad en konkurrencesituation på baggrund af pris og risiko. For Sparekassen Vendsyssels vedkommende betyder det, når de konkurrere mod banker der har en væsentlig lavere fundingomkostning, at deres primære konkurrenceparameter er riskotagning. Vi kan ikke sige om det er et bevidst strategisk valg, at tage højere risiko udenfor sit eget markedsområde og om Sparekassen Vendsyssel formår at tage en øget pris herfor.

Delkonklusion Sparekassen Vendsyssel

Sparekassen Vendsyssel havde sidst besøg af Finanstilsynet i maj og august 2010. Finanstilsynet påpegede flere mangler i deres interne procedurer og udtalte, at sparekassen ikke havde formået, at tilpasse deres forretningsgange i takt med, at de havde fusioneret med andre institutter. Sparekassen Vendsyssel fik flere påbud om at opdatere sine politikker, forretningsgange og interne kontroller. Finanstilsynet vurderede endvidere, at sparekassen havde mange kunder med svaghedstegn. Sparekassen lå indenfor alle parametre i Tilsynsdiamanten, men havde en høj udlånsvækst som følge af fusionen med Sparekassen Hvetbo.

Sparekassen Vendsyssel har markeret en forholdsvis højere andel af deres udlån med OIV, men ligger under gennemsnittet for Coverage Ratio. Jævnfør vores beregninger, vil det medføre ekstra nedskrivninger på ca. 59 mio. kr., hvis de lå på gennemsnitsværdierne.

Sparekassen Vendsyssel har forholdsvis høje driftsomkostninger, hvilket medfører en forringet konkurrenceevne. Derudover har deres kunder en højere gearing end kunderne hos deres konkurrenter, hvilket bør afspejle sig i deres prissætning på kunden.
Vores analyse viser, at Sparekassen Vendsyssel påtager sig en større risiko udenfor sit lokalområde fordi konkurrencesituationen er anderledes. Vores konklusion er derfor, at Sparekassen Vendsyssel vil øge sin samlede risiko i tilfælde af en ekspansion udenfor Vendsyssel.

Sparekassen Hobro

Sparekassen Hobro er en lokalforankret sparekasse med hovedsæde i Hobro i Himmerland. Sparekassen beskæftiger 175 medarbejdere og har en udlånsbalance på ca. 3 mia. kr. Sparekassen henvender sig til lokale erhvervsvirksomheder og privatkunder.
[http://www.sparhobro.dk]

Seneste besøg af Finanstilsynet

Sparekassen Hobro har ved flere lejligheder haft besøg af Finanstilsynet i de sidste 2 år. [http://finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Tal-og-fakta/Vurderinger-af-finansielle-virksomheder.aspx] I oktober-november 2011 var Finanstilsynet på besøg, som led i en ordinær inspektion, hvor alle sparekassens væsentligste områder blev gennemgået ud fra en risikobaseret vurdering.
Finanstilsynet vurderede ved den lejlighed, at Sparekassen Hobros kunders bonitet generelt lå over gennemsnittet af sammenlignelige pengeinstitutter, med der samtidig var et stor blancoelement i engagementerne. Finanstilsynet konstaterede, at sparekassen i en række tilfælde havde foretaget for små nedskrivninger på de større engagementer med OIV, som følge af forkert modelanvendelse (se underafsnit om BASELII/neutralitetsprincippet tidligere i afhandlingen) , hvilket medførte forøgede nedskrivninger på ca. 60 mio. kr.
Sparekassen fik igen besøg af Finanstilsynet i marts 2013, hvor der var tale om en funktionsundersøgelse af risikoen ved sparekassens udlån til privatkunder og kreditstyring på området. Finanstilsynet fandt ved denne gennemgang flere fejl ved sparekassens interne nedskrivningsprocedure og konstaterede fravigelser fra regnskabsreglerne. Besøget resulterede i flere påbud, der bl.a. omfattede yderligere nedskrivninger på. ca. 70 mio. kr. og at Sparekassen Hobro skulle udarbejde og offentliggøre korrigerende/supplerende information til årsrapporten 2012.
Besøget af Finanstilsynet og deres bemærkninger til de procedurer der bruges ved nedskrivning på OIV lånene, bekræfter os i, at bankerne tolker reglerne om nedskrivninger og OIV på vidt forskellig måde (se afsnittet opsummering på Coverage Ratio).

Brancheforde ling

Sparekassen Hobros fordeling af udlån til erhverv og privat, ligger ultimo 2012 på hhv. 68 % og 32 %, hvilket stort set er på gennemsnittet for gruppe 1-3 institutter. Der er således intet der tyder på at brancheforde lingen mellem erhverv og privat gør, at Sparekassen Hobro har en højere risiko end sammenlignelige pengeinstitutter.

Markering af lån med OIV

På trods af påbud om ekstra nedskrivninger og OIV markeringer, er Sparekassen Hobros Coverage Ratio markant lavere end hos resten af sektoren, omend sparekassen har OIV markeret en større % andel af deres udlån, end sammenlignelige institutter jævnfør bilag 5.
Hvis Sparekassen Hobro havde haft markeret en lige stor andel af deres udlån med OIV som sammenlignelige pengeinstitutters udlån, og samtidig havde haft en Coverage Ratio der også lå på gennemsnittet, ville de skulle nedskrive med yderligere 140 mio. kr.

Finansierings- og medarbejderomkostninger

Det fremgår af bilag 4, at sparekassens samlede finansierings- og medarbejderomkostninger ligger på samme niveau som hos Sparekassen Vendsyssel. Sparekassen Hobro har samlet set en billigere funding men er ikke så effektive. Som det var gældende med Sparekassen Vendsyssel og Dronninglund Sparekasse vil Sparekassen Hobro have svært ved at konkurrere på pris med de større banker.

Kirketårnsprincippet

Sparekassen Hobro har sit primære markedsområde i Hobro. Vi har derfor segmenteret Sparekassen Hobros kunder i dem der bor i Hobro (post nr. 9500) og alle andre.

Figur 7.2 Kirketårnsprincip Sparekassen Hobro

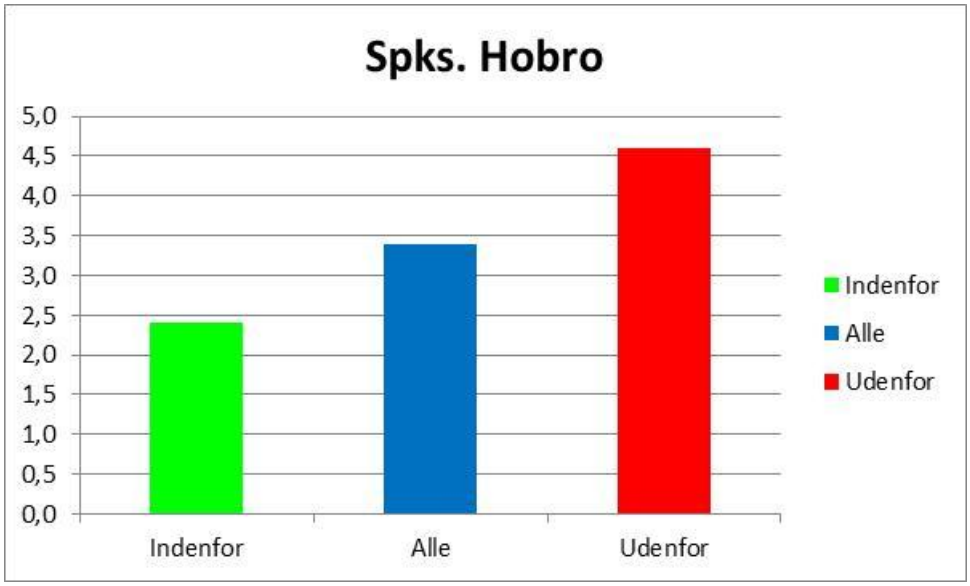

Figur 7.2 viser tydeligt, at Sparekassen Hobro påtager sig en markant større risiko udenfor sit primære markedsområde og sparekassens samlede risiko er væsentlig højere end den risiko

der tages i lokalområdet. (datamateriale og specifikation i bilag 3). Sparekassen Hobro er således parat til at omgås kunder med dobbelt så stor gearing, hvis de går udenfor deres eget markedsområde.

Sammenholdes disse observationer med Finanstilsynets konklusion om, at Sparekassen har flere fejl i deres interne nedskrivningsprocedure og vores beregning på at deres Coverage Ratio ligger markant under gennemsnittet for resten af sektoren, kan vi fastslå at det de formår at konkurrere på i Hobro, ikke umiddelbart er kompetencer, som kunder udenfor deres primære markedsområde efterspørger. Sparekassen vil derfor have overordentligt svært ved at ekspandere udenfor sit markedsområde, uden at konkurrere på andet end risiko.

Delkonklusion Sparekassen Hobro

Sparekassen Hobro har ved flere lejligheder haft besøg af Finanstilsynet de sidste par år. Finanstilsynet vurderer, at sparekassens kunders bonitet lå over gennemsnittet, men har også konstateret, at sparekassen i en række tilfælde havde nedskrevet for lidt.

Ved Finanstilsynet besøg i 2013 fandt de en række fejl ved sparekassens interne nedskrivningsprocedure og konstaterede fravigelser fra regnskabsreglerne. Besøget resulterede i påbud om yderligere nedskrivninger på. ca. 70 mio. kr. og at Sparekassen Hobro skulle udarbejde og offentliggøre korrigerende/supplerende information til årsrapporten 2012.

Disse fejl bekræfter os i, at bankerne anskuer OIV og neutralitetsprincippet på forskellige måder.

Sparekassen Hobros fordeling af udlån til erhverv og privat ligger på samme niveau som for gennemsnit for gruppe 1-3 institutter. Sparekassen Hobros Coverage Ratio ligger markant lavere end hos resten af sektoren, omend sparekassen har OIV markeret en større andel af deres udlån med OIV. Ifølge vores beregninger, ville sparekassen skulle nedskrive med yderligere 140 mio. kr., hvis de havde markeret en lige stor andel af deres udlån med OIV, og havde haft en Coverage Ratio på samme niveau som sammenlignelige banker.

Sparekassen Hobro har en forholdsvis billig funding, men har relativt mange ansatte pr. balance milliard. Set ud fra deres driftsomkostninger vil de have svært ved at konkurrere om udlån, på basis af pris alene. Sparekassen Hobro påtager sig markant større risiko udenfor sit lokalområde, hvilket øger deres samlede risiko væsentligt. Vores konklusion er derfor, at sparekassen vil have overordentligt svært at ekspandere udenfor sit markedsområde, uden at konkurrere på andet end risiko.

Opsummering på analyse af udvalgte banker

Som tidligere nævnt i PESTEL analysen er udlånet i banksektoren blevet væsentligt reduceret igennem de seneste år. Samtidig er kravene om rapportering, dokumentation og en fremtidig øget kapital øget væsentligt. Disse faktorer har modsatrettede effekt, idet et faldende udlånsmarked sætter sparekassernes basisindtjening under pres, og et øget krav om rapportering, dokumentation og kapital påfører sparekasserne øgede omkostninger. Disse faktorer kan være en medvirkende årsag til at sparekasserne søger udenfor deres primære markedsområde.

Kirketårnsprincippet bliver af finanstilsynet tolket som, at banker skal låne ud til det de har forstand på og har kompetencer indenfor – og dermed understreger finanstilsynet også, at en lokal bank skal blive lokalt, idet man har tendens til at øge risiciene når man går udenfor sit primære markedsområde. Vores analyse bekræfter netop Finanstilsynets udtalelser, idet alle 3 banker har påtaget sig en højere risiko udenfor deres lokalområde.

Vi har med baggrund i finansierings- og medarbejderomkostningsanalysen påvist, at sparekasserne ikke kan konkurrere på pris. Det at være ”lokalbank” når de går udenfor deres eget markedsområde, berettiger ikke til at tage en højere pris. Konkurrenceparametrene, når man går udenfor sit primære markedsområde som lokalbank, er således i højere grad, at differentiere sig på risikotagning. Dette harmonerer imidlertid ikke med Finanstilsynets udtalelser om, at sparekasserne ikke har styr på deres interne procedurer og nedskrivninger. Vi har således også i analysen påvist, at de 3 sparekasser, har nedskrevet mindre end resten af sektoren.

Der er noget der kunne tyde på at de mindre sparekasser således har en udfordring med overholdelse af de øgede myndighedskrav, som kræver yderligere medarbejdere og ligger pres på sparekassernes forretningsmodel og således også gør det svært at holde en tilfredsstillende omkostningsstruktur og indtjening på deres primære markedsområde.

Konklusion på analysen af udvalgte banker

Med baggrund i opsummeringen tegner der sig nogle fælles forhold for de 3 undersøgte pengeinstitutter.

På vores problemformulerings spørgsmål om **hvad** det er vi kan udlede, kan vi således konkludere flg.:

- Finanstilsynets udtalelser om at lokalbanker skal holde sig til det de kan se fra deres kirketårn, idet de har tendens til at tage højere risici, når de går udenfor kirketårnets synsfelt er rigtig. De sparekasser vi har undersøgt, omgås kunder med en større gearing når de bevæger sig udenfor deres primære markedsområde.
- Fordelingen mellem privat og erhvervsudlån ligger for 1 af de undersøgte sparekasser, over gennemsnittet for sammenlignelige pengeinstitutters målt på erhvervsudlån.
- Deres funding og medarbejderomkostninger ligger over niveauet for de 6 største banker, hvilket bl.a. gør det svært at være lokalbank, på en større markedsplads.
- Finanstilsynet har i 2 tilfælde konstateret, at sparekasserne har tolket OIV reglerne og og nedskrivningsprocedurene forkert.
- De 3 sparekasser ligger under gennemsnittet på Coverage Ratio, og vurderer dermed deres OIV kunder mere optimistisk end gennemsnittet.
- 2 ud af 3 sparekasser har OIV markeringer af deres udlånsvolumen der ligger under gennemsnittet for sammenlignelige pengeinstitutters OIV markeringer.

Samlet set kan vi konkludere, at vejen ud af faldende basisindtjening og øgede omkostninger i form af myndighedskrav ikke skal skabes ved vækst udenfor lokalområdet idet sparekasserne ikke har den samme konkurrencesituation som på hjemmemarkedet. I stedet har Hobro Sparekasse netop offentliggjort, at den anbefaler en fusion med Sparekassen Himmerland, hvilket er en naturlig erkendelse af, at det er sværere at være et lille pengeinstitut i et skrumpende bankmarked og med øgede myndighedskrav.

Konklusion

På baggrund af rapportens analyser kan vi konkludere, at **det er muligt** at udlede noget om en banks risiko, ved at se på de kunder den omgås. En dybere analyse af forskellige data, giver os et yderligere indblik i de enkelte bankers risiko og derfor også **hvad** det konkret, er muligt at udlede.

Vi har i vores gearingsanalyse af de danske bankers kunder, undersøgt danske virksomheders fremmedkapital i forhold til deres egenkapital. Herfra kan det helt specifikt udledes at:

- De største banker omgås de kunder der har den laveste gearing og dermed også den laveste risiko.
- De store banker formår, at styre deres kunders gearing bedre og udviser derfor en stabilitet i det undersøgte forhold, set over måleperioden.
- Bankerne der omgiver sig med kunder med en gearingsgrad over gennemsnittet, anskuer risici anderledes end banker, der har kunder med en lavere gearingsgrad.
- Ud af de 18 banker, vi oprindeligt udpegede som værende udfordrede, har 61% i løbet af de sidste 7 mdr. enten planer om fusioner, sat sig selv til salg eller udfordringer med deres kapital og solvens.
- Samtlige af de banker der er gået konkurs i perioden 2008-2011 har haft en kundegearing der ligger væsentligt over gennemsnittet af sammenlignelige pengeinstitutters kunder.

Flere af de pengeinstitutter, der i henhold til vores analyse har udfordringer, har også i praksis haft udfordringer i det seneste halve år. Som det fremgår af beskrivelsen af de forskellige udfordrede banker er flere af dem ramt af betydelige nedskrivninger efter besøg af finanstilsynet, disse ting underbygger vores konklusion yderligere.

Sammenholder vi konklusionerne på gearingsanalysen med afhandlingens andet perspektiv Coverage Ratio, kan vi endvidere konkludere, at ud af de 18 pengeinstitutter vi betegner som værende udfordrede, har 15 af dem en Coverage Ratio under gennemsnittet for de største banker, på trods af at vi tidligere har påvist at de omgås kunderne med en væsentlig højere gearing. Dronninglund Sparekasse og Sparekassen Vendsyssel er de 2 pengeinstitutter der

omgås kunder med den højeste gearingsgrad, og som begge ligger under gennemsnittet for Coverage Ratio. En anden af de udfordrede, Hobro Sparekasse, skiller sig desuden særligt ud, med den laveste Coverage Ratio procent.

Som konkluderet i delkonklusionen på vores PESTEL analyse, er pengeinstitutterne i de senere år er blevet mødt med mange omkostningskrævende forhold. Disse omkostninger påføres samtidig med et faldende udlån i sektoren, som således påvirker til en vigende indtjening. Kravene og dermed omkostningerne er stort set ens for alle banker uanset størrelse. Disse perspektiver sætter således sektorens forretningsmodel under pres.

Sammenholder vi PESTEL analysen, gearingsanalysen og beregningen af Coverage Ratio med yderligere undersøgelser af Dronninglund Sparekasse, Sparekassen Vendsyssel og Hobro Sparekasse, kan vi således også se **hvad** det specifikt er vi yderligere kan udlede:

- Finanstilsynets udtalelser om, at lokalbanker skal holde sig til det de kan se fra deres kirketårn, idet de har tendens til at tage højere risici når de går udenfor kirketårnets synsfelt - er rigtig.
- De 3 sparekasser vi har undersøgt, omgås kunder med en højere gearing når de bevæger sig udenfor deres primære markedsområde. En enkelt accepterer endda, at omgås kunder der har næsten dobbelt så høj gearing, som på sparekassens primære hjemmemarked.
- Deres funding- og medarbejderomkostninger ligger over niveauet for de 6 største banker.
- Finanstilsynet har i 2 tilfælde konstateret, at sparekasserne har tolket OIV reglerne og nedskrivningsprocedurene forkert.
- 2 ud af 3 sparekasser har OIV markeringer af deres udlånsvolumen der ligger under gennemsnittet for sammenlignelige pengeinstitutters OIV markeringer.

Vi kan således også konkludere, at vejen ud af faldende basisindtjening og øgede omkostninger i form af bl.a. myndighedskrav (som beskrevet i PESTEL analysen), ikke skal skabes ved vækst udenfor lokalområdet idet sparekasserne ikke har den samme konkurrencesituation som på hjemmemarkedet og derfor har tendens til at påtage sig en øget risiko.

Perspektivering

I forbindelse med vores offentliggørelse af gearingsanalysen i april 2013, blev vi citerede i de danske medier bl.a. under overskriften "her er bankerne med de bedste kunder". Finanswatch interviewede i denne sammenhæng direktørerne i henholdsvis Dronninglund Sparekasse og Sparekassen Vendsyssel, som vores analyse viste var de mest udfordrede banker.
[http://finanswatch.dk/secure/Finansnyt/Pengeinstitutter/article5322845.ece]

Den nu pensionerede direktør i Dronninglund Sparekasse, Birger Haaning, udtalte til Finanswatch i April 2013: *" En del af vores kunder er sådan set pænt formuende. Du kan tage et klassisk eksempel som kunne være en tømrermester med en kassekredit på en halv million kroner. Og så har han blot skudt anpartskapital ind for 80.000 kr. Der kan det umiddelbart se gearet ud i det regnskab, han afleverer, men hvad nu hvis han har en personlig formue på 2 mio. kr.? Så er der jo ingen risiko for, at vi kommer til at tabe penge på den kunde - Husk på, at vi jo ikke har hverken AP Møller eller Carlsberg som kunde her hos os"*

Sparekassen Vendsyssels direktør Vagn Hansen udtalte i samme artikel flg.:

" De helt store virksomhedskunder har en høj soliditet, og det er selvfølgelig godt for de banker, men når du kigger bort fra det og ser på deres marginaler, så er de jo ikke bedre end vores. Forholdsmæssigt er de ikke dygtigere til at drive pengeinstitut. Deres kunder har muligvis forholdsmæssigt mindre gæld, men de betaler sikkert også en mindre rente"

Begge direktører er således umiddelbart upåvirket og er trygge med deres kreditpolitik. De er enige om, at det ikke er soliditeten i en virksomhed der er afgørende for at bevilge et lån, men i højere grad hvilke sikkerheder de har for lånene.

Vi har naturligvis tolket på deres udtalelser, og synes egentligt Journalisten på finanswatch beskriver det som vi gerne selv ville have svaret, han skriver: *"Hertil kunne man anføre, at institutter, der ligger godt til i undersøgelsen fra Aalborg Universitet, formodentlig også har sikkerheder bag deres udlån. Men her er gearingsgraden hos kunderne blot markant mindre. Nogle ville måske også pege på, at man ikke som udgangspunkt skal basere sine kreditter på sikkerheder, men på de cash-flows som låntager er i stand til at generere.*

Men hos Birger Haaning finder man stadig ikke den store begejstring over undersøgelsen som han vil betegne som intetsigende.

Disse udsagn har givet os anledning til at reflektere over hvad definitionen af godt bankhåndværk er i de mindre banker. Vores definition af godt bankhåndværk og god kreditgivning, er at det skal tage udgangspunkt i den likviditet, der skabes fra driften hos den enkelte kunde, og dermed de betalingsrækker en kunde er i stand til at genere. Udsagnene fra Dronninglund Sparekasse og Sparekassen Vendsyssel fokuserer mere på sikkerheder, som et udgangspunkt for kreditgivning.
Hvis dette holder, kan vi alene på den baggrund sige, at der er stor forskel på hvordan bankerne definerer en god kunde.

Vi havde desværre ikke mulighed for at få fat i data vedrørende betalingsrækker, men vi har i vores udarbejdelse af vores "forprojekt" og denne afhandling, siddet og arbejdet med over 8 mio. data. Vi har efterfølgende kunnet se, at de data som er tilgængelige, udover en beregning af gearingsgraden hos de enkelte bankers kunder, også kan bruges til at analysere mange andre vinkler af bankers risikoprofiler.

Vores opfattelse er derfor, at vi med denne afhandling har påvist en ny vinkel til at bearbejde allerede tilgængelige data og således åbnet op for en videnskilde til at producere nye empiriske grundlag, der kan danne mulighed for at producere ny viden og nye måder at anskue bankers risici.

Kildehenvisning

Bøger:

2008 Fundamentals of Strategy, Gerry Johnsson et. al ISBN: 0273757334

2010 Commercial Banking, The Management of Risk, ISBN-13 9780471469490

2011 Den finansielle sektor, Peter Wendt, ISBN: 9788762903722

Internetkilder:

[http://www.dr.dk/nyheder/htm/Rangvid.pdf]

[http://www.finansraadet.dk/tal--fakta/Pages/statistik-og-tal/pengeinstitutter,-filialer-og-ansatte.aspx].

[http://www.finansraadet.dk/Tal--Fakta/Pages/statistik-og-tal/regnskabstal/hovedtal---balance.aspx].

[http://www.finanstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Analyser/MU-2012/~/media/Tal-og-fakta/2013/Markedsudvikling/MU-2012.ashx]

[http://finanstilsynet.dk/Finanstilsynet/Tal-og-fakta/Vurderinger-af-finansielle-virksomheder.aspx]

[https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=121670]

[http://oem.dk/graphics/oem/nyheder/Pressemeddelelser%202009/Aftale%20om%20kreditpakke.pdf]

[https://www.finansielstabilitet.dk/Default.aspx?ID=152]

[https://www.finansielstabilitet.dk/Default.aspx?ID=153]

[http://www.mwblaw.dk/da-dk/Nyheder/Nyheder%202012/2012-03-02%20Udviklingspakken%20nu%20paa%20plads.aspx]

[http://www.evm.dk/~/media/oem/pdf/2012/nyheder-2012/16-05-12-okonomisk-status-for-bankpakken-og-kreditpakken.ashx]

[http://www.evm.dk/arbejdsomraader/finansielle-forhold-og-vaekstkapital/finansiel-stabilitet/udvalg-om-systemisk-vigtige-finansielle-institutioner].

[http://vbn.aau.dk/files/63396957/Lonsumsafgift_og_analyse_1Q2012.pdf]

[http://www.eu-oplysningen.dk/fakta/tal/BNP_vaekst/?print=1]

[http://www.fsr.dk/~/media/Files/Presse%20og%20nyheder/pressemeddelelser/2013/Baggrundsnotat%20-%20Udviklingen%20i%20konkurser%20-%20januar%202013.ashx]

[http://nationalbanken.dk/__C1256BE20056CC48.nsf/0/1E2226F8D6B61597C1257AFC004A6AFC?OpenDocument&Highlight=0,bankernes%20udl%E5n]

[http://www.evm.dk/publikationer/.../18-09-13-den-finansielle-krise-i-danmark.pdf]

[http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectVarVal/saveselections.asp]

[http://www.nationalbanken.dk/dndk/publikationer.nsf/1d4e7fa19f689c96c12570d6004dfd59/28f3b5765931b855c1256ca900398e13/%24FILE/fig82.gif]

[http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Danske_Bank/article1010922.ece]

[https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=142178#Afs3]

[http://www.finanstilsynet.dk/da/nyhedscenter/pressemeddelelser/2012/~/media/Nyhedscenter/2012/Faktaark_viden_og_erfaring.ashx]

[http://www.finanstilsynet.dk/da/nyhedscenter/pressemeddelelser/2012/~/media/Nyhedscenter/2012/Faktaark_vi

den_og_erfaring.ashx]
[http://www.business.dk/finans/finanstilsynet-skaerper-krav-til-bankbestyrelser]
[https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=140032]
[http://www.pwc.dk/da/nyt/finance/risk/basel-iii.jhtml]
[www.evm.dk/publikationer/.../18-09-13-den-finansielle-krise-i-danmark]
[http://www.nationalbanken.dk/C1256BE2005737D3/side/F0EF62CD410AC6BBC12572DB0047A87E/$file/kap06.htmat]
[http://www.sparekassenfaaborg.dk/Om%20os/Nyheder/Pressemeddelelser]
[http://www.vorbank.dk/om-banken/info/fusion-vordingborg-bank-og-lollands-bank].
[http://www.svendborgsparekasse.dk/page906.aspx]
[https://www.himmerland.dk/aktionaer/aktionaerinfo/fondsboersmeddelelser]
[https://www.vestjyskbank.dk/investor-relations/selskabsmeddelelser.aspx]
[http://www.diba.dk/OmDiBa/?id=725]
[http://www.almbrand.dk/abdk/OmAlmBrand/Investor/Selskabsmeddelelserognyheder/index.htm]
[http://www.7230.oeb.dk/Nyheder.43.aspx?pagenumber43=2]
[http://www.finanstilsynet.dk/da/Om-os/Taler-og-artikler/2013/LOPI-tale-2013.aspx]
[http://finanswatch.dk/secure/Finansnyt/Pengeinstitutter/article5322845.ece]

Udgivelser/love:

Økonomi- og Erhvervsministeriet, Finanstilsynet, j.nr. 1911-0072

Sig mig hvem du ”omgås” – Det siger noget om din risiko

Magnus Emil Poulsen

Christian Vejling

Vejleder: Lars Krull

AALBORG UNIVERSITET

Christian Vejling
Stilling:
Afdelingsdirektør Jyske Bank, Taars
Kontakt:
Telefon: 21195232
Christian-vejling@jyskebank.dk

Magnus Emil Poulsen
Stilling:
Erhvervsrådgiver EIK Bank, Torshavn
Kontakt:
Telefon: +298 548521
mep@eik.fo

Vi studerer begge MBA på Aalborg Universitet, hvor vi følger MBA specialiseringen i Commercial Banking.
Denne analyse er lavet som led i dette studie og har sit udspring i vores interesse i, at foretage analyser af pengeinstitutterne fra nye vinkler.

Lars Krull, Seniorrådgiver (Styring- og regulering af finansielle institutioner)
Jeg er vejleder for Christian og Magnus, og har fulgt deres analysearbejde – som er og har været meget omfattende.
Jeg er udpeget som primær kontaktperson for denne analyse, og står bag ethvert af de afgivne citater – Lars Krull kan kontaktes for yderligere kommentarer og citater.
(Telefon 99402705)

MBA Master of Business Administration

Highlights

- Danske Bank har de bedste kunder – ingen har lavere risiko – Alle andre har større risiko
- Små- og mellemstore pengeinstitutter, har en væsentlig højere risikoprofil end de største pengeinstitutter
- Var denne analyse blevet lavet tidligere, kunne nogle af ”ulykkerne” måske være undgået
- Vi viser også hvilke institutter, der er mest udfordret i forhold til denne analyse

AALBORG UNIVERSITET

Hvorfor denne undersøgelse(1)

Finanstilsynet har ved flere lejligheder udgivet oversigter, hvoraf det fremgår at små- og mellemstore pengeinstitutter, har et væsentligt højere nedskrivningsniveau end større institutter. Der findes nok flere forskellige forklaringer herpå?

Vi har i dette forprojekt til vores MBA afhandling, valgt at undersøge, om der er forskel på de forskellige institutters opfattelse af, hvad en ”god kunde” er.

MBA Master of Business Administration

AALBORG UNIVERSITET

Hvorfor denne undersøgelse(2)

Vi har valgt at afdække forholdet:

Antal fremmedkapital kroner/Egenkapital krone

(i ord: antal fremmedkapital kroner pr. Egenkapitalkrone)

(definition: fremmedkapital=balance-egenkapital)

Dette forhold siger noget om gearingen ved den enkelte kunde. Det siger derfor noget om hvilke risici bankens kunder har – og herunder selvfølgelig også, hvilke kunder en bank vælger at ”omgås”

MBA Master of Business Administration

AALBORG UNIVERSITET

Hvorfor denne undersøgelse(3)

FINANSTILSYNET

Nedskrivninger, 2011 – nordisk sammenligning

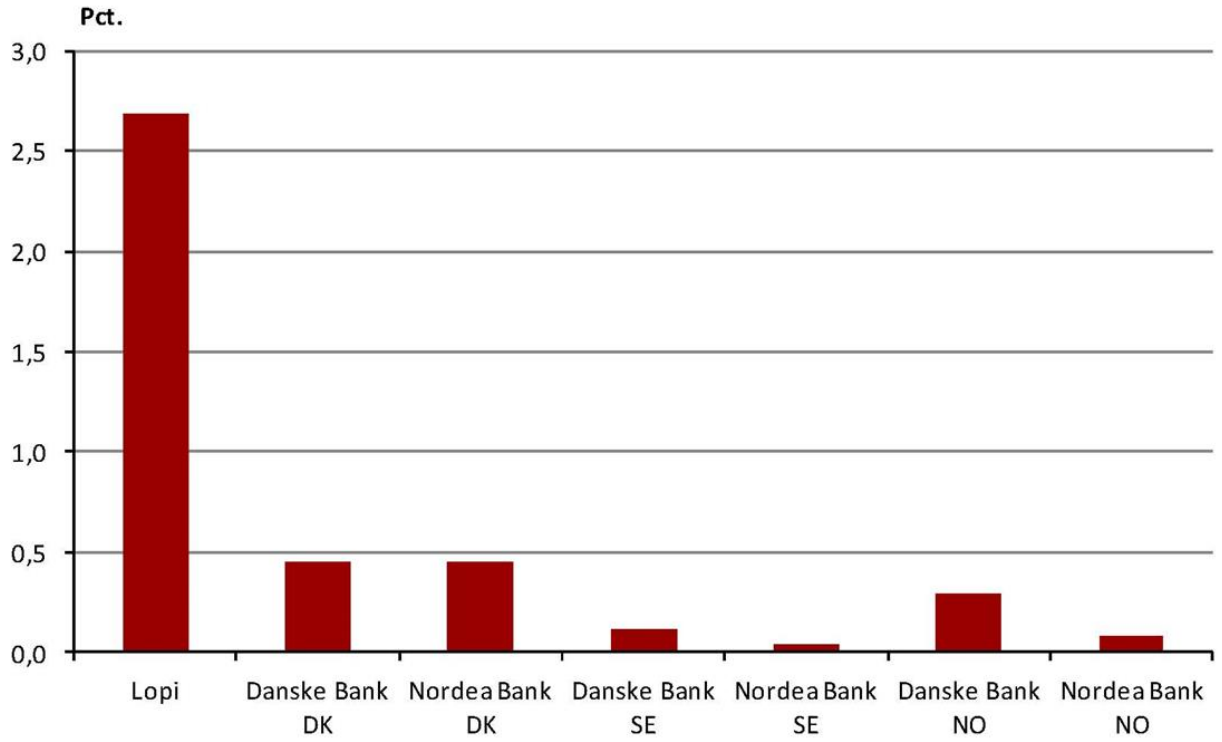

Anm.: LOPI: Nedskrivninger i procent af udlån og garantier.
Danske Bank og Nordea Bank: Offentliggjorte regnskaber; nedskrivninger i procent af udlån.

Materiale(1)

Vi har indhentet regnskaber på alle regnskabspligtige der skal offentliggøre deres årsrapporter i perioden 2008 – 2011. Disse udgør mere end 8 millioner enkeltdata.

Vi har sorteret i disse således, der i undersøgelsen kun indgår data fra virksomheder, som Erhvervsstyrelsen i dag betegner som værende ”i normal drift”. Det betyder at det billede vi tegner er mere positivt, end det billede som ville fremkomme, hvis virksomheder som f.eks. var gået i betalingsstandsning, likvidation og konkurs i perioden, ellers ville have givet anledning til, hvis disse havde været i medtaget i analysen.

AALBORG UNIVERSITET

Udvalg af data(1)

Vi har alene valgt at medtage data fra virksomheder, hvor soliditeten (udtrykt ved egenkapital/balance) er mindre end 75%. Begrundelsen for dette valg er, at vi opfatter kredit til virksomheder med en større soliditet som en ”no-brainer”.

Endvidere er det også en betingelse, at virksomheder der opfylder ovennævnte krav, skal have en fremmedkapital på mellem 1 mio – 40 mio kroner. Vi har valgt dette interval for fremmedkapital, idet vi ønsker at kunne sammenligne ”risikovillighed” udtrykt som antal fremmedkapital kroner/Egenkapital pr. krone på tværs af sektoren.

MBA Master of Business Administration

Udvalg af data(2)

Det er langtfra alle virksomheder, der i deres årsrapporter opgiver hvilken bank/banker som de anvender – vi påviser i undersøgelsen, at validiteten af data fra virksomheder der opgiver bankforbindelser, er repræsentativt.

Vi har kun medtaget institutter i undersøgelsen på hvilke, vi har kunnet konstatere et tilfredsstillende datagrundlag (antal observationer).

De analyserede regnskaber er for perioden 2008-2011. Regnskaber for 2012 er ikke medtaget, idet mange virksomheder endnu ikke har afleveret regnskaber for dette år.

Brugerforklaring(1)

Når der opgives tal i det følgende er disse udtryk for:

(Gennemsnitlig antal fremmedkapital kr.)/(Egenkapital krone).

Eksempel: Hvis der ved en bank i et år f.eks. står 3,08, betyder dette at bankens kunder i gennemsnit har en fremmedkapital på kr. 3,08 pr. egenkapital krone.

AALBORG UNIVERSITET

Brugerforklaring(2)

Ordforklaringer:

”6 største” =(Gennemsnitlig antal fremmedkapital kr.)/(Egenkapital krone) hos de 6 største bankers kunder der indgår i analysen

”Alle regnskaber”=(Gennemsnitlig antal fremmedkapital kr.)/(Egenkapital krone) hos samtlige virksomheder der indgår i analysen uanset om disse har opgivet en bankforbindelse(r) eller ej

”Alle uden de 6 største”=(Gennemsnitlig antal fremmedkapital kr.)/(Egenkapital krone) hos samtlige virksomheder der indgår i analysen som ikke opgiver de 6 største institutter som bankforbindelse(r)

”Alle uden bank”=(Gennemsnitlig antal fremmedkapital kr.)/(Egenkapital krone) hos samtlige virksomheder der indgår i analysen som ikke noget som helst institut som bankforbindelse

MBA Master of Business Administration

AALBORG UNIVERSITET

Danske Bank

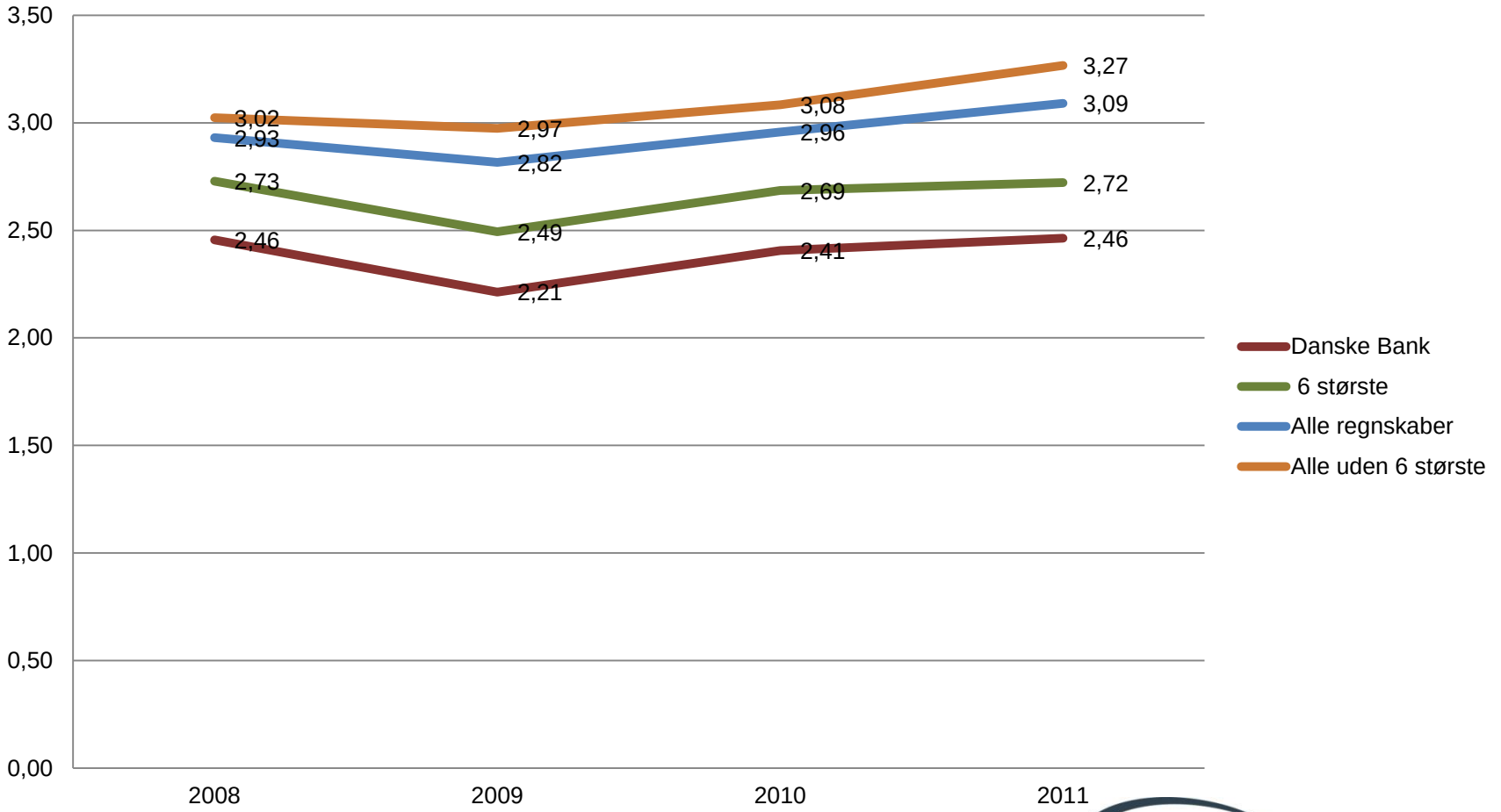

MBA Master of Business Administration

Danske Bank

	2008	2009	2010	2011
Danske Bank	2,46	2,21	2,41	2,46
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

Kommentar til Danske Bank

- Figuren viser, at Danske Banks kunders gearing i hele analyseperioden, ligger markant under samtlige analyserede øvrige gennemsnit.
- Figuren viser også, der er markant forskel på de 6 største bankers kunders gearing i forhold til alle øvrige (Alle uden 6 største)
- Samtlige analyserede gennemsnit, er meget stabile i hele analyseperioden – Dog dokumenteres det, at Danske Banks kunder i perioden, har samme gennemsnit som ved indgang til analyse perioden

Citater til Danske Bank

Christian & Magnus:

”*Det er imponerende, at se så stabilt Danske Banks kunders gennemsnitlige fremmedkapital pr. egenkapital krone ligger – Det er vores vurdering, at dette er udtryk for en konsekvent og målrettet eksekvering af Bankens kreditpolitik*”

Segmenter af banker

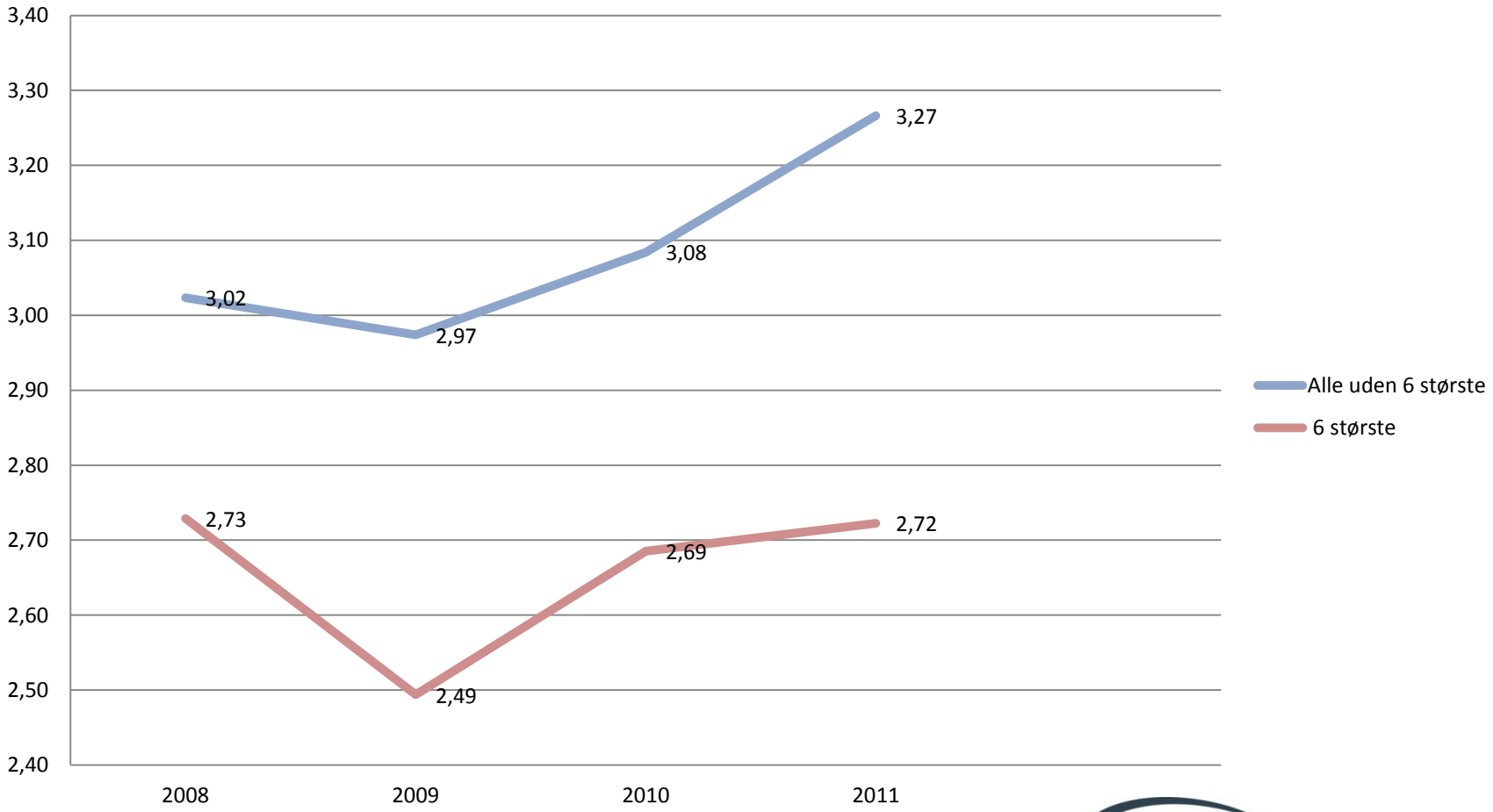

MBA Master of Business Administration

Segmenter af banker

	Alle uden 6 største	6 største
2008	3,02	2,73
2009	2,97	2,49
2010	3,08	2,69
2011	3,27	2,72

Kommentar til segmenter af banker

- Figuren demonstrerer klart, at små- og mellemstore institutter i gennemsnit, accepterer en signifikant større fremmedkapital pr. egenkapital krone, hos deres kunder end de 6 største institutter gør

- Figuren viser, at de store bankers kunder fastholder et stabilt niveau for det undersøgte forhold

- Endvidere fremgår det, at de små- og mellemstore bankers kunder øger det undersøgte forhold

Citater til segmenter af banker

Christian & Magnus:

”*Det har overrasket os noget, at de små- og mellemstore institutters niveau for det undersøgte forhold, er så markant anderledes, end for de store institutter*”

”Det er er udtryk for, at deres kunder har en samlet svagere soliditet end de store institutters kunder har”

AALBORG UNIVERSITET

”Ulykkerne” kunne måske være undgået?

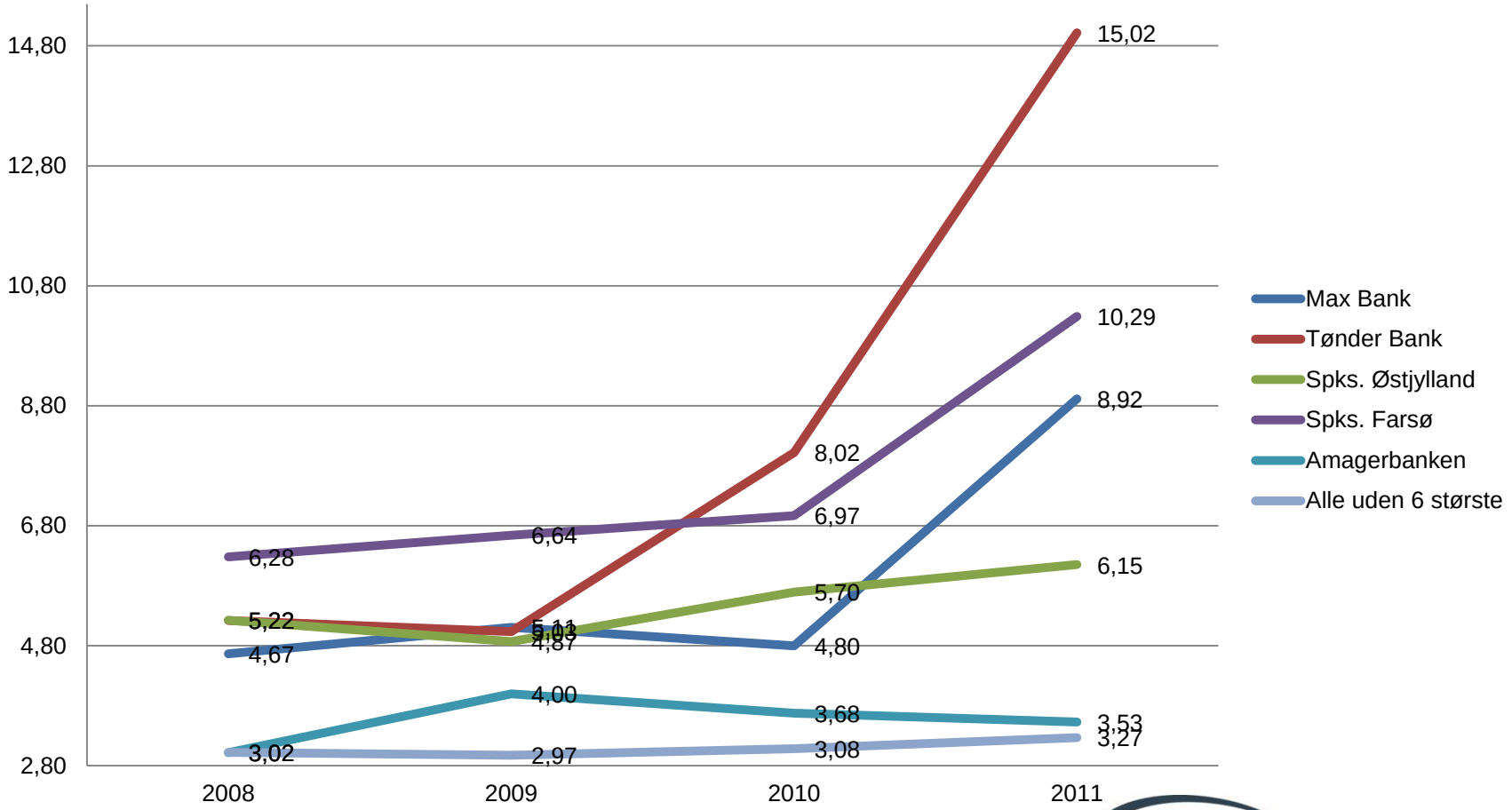

MBA Master of Business Administration

AALBORG UNIVERSITET

”Ulykkerne” kunne måske være undgået?

	Max Bank	Tønder Bank	Spks. Østjylland	Spks. Farsø	Amagerbanken	Alle uden 6 største
2008	4,67	5,22	5,22	6,28	3,02	3,02
2009	5,11	5,03	4,87	6,64	4,00	2,97
2010	4,80	8,02	5,70	6,97	3,68	3,08
2011	8,92	15,02	6,15	10,29	3,53	3,27

MBA Master of Business Administration

Kommentar til ”Ulykkerne” kunne måske være undgået?

- Et flertal af de banker som er ophørt, ligger markant over netop dette segments forhold, dette allerede i 2008 – og kraftigt understreget af udviklingen sidst i den undersøgte periode

- Ser vi isoleret på udviklingen for Tønder Bank, kunne denne analyse korrekt anvendt, have givet en klar indikation af, at noget var helt galt allerede i 2010 og senest i 1. kvartal 2012 – Tønder Bank fortsatte og udstedte prospekt til kapitalbeviser i september 2012.

Citater til ”Ulykkerne” kunne måske være undgået?

Christian & Magnus:

”*Der har været megen diskussion i medierne om hvorvidt Tønder Bank gik ned med rette eller ej?”*

”Det fremgår af figuren at banken allerede i 2010 – 2 år før dens endeligt, accepterede og fastholdt kunder ”i normal drift” med en meget negativ udvikling i de undersøgte forhold.

AALBORG UNIVERSITET

6 største institutter sammenlignet

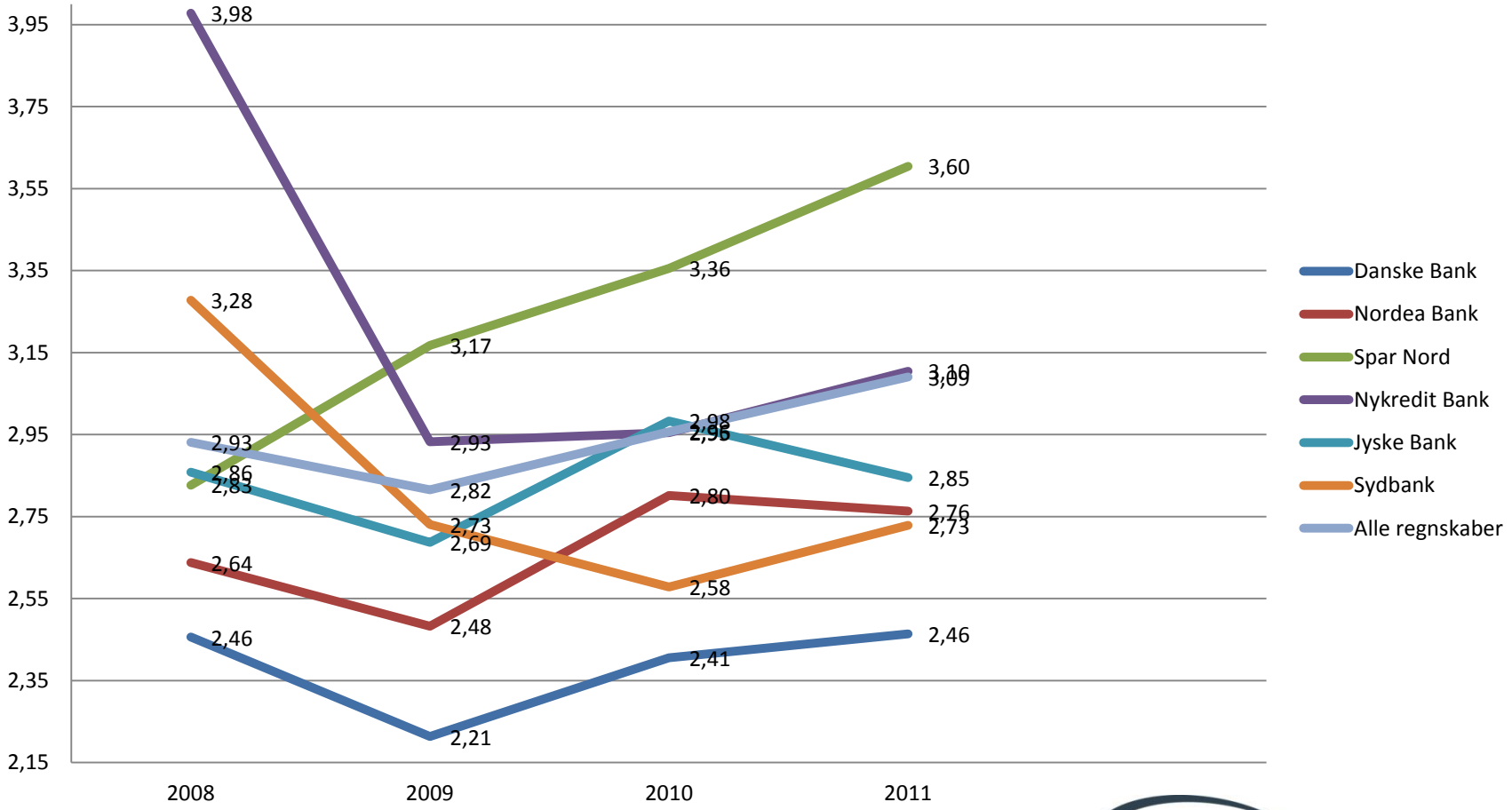

MBA Master of Business Administration

6 største institutter sammenlignet

	Danske Bank	Nordea Bank	Spar Nord	Nykredit Bank	Jyske Bank	Sydbank	Alle regnskaber
2008	2,46	2,64	2,83	3,98	2,86	3,28	2,93
2009	2,21	2,48	3,17	2,93	2,69	2,73	2,82
2010	2,41	2,80	3,36	2,95	2,98	2,58	2,96
2011	2,46	2,76	3,60	3,10	2,85	2,73	3,09

Kommentar til 6 største institutter sammenlignet

- Generelt udviser disse institutters kunder en stabilitet i udvikling i forholdet

- De fleste af institutternes kunder, har i forhold til periodens begyndelse, en meget positiv udvikling i det undersøgte forhold

Citater til 6 største institutter sammenlignet

Christian & Magnus:

”*Det har overrasket os noget, at der er en så klar sammenhæng mellem størrelse af institut og instituttets kunders stabilitet i det undersøgte forhold”*

”Denne forskel skyldes ikke mangel på data for de små- og mellemstore institutters kunder, forklaringen må simpelthen ligge i de rammer det enkelte institut har valgt at arbejde efter”

AALBORG UNIVERSITET

De udfordrede i forhold til denne analyse

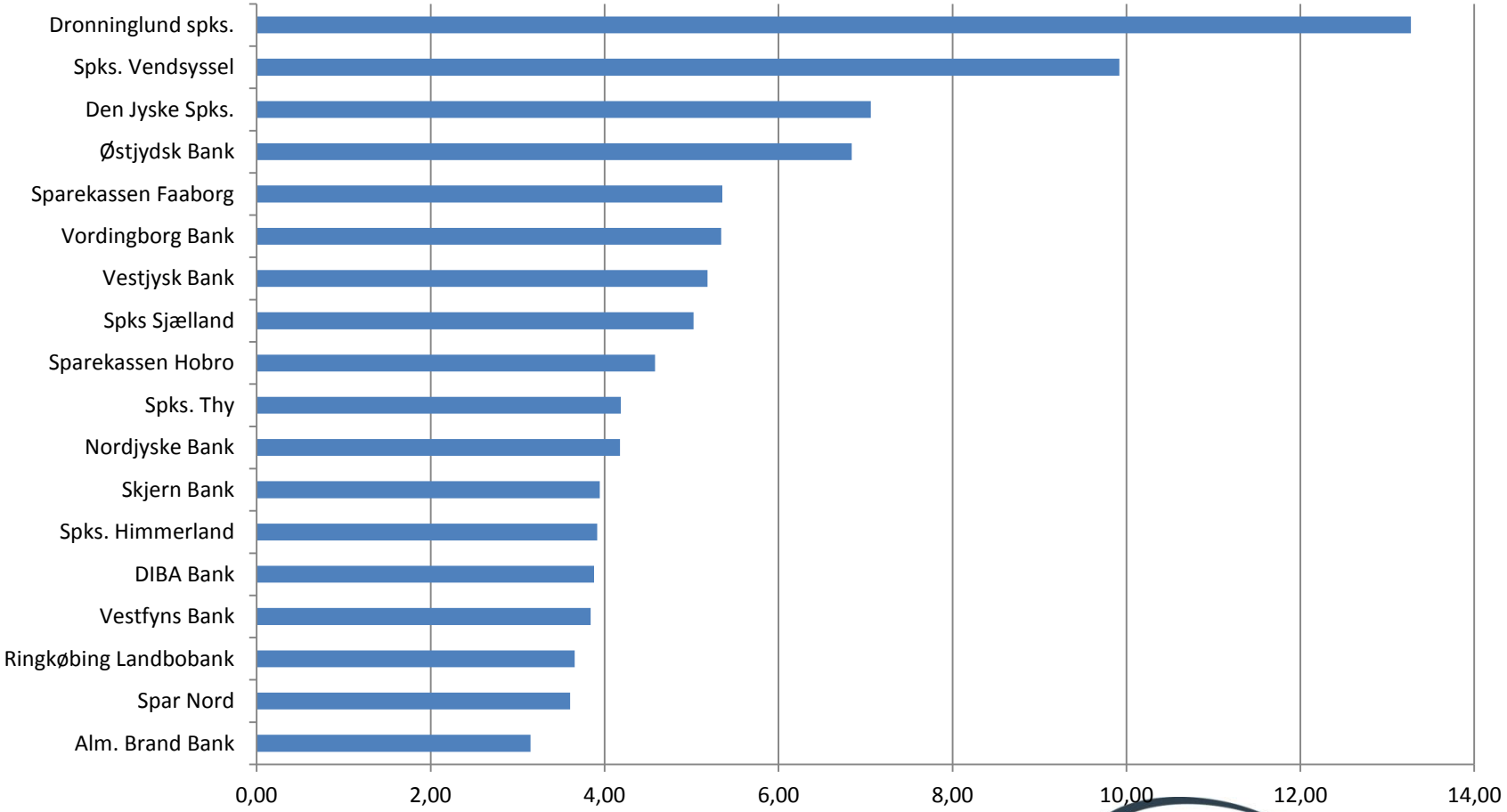

MBA Master of Business Administration

AALBORG UNIVERSITET

De udfordrede i forhold til denne analyse

	2011	Forh. Udv
Alm. Brand Bank	3,15	1,62
Spar Nord	3,60	1,28
Ringkøbing Landbobank	3,66	1,11
Vestfyns Bank	3,84	2,25
DIBA Bank	3,88	1,19
Spks. Himmerland	3,92	1,08
Skjern Bank	3,94	1,10
Nordjyske Bank	4,18	1,07
Spks. Thy	4,19	1,62
Sparekassen Hobro	4,58	1,22
Spks Sjælland	5,02	1,35
Vestjysk Bank	5,18	1,35
Vordingborg Bank	5,34	1,07
Sparekassen Faaborg	5,35	1,07
Østjydsk Bank	6,84	1,33
Den Jyske Spks.	7,06	1,73
Spks. Vendsyssel	9,92	2,34
Dronninglund spks.	13,27	2,06

- Alle institutters kunder i denne tabel, har en værdi for det undersøgte forhold i 2011, der ligger over gennemsnittet for samtlige undersøgte indeks (3,08)

Og

- En forholdsvis udvikling i forholdet i perioden (2011/2008) over den gennemsnitlige udvikling (1,06)

MBA Master of Business Administration

Kommentar til de udfordrede i forhold til denne analyse

- Disse institutter vælger åbenbart, at arbejde med en anden udvikling i det undersøgte forhold end øvrige institutter

- Der er stor spredning i udviklingen i forholdet hos de institutter der er medtaget i figuren

Citater til de udfordrede i forhold til denne analyse

Christian & Magnus:

"Åbenbart er der nogle institutter, der i udpræget grad, vælger at følge deres kunders udvikling – dette for nogen endog meget langt"

"Man kunne også tolke dette som nogen institutter giver deres kunder lang snor – meget lang snor"

AALBORG UNIVERSITET

Betyder det noget om virksomheder har opgivet en bankforbindelse(r)?

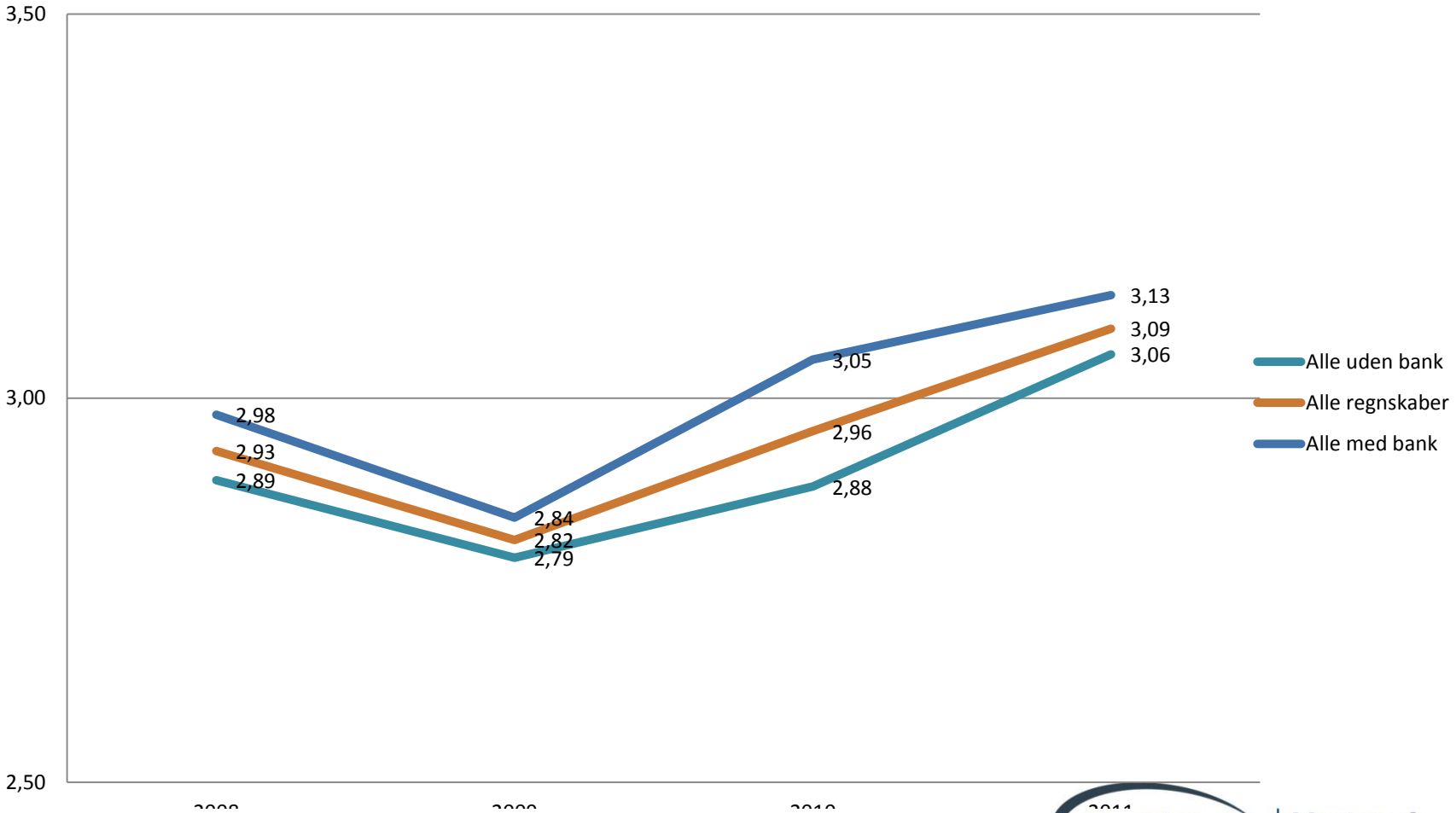

Master of Business Administration

Betyder det noget om virksomheder har opgivet en bankforbindelse(r)?

	2008	2009	2010	2011
Alle uden bank	2,89	2,79	2,88	3,06
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09
Alle med bank	2,98	2,84	3,05	3,13

Kommentar til betyder det noget om virksomheder har opgivet en bankforbindelse(r)?

- Denne figur er alene medtaget for, at synliggøre og dokumentere, at det i forhold til undersøgelsens konklusioner, ikke er afgørende om virksomhederne har angivet bankforbindelse(r)

Perspektivering

- Hvis institutternes samlede risikoopfattelse for private og øvrige regnskabspligtige (erhverv og landbrug), blot minder om de kunder, som skal offentliggøre deres årsrapporter, så vil den samlede risiko være noget nær som angivet i denne analyse.

- Og hvorfor skulle risikotilgangen være anderledes, alene styret af den virksomhedsform, som kunderne har valgt at organisere sig i?

AALBORG UNIVERSITET

Lars Krull

Seniorrådgiver

Institut for Økonomi og Ledelse

krull@business.aau.dk

Telefon 99402705

MBA Master of Business Administration

Dokumentationsafsnit

På de følgende 37 sider er der indsat udviklingen i det undersøgte forhold for 37 institutter/indeks

Læseren kan således her danne sig et indtryk af enkelt institutters kunders udvikling i det undersøgte forhold

	2008	2009	2010	2011
Hals Spaks.	1,77	1,77	1,84	1,81
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

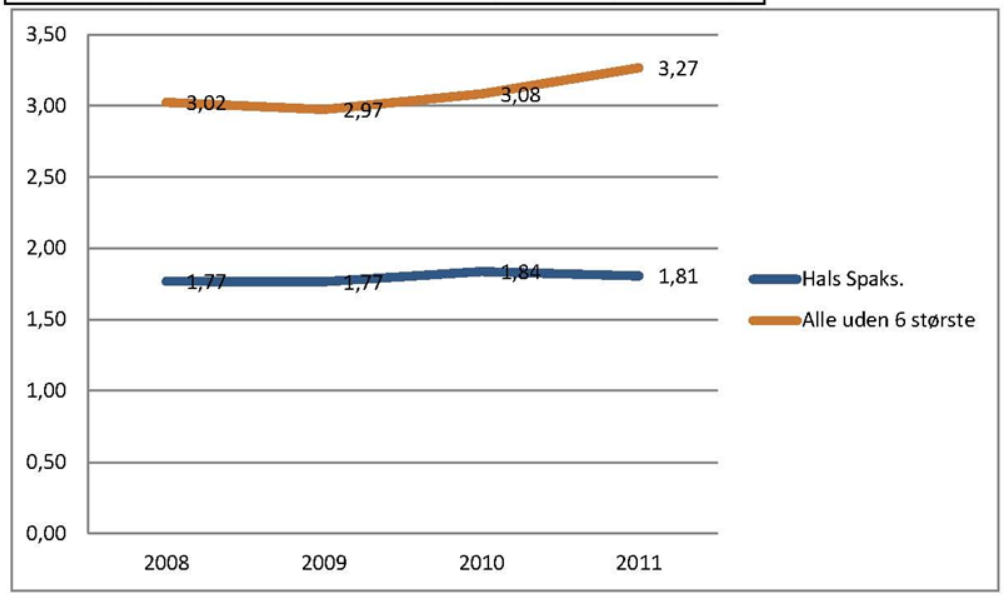

	2008	2009	2010	2011
Danske Bank	2,46	2,21	2,41	2,46
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

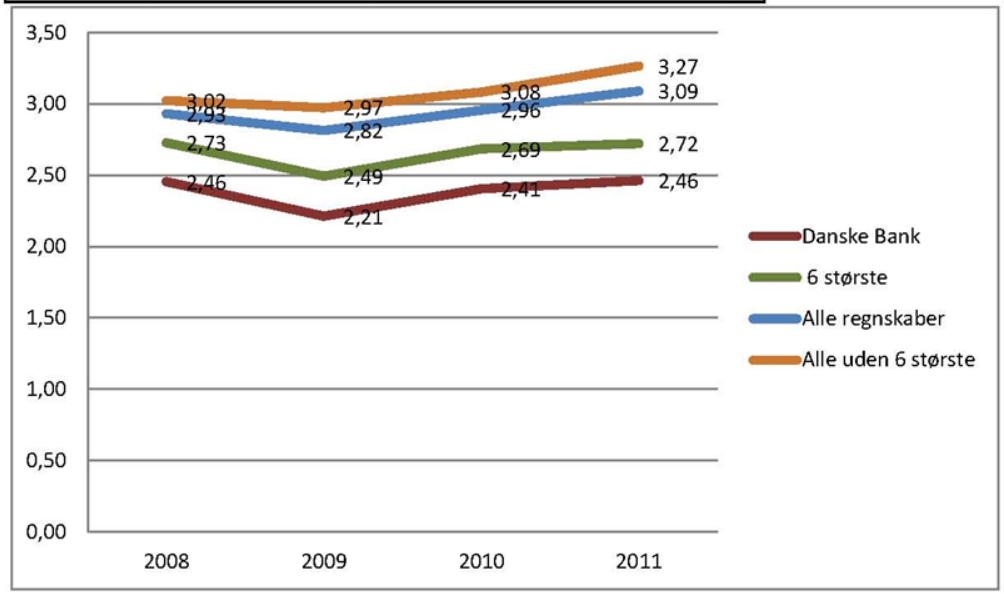

	2008	2009	2010	2011
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Sydbank	3,28	2,73	2,58	2,73
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09

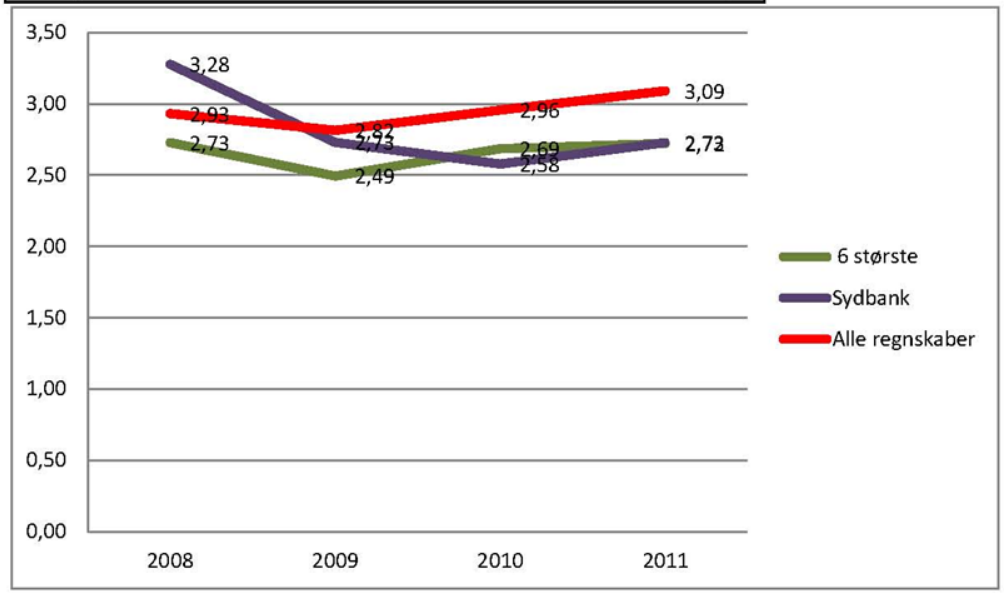

	2008	2009	2010	2011
Nørresundby Bank	3,11	2,59	2,71	2,77
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

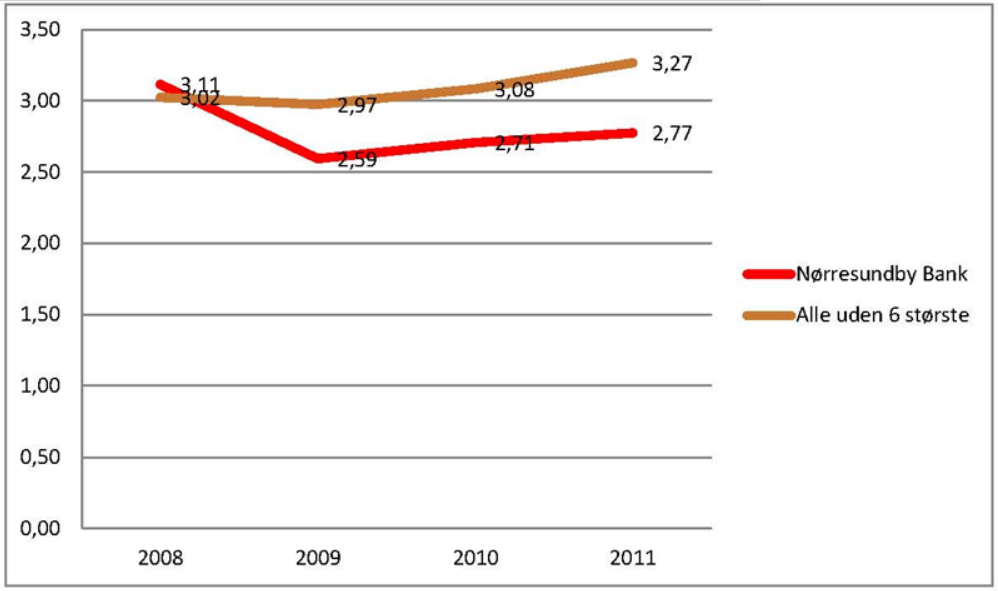

	2008	2009	2010	2011
Alm. Brand Bank	1,95	2,45	2,74	3,15
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

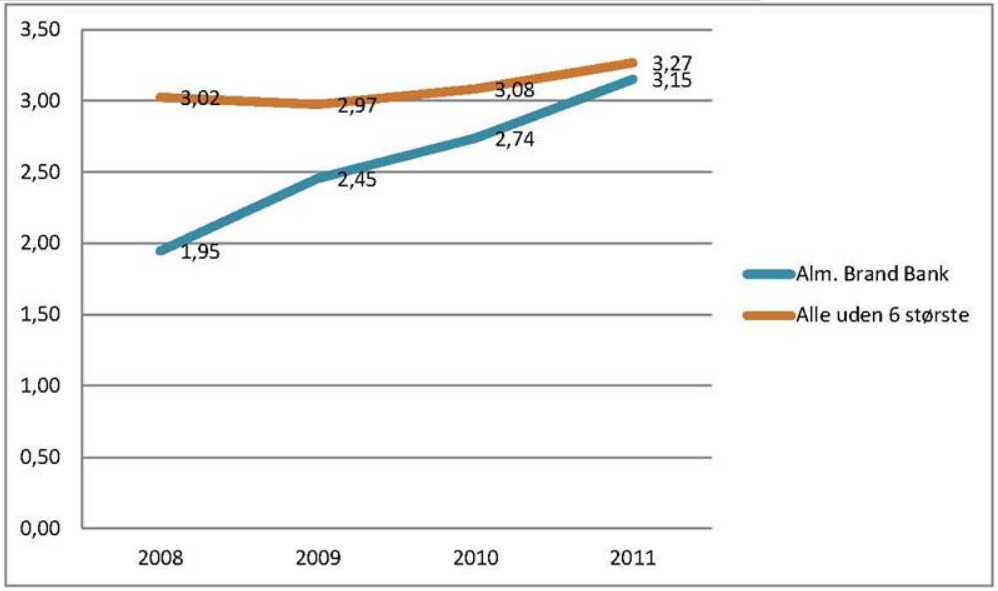

	2008	2009	2010	2011
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Nordea Bank	2,64	2,48	2,80	2,76
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09

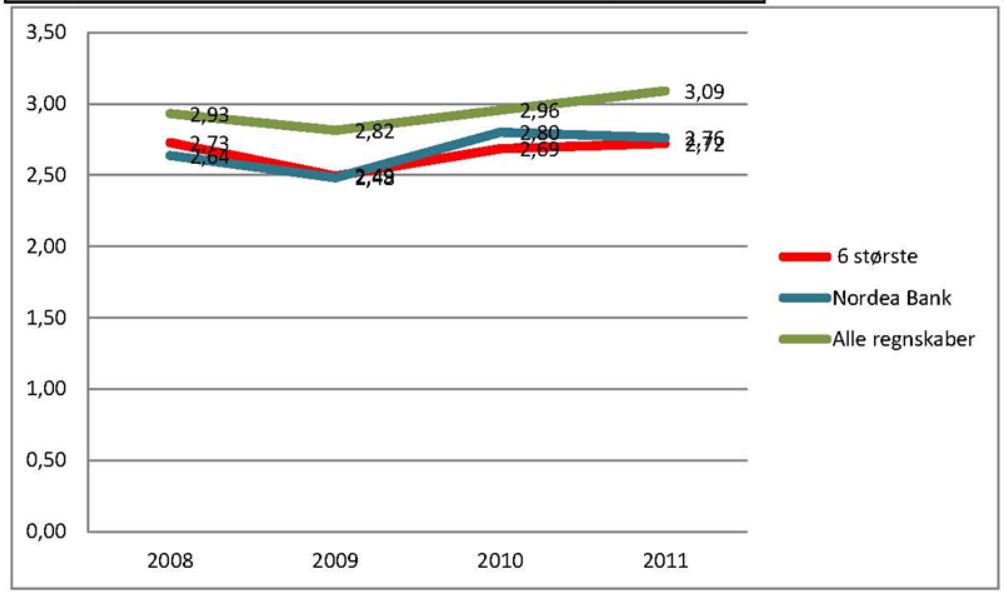

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spar Lolland	2,27	4,84	2,86	3,54

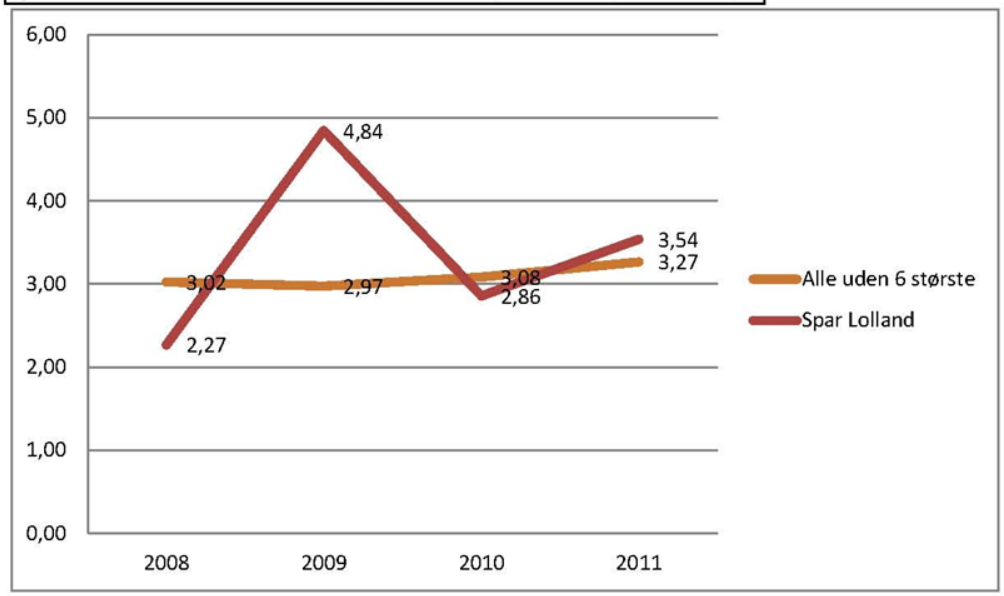

	2008	2009	2010	2011
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09
Nykredit Bank	3,98	2,93	2,95	3,10

	2008	2009	2010	2011
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Jyske Bank	2,86	2,69	2,98	2,85
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09

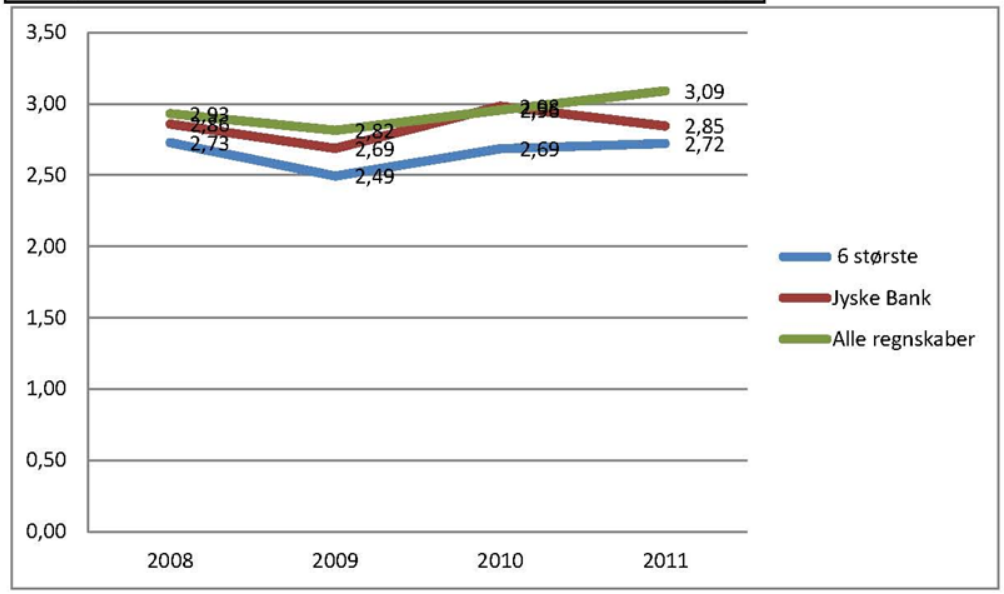

	2008	2009	2010	2011
Spks. Kronjylland	3,07	3,71	3,32	2,80
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27

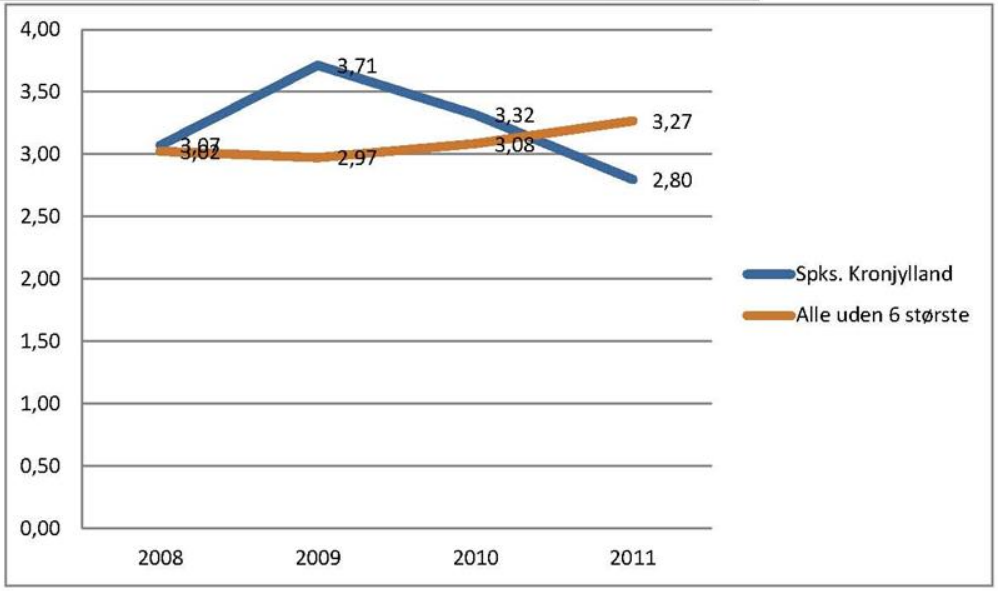

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Totalbanken	5,72	3,01	3,35	4,18

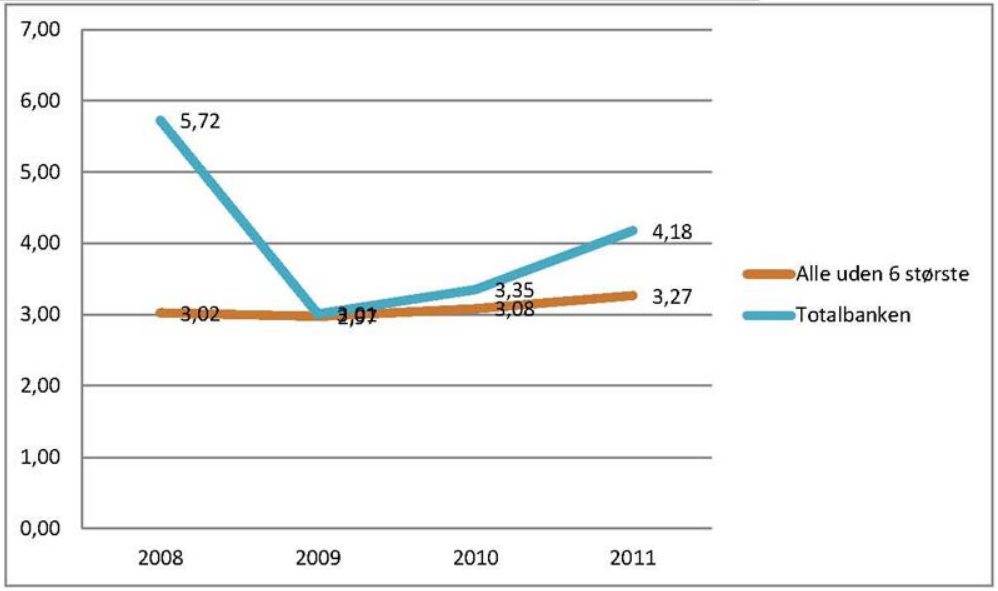

	2008	2009	2010	2011
6 største	2,73	2,49	2,69	2,72
Alle regnskaber	2,93	2,82	2,96	3,09
Spar Nord	2,83	3,17	3,36	3,60

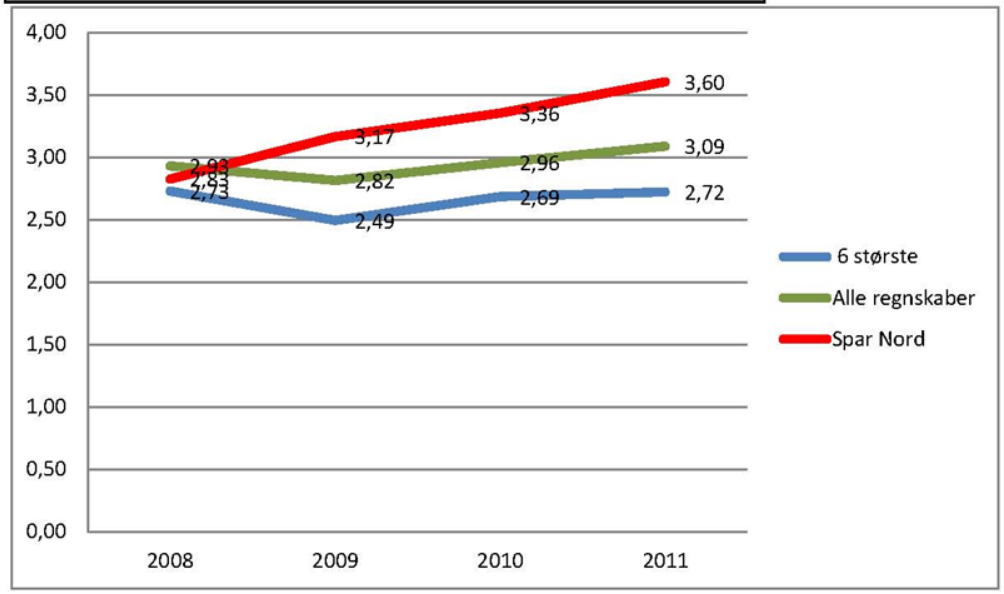

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Vestfyns Bank	1,71	1,51	3,48	3,84

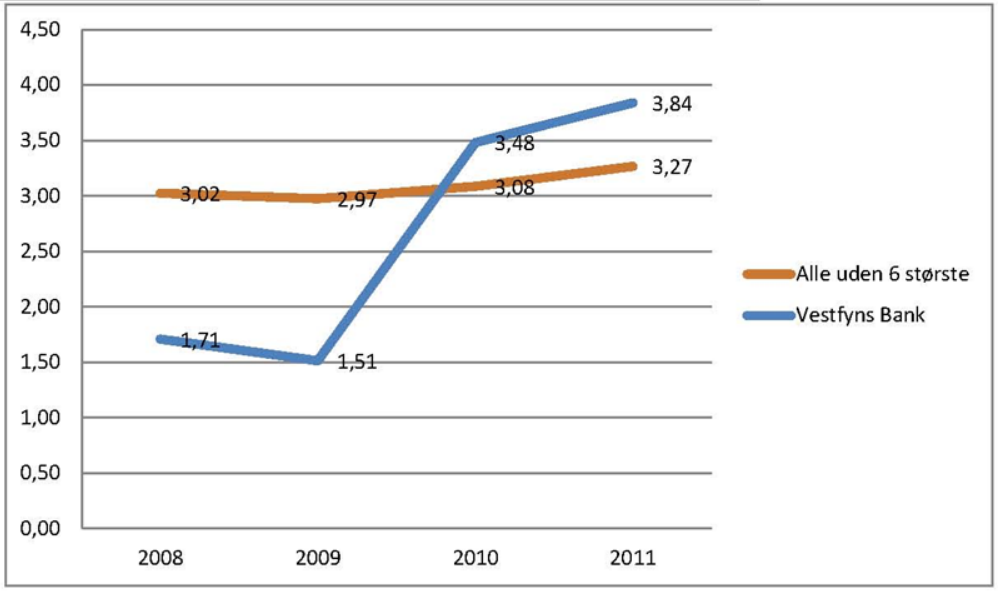

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Sparekassen Hobro	3,76	3,47	3,49	4,58

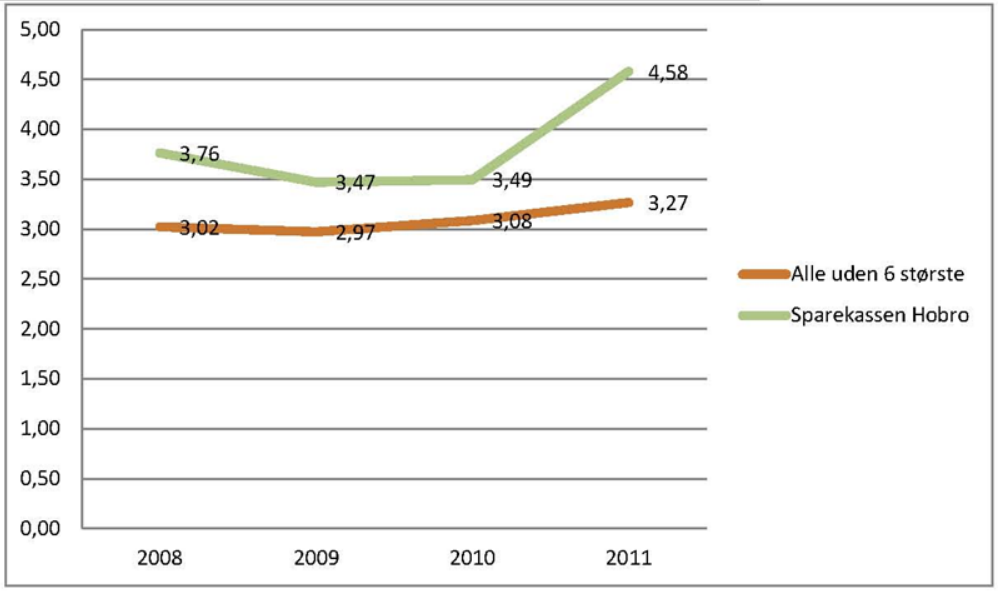

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks. Thy	2,59	2,82	3,50	4,19

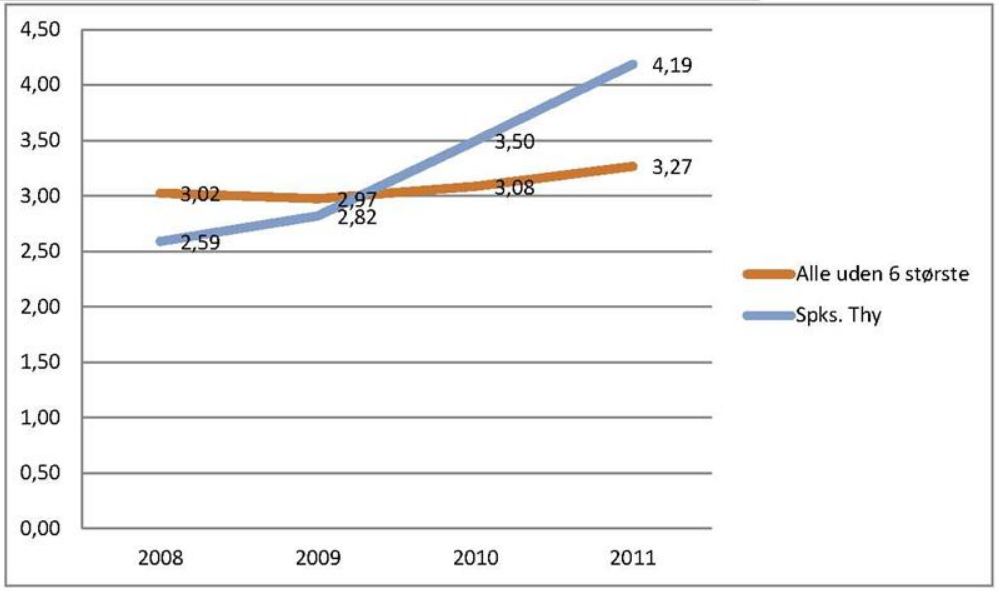

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Ringkøbing Landbobank	3,30	3,79	3,64	3,66

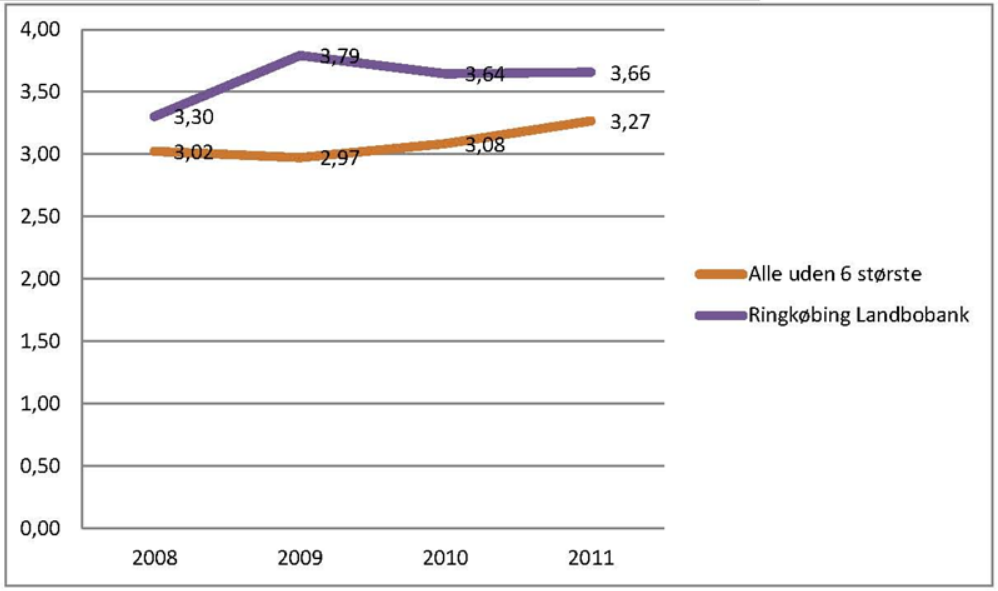

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
DIBA Bank	3,26	3,50	3,65	3,88

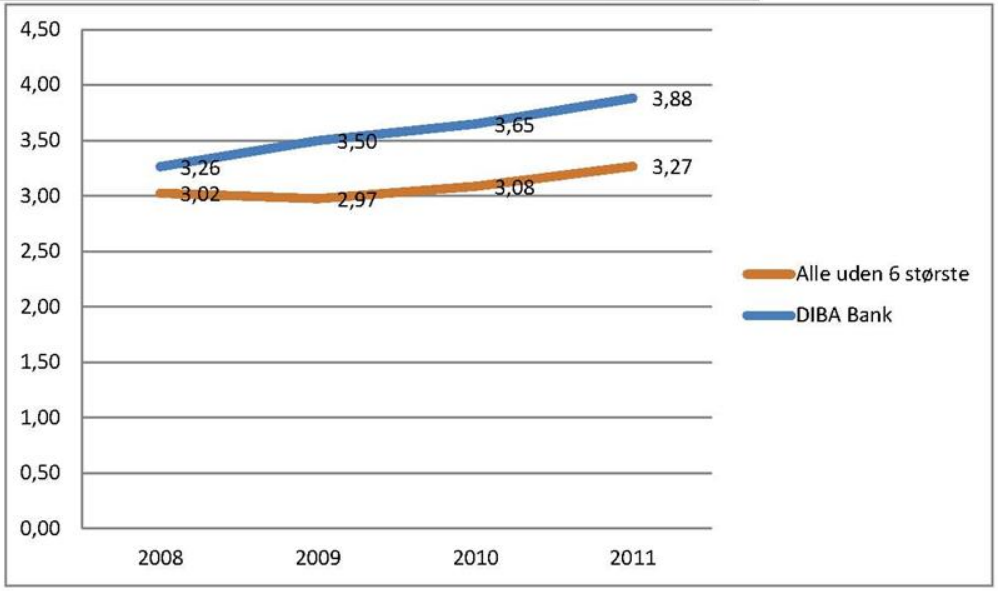

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Amagerbanken	3,02	4,00	3,68	3,53

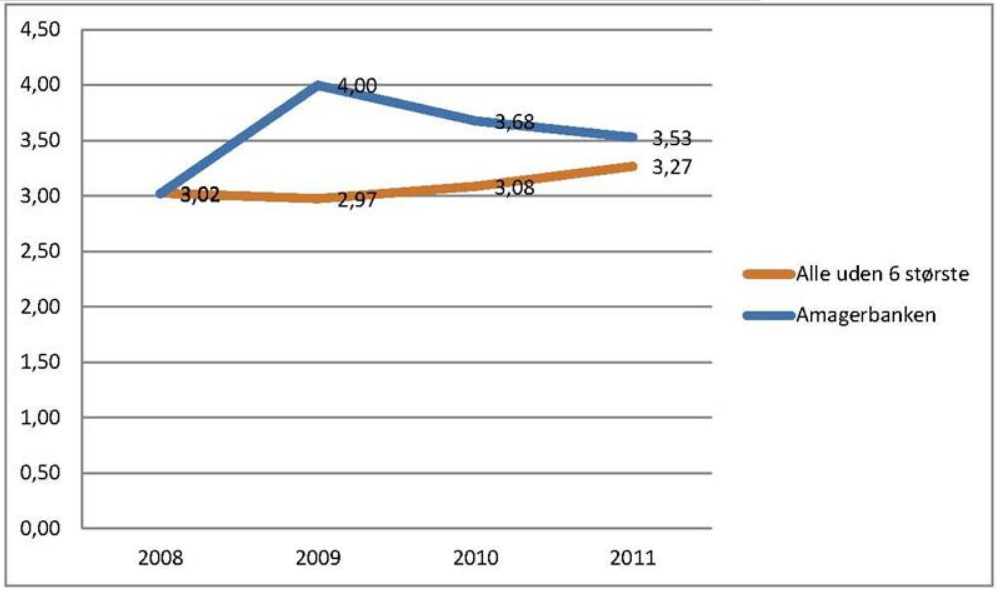

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks. Himmerland	3,61	4,44	3,73	3,92

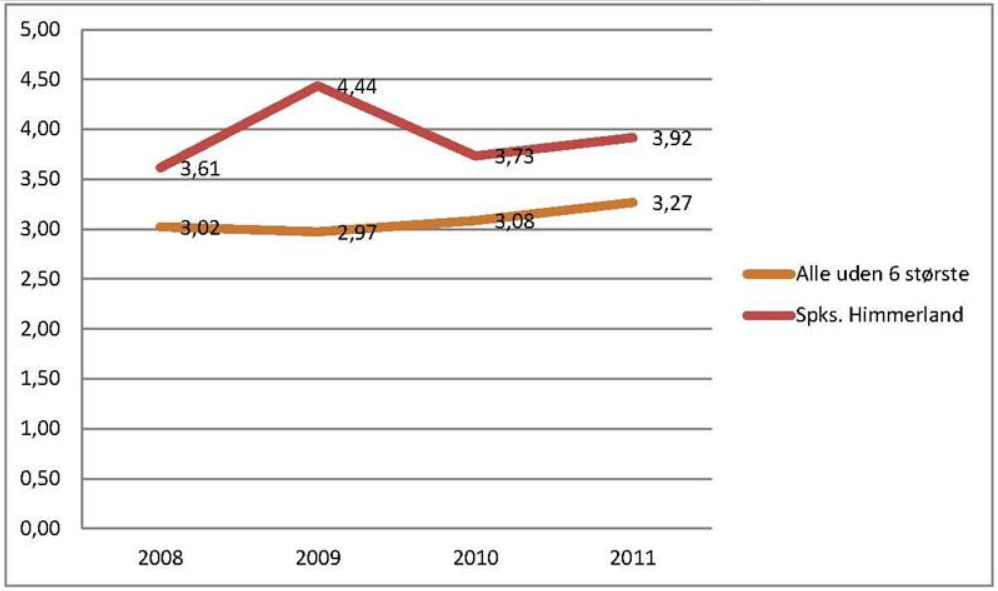

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Skjern Bank	3,58	3,00	3,76	3,94

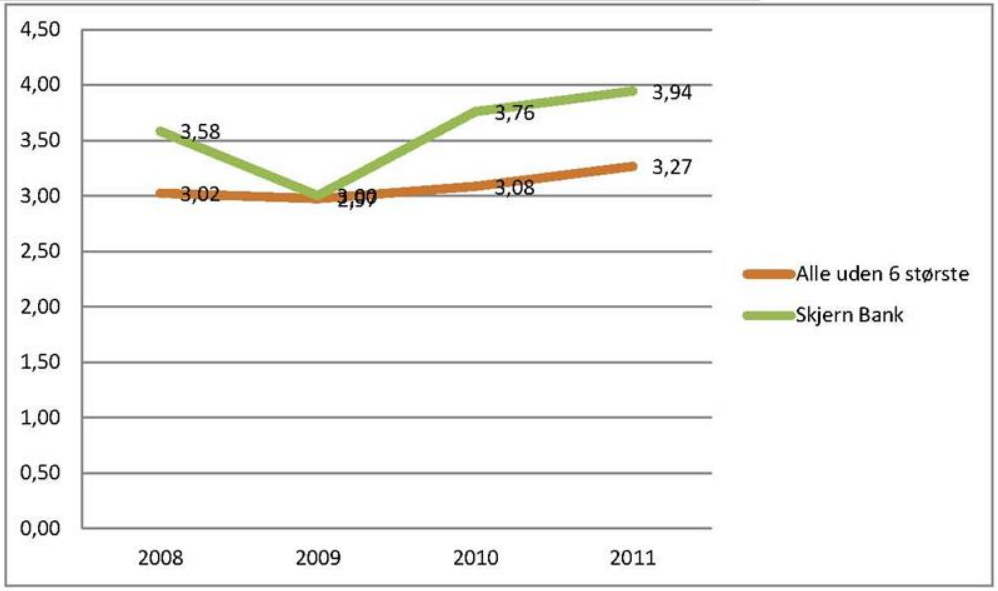

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
BankNordik	3,65	4,01	4,01	3,67

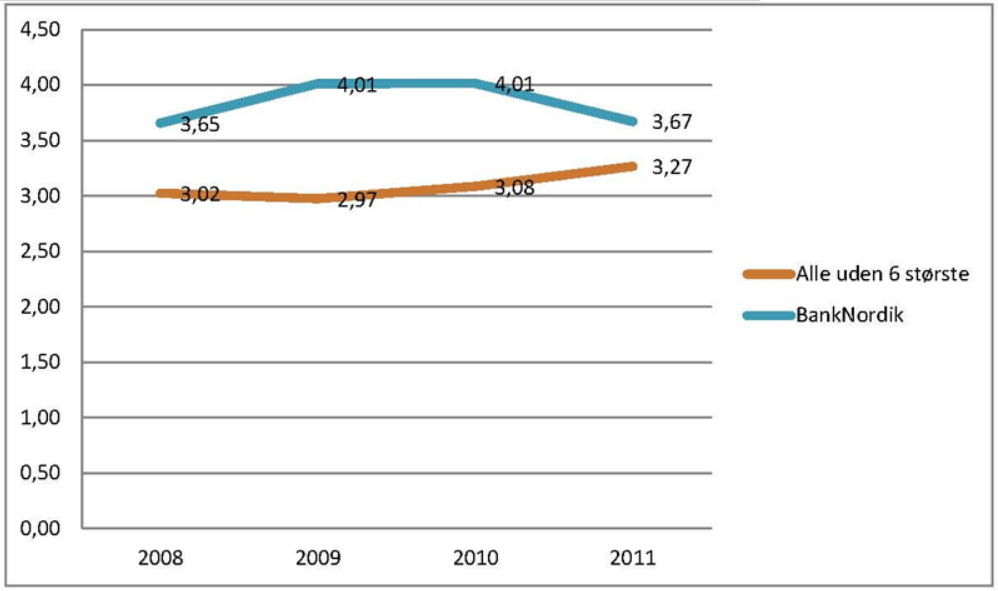

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Sparekassen Faaborg	5,00	3,27	4,06	5,35

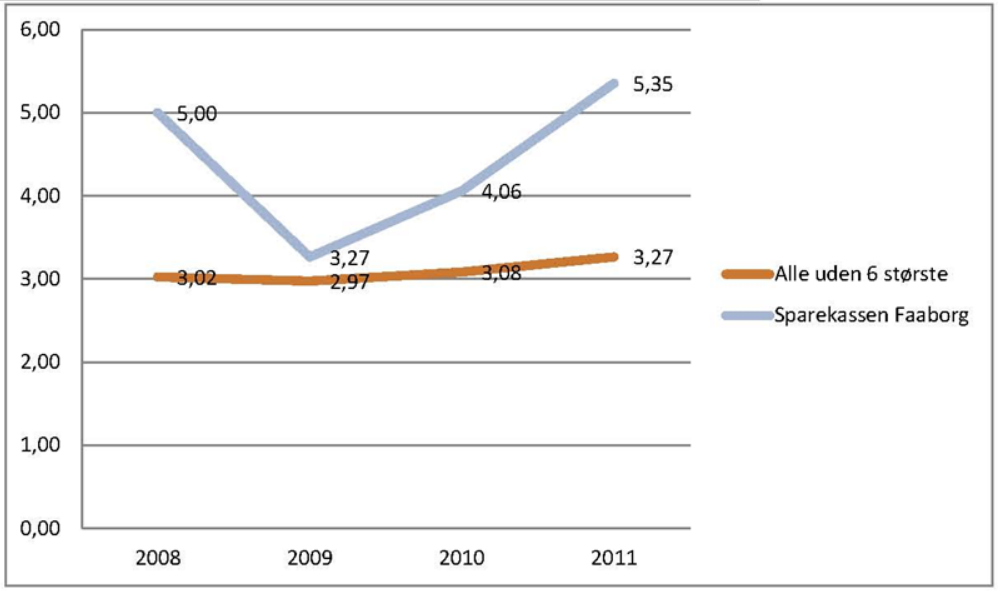

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
AL Bank	6,46	7,16	4,31	4,38

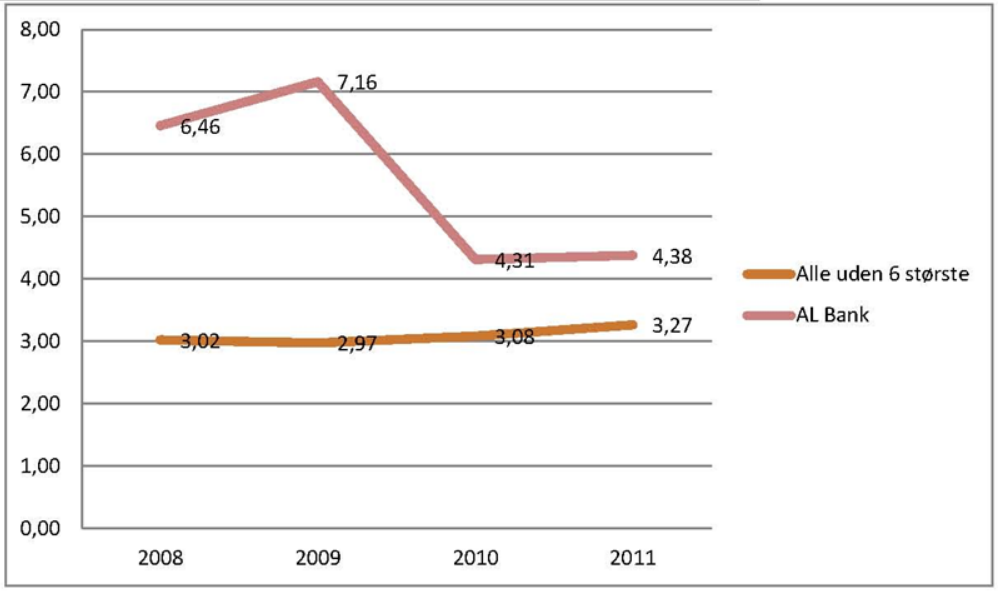

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Nordjyske Bank	3,91	4,69	4,44	4,18

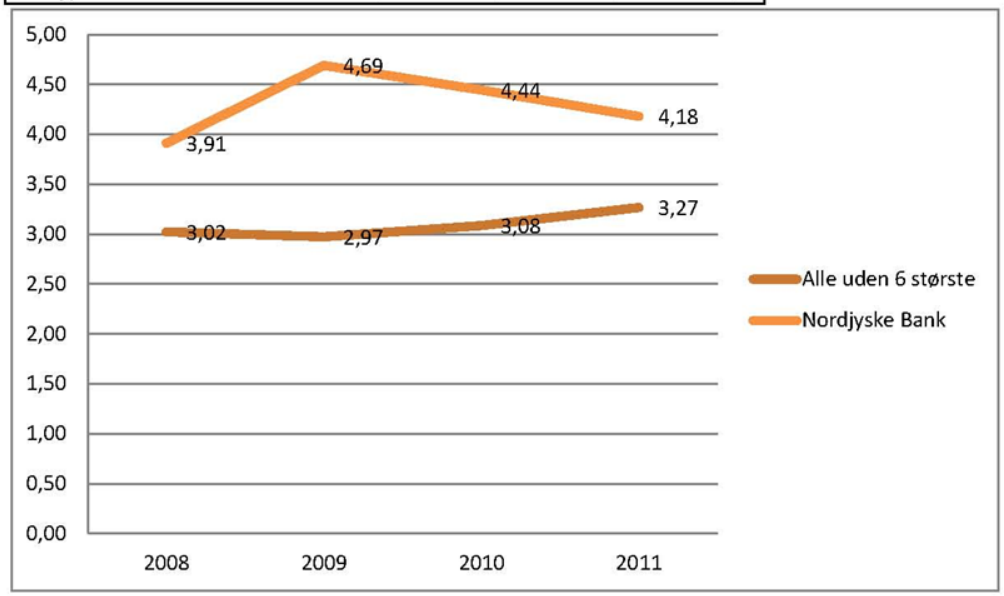

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks Sjælland	3,72	3,91	4,59	5,02

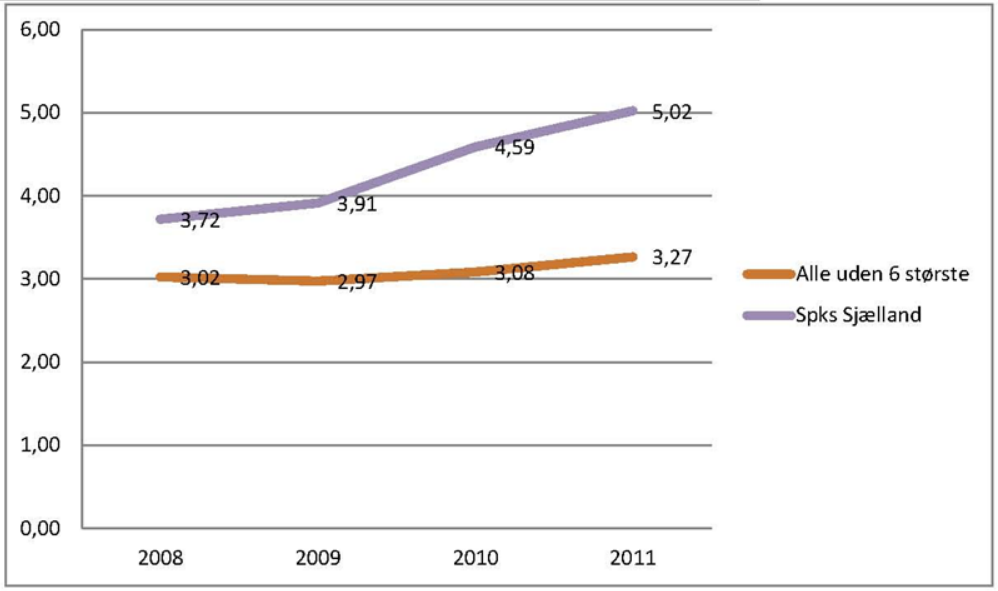

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Vestjysk Bank	3,83	3,90	4,63	5,18

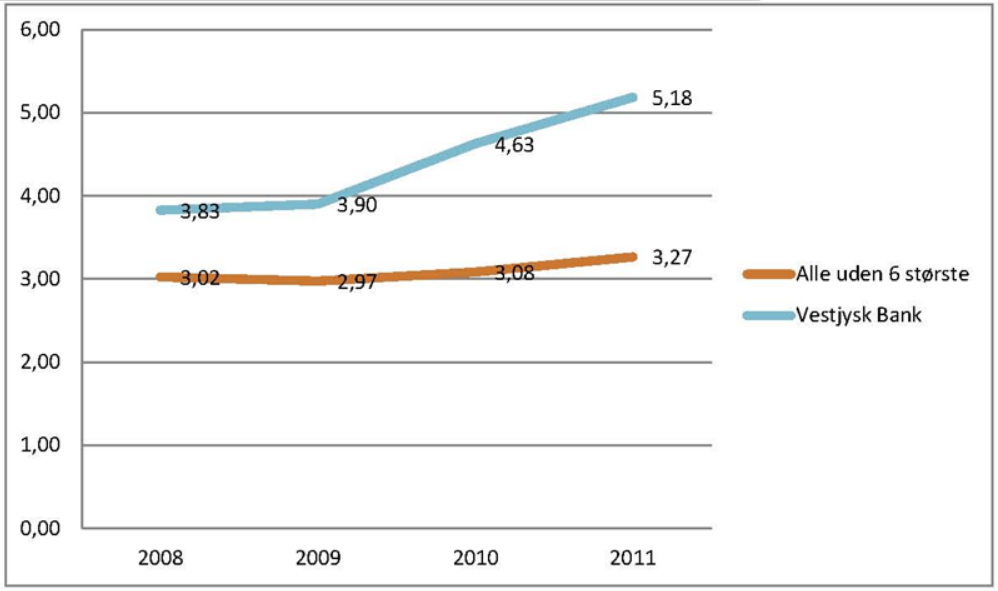

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Max Bank	4,67	5,11	4,80	8,92

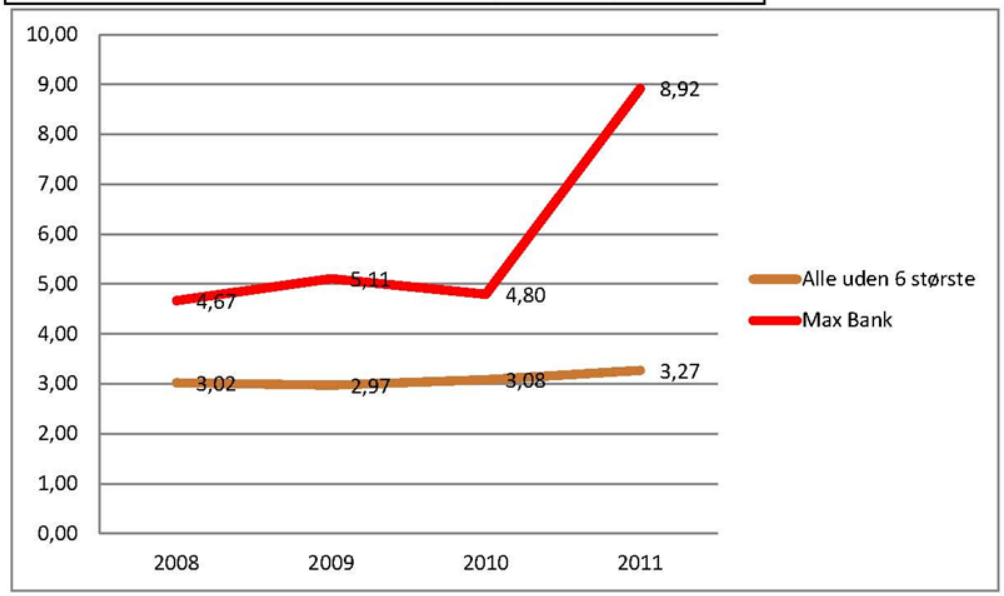

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Lollands Bank	7,70	4,62	5,19	6,23

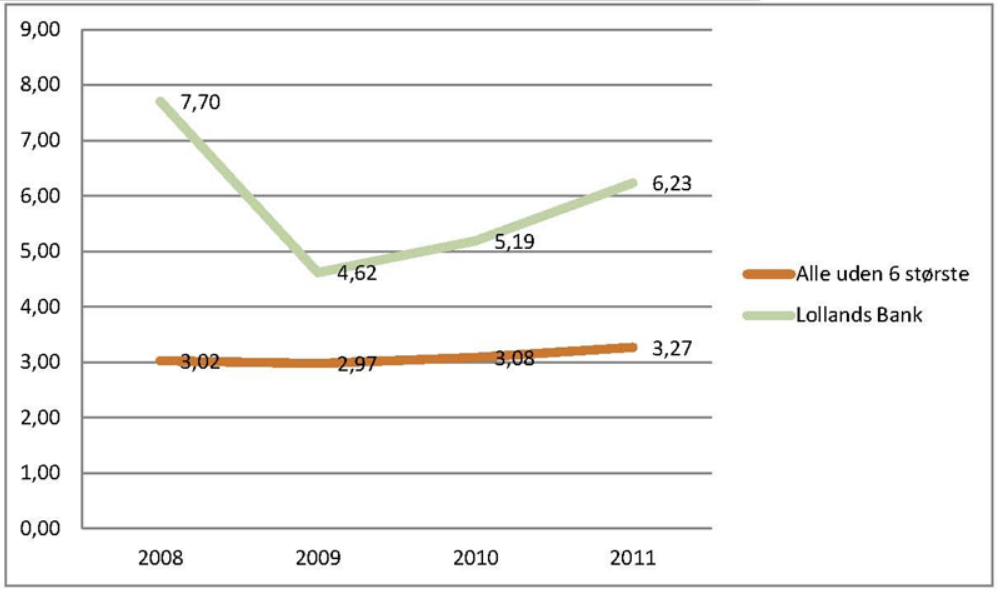

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Østjydsk Bank	5,15	9,92	5,44	6,84

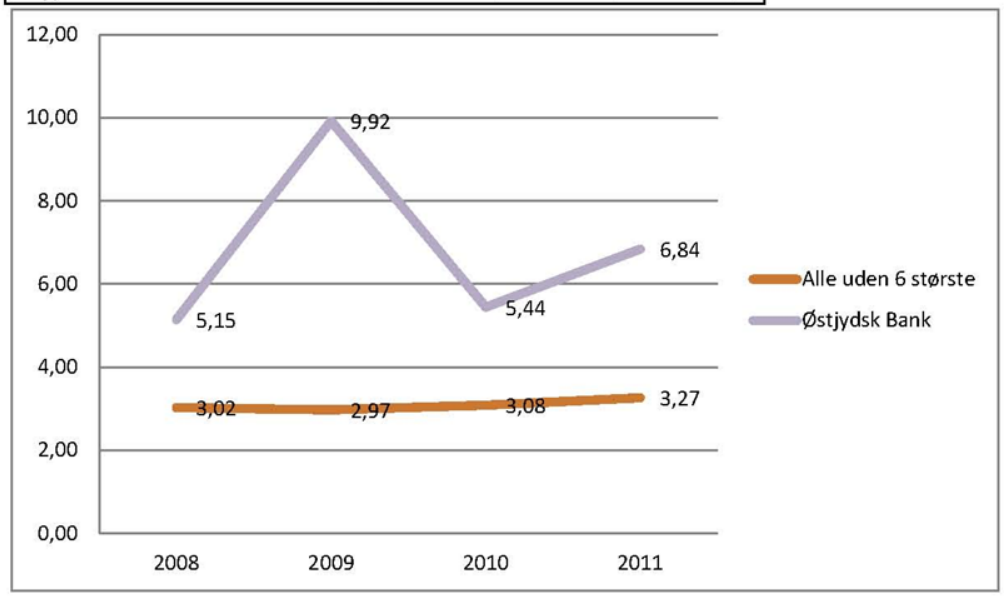

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks. Østjylland	5,22	4,87	5,70	6,15

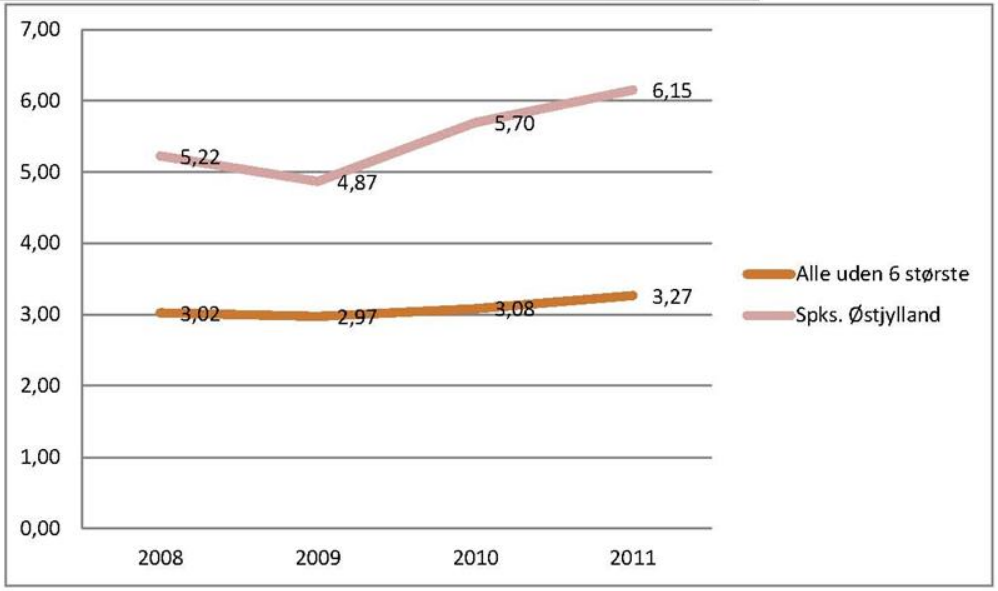

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Den Jyske Spks.	4,08	4,85	6,29	7,06

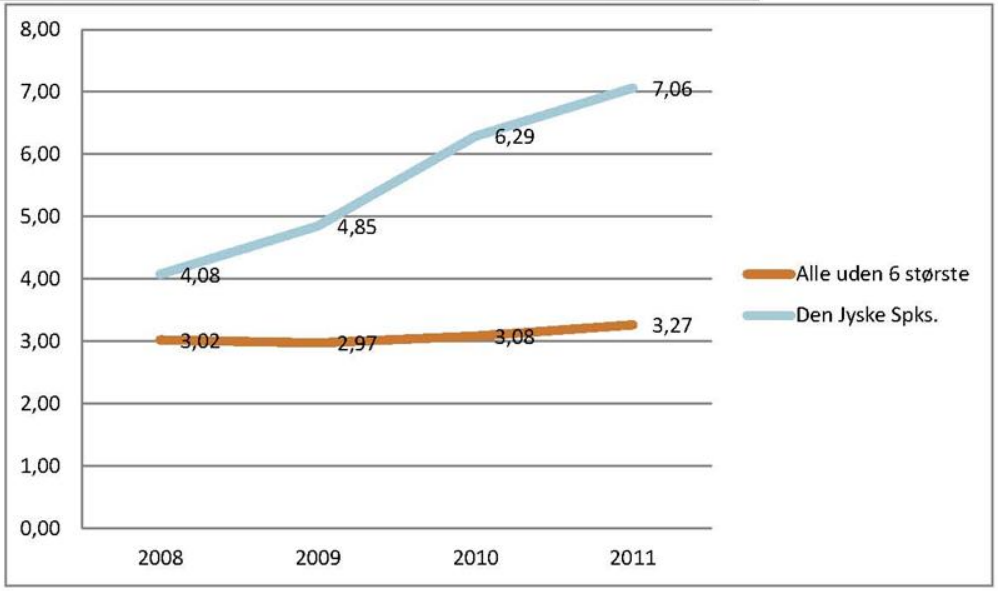

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks. Vendsyssel	4,23	6,03	6,46	9,92

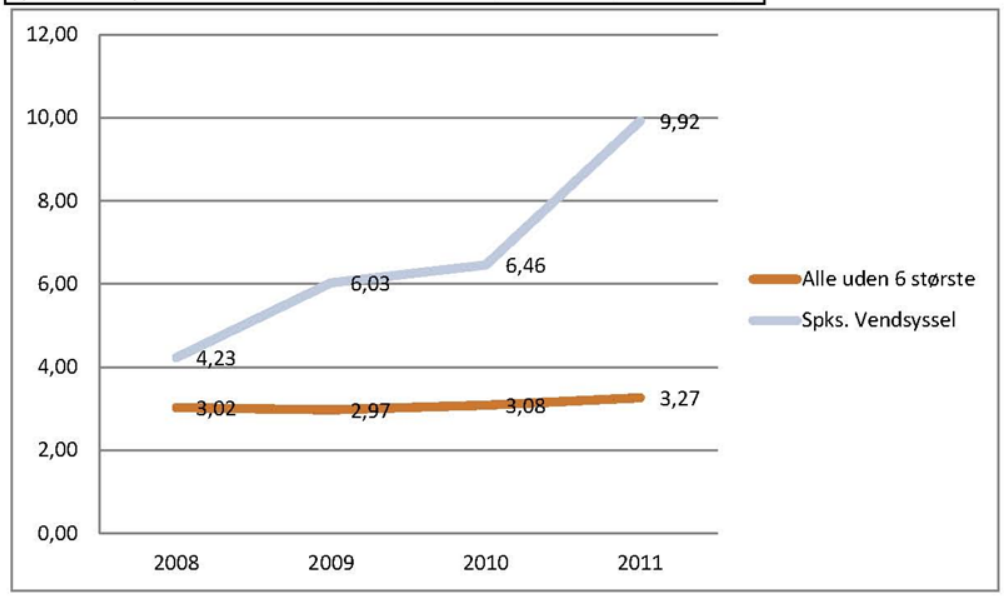

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Vordingborg Bank	4,98	4,97	6,86	5,34

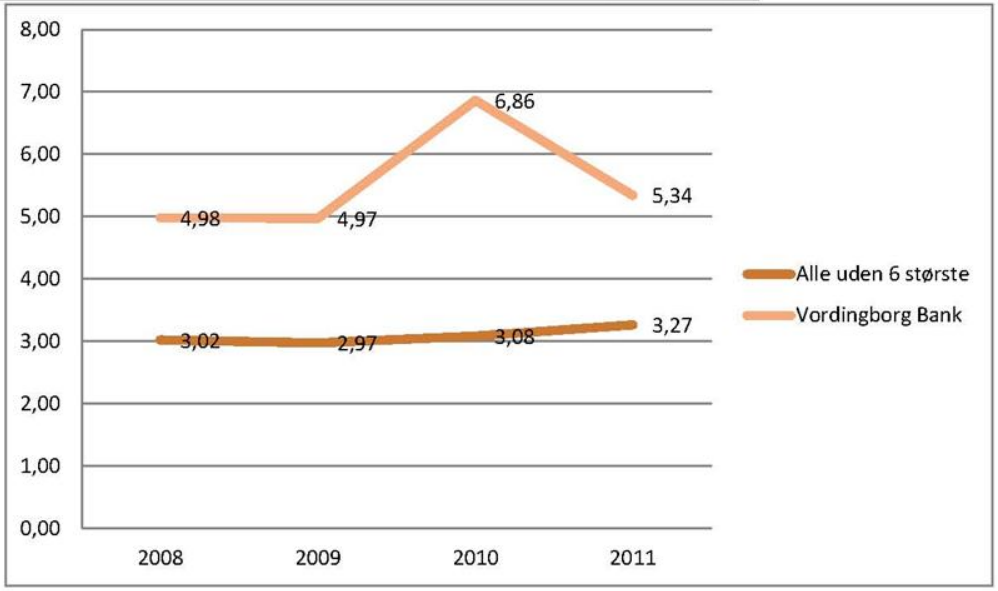

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Spks. Farsø	6,28	6,64	6,97	10,29

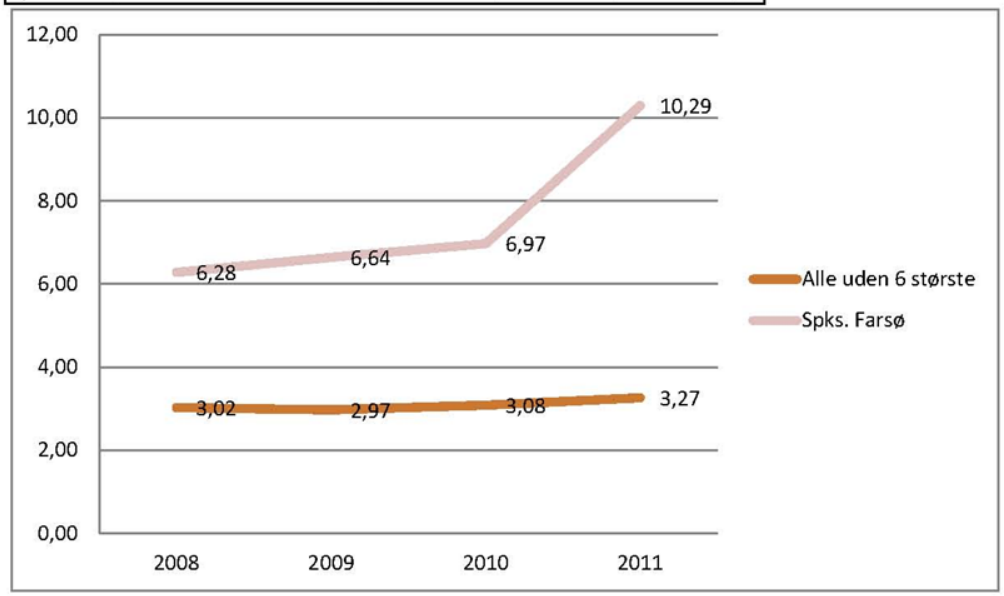

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Tønder Bank	5,22	5,03	8,02	15,02

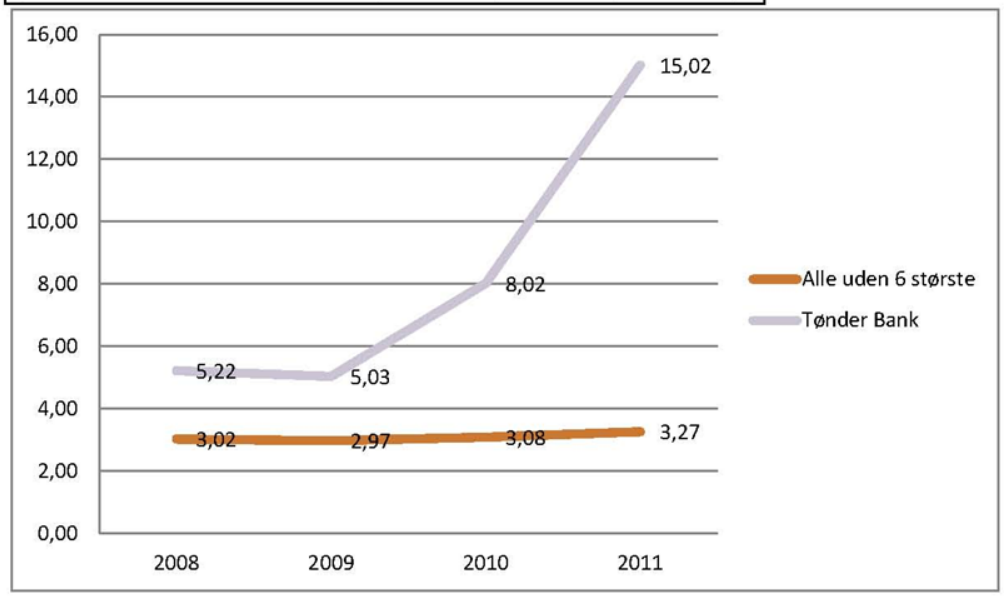

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Frøslev Mollerup Spks.	7,37	9,25	8,62	4,13

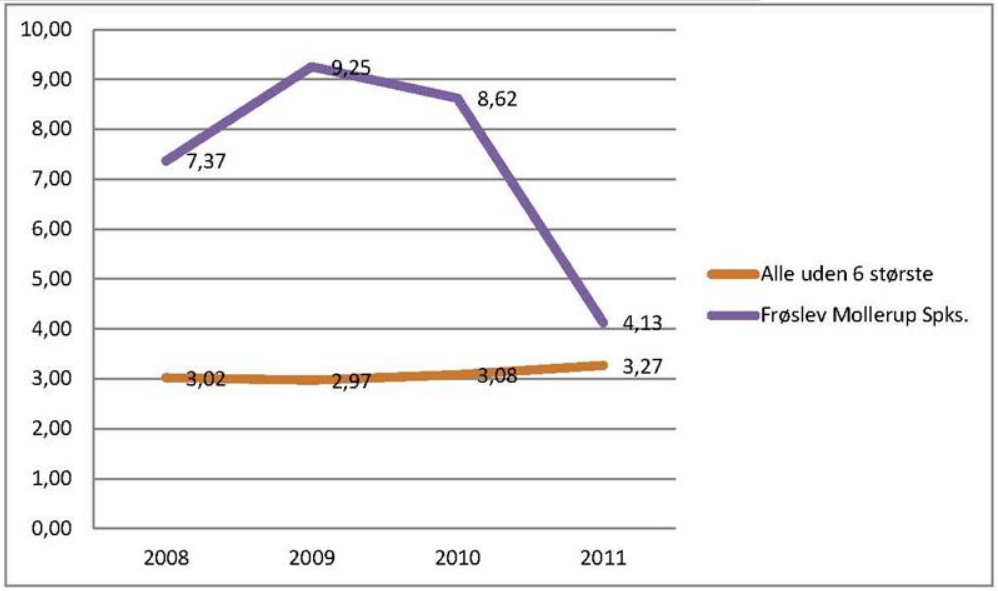

	2008	2009	2010	2011
Alle uden 6 største	3,02	2,97	3,08	3,27
Dronninglund spks.	6,44	6,78	12,93	13,27

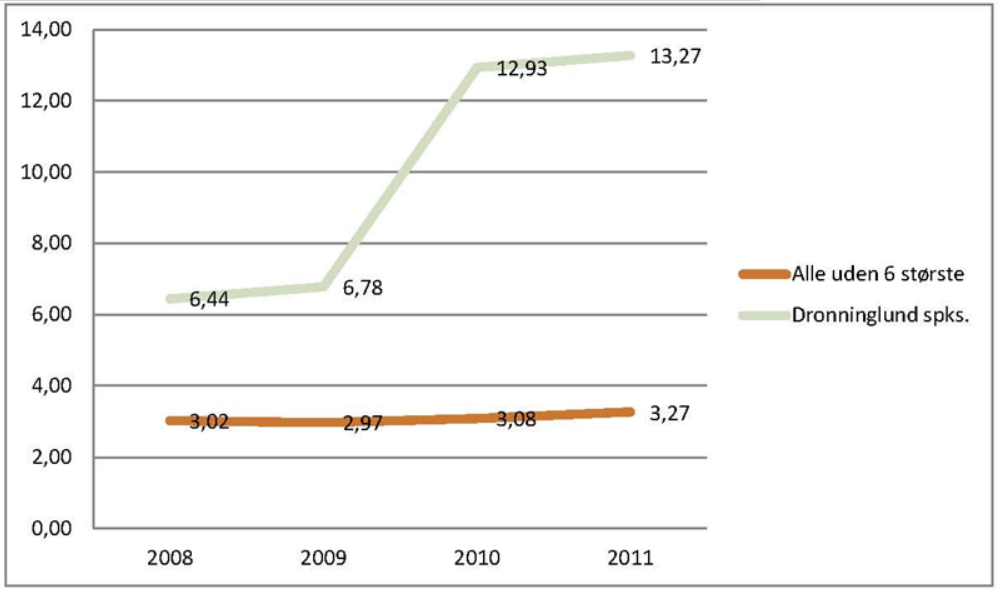

Sidste side

Slut

75

BILAG 2 - Coverage Ratio - dækningsgrad for bankernes nedskrivninger

Pengeinstitutt	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Sparekassen Hobro	58,1%	56,4%	22,6%	36,8%	21,0%
DIBA Bank	30,6%	45,1%	52,7%	28,1%	28,7%
Den Jyske Sparekasse	41,0%	46,6%	45,6%	47,3%	29,7%
Nordjysk Bank	36,1%	37,5%	37,3%	32,0%	33,5%
Sparekassen Vendsyssel	43,2%	48,1%	41,1%	46,2%	35,8%
Skjern Bank	38,2%	38,8%	38,3%	43,5%	37,7%
Dronninglund Sparekasse	23,3%	22,2%	42,7%	36,3%	38,4%
Vestjysk Bank	45,7%	50,1%	44,1%	36,9%	39,0%
Vordingborg Bank	79,5%	42,8%	58,9%	46,0%	40,3%
Spar Nord	39,1%	46,6%	43,7%	42,7%	41,9%
Vestfyns Bank	49,6%	43,2%	51,5%	37,0%	43,0%
Gnms. for små-og mellem PI					**44,5%**
Sparekassen Thy	43,6%	34,1%	41,8%	37,0%	47,5%
Sparekassen Faaborg	51,9%	46,8%	54,3%	45,7%	48,1%
Sparekassen Sjælland		47,9%	60,2%	47,6%	51,0%
Sparekassen Himmerland	47,0%	56,8%	43,9%	51,3%	54,5%
Gnms. for P1					**55,0%**
Østjydsk Bank	53,9%	45,6%	44,2%	52,4%	60,9%
Alm. Brand Bank		48,0%	37,8%	54,6%	63,4%
Ringkjøbing Landbobank	58,8%	61,1%	58,6%	60,2%	64,4%

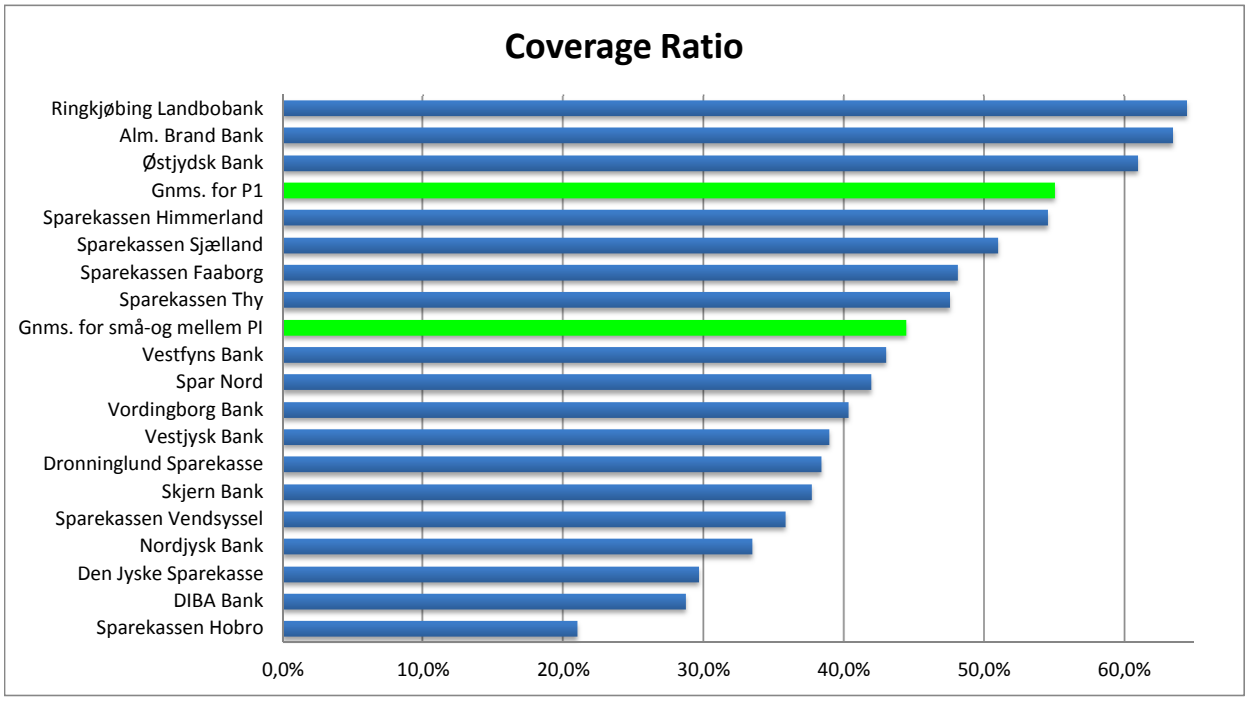

Kilde til bankernes Coverage Ratio: Bankernes årsrapporter for 2012
Kilde til gennemsnit for sektoren: http://www.finanstilsynet.dk/da/Om-os/Taler-og-artikler/2013/LOPI-tale-2013.aspx
Fsva. Sparekassen Sjælland og Alm. Brand Bank, oplyses individuelle nedskrivninger ikke i 2008.

BILAG 3 - Gearingsanalyse af Kirketårnsprincip

2012	Dronninglund Spks.	Spks. Vendsyssel	Spks. Hobro
Indenfor	5,0	5,3	2,4
Alle	7,0	5,5	3,4
Udenfor	7,5	6,3	4,6
Antal observationer	97	203	113

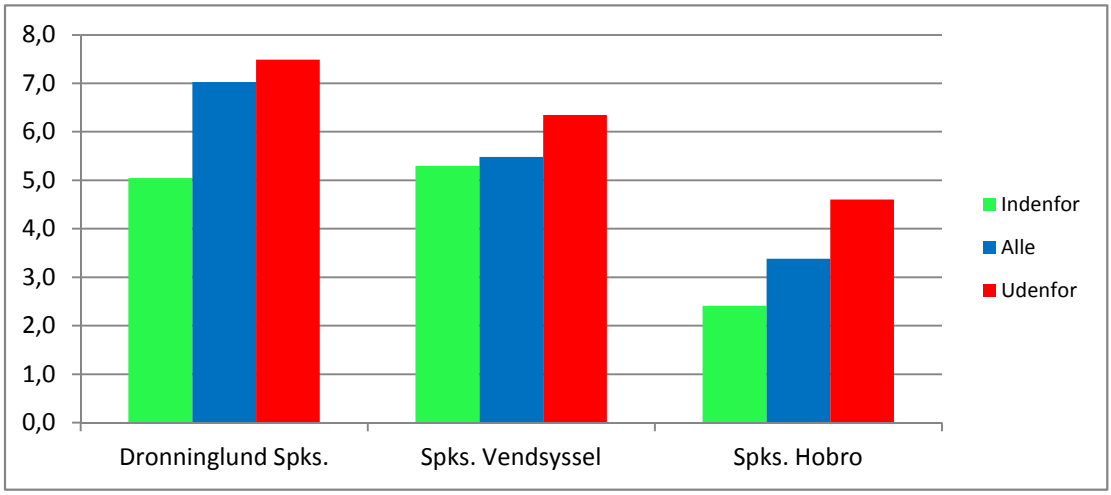

Bilag 4 - Analyse af bankernes vigtigste driftsomkostninger

Vi har undersøgt udvalgte bankers funding- og medarbejder omkostninger, set i forhold til branchen. Vi har, i vores analyse af bankernes finansierings- og medarbejderomkostninger, taget udgangspunkt i Lars Krull´s analyse af danske pengeinstitutters finansieringsomkostninger for 2012. Lars Krull, seniorrådgiver på AAU, offentliggør kvartårlig en analyse af danske bankers samlede finansieringsomkostninger for den forløbne periode, samt en oversigt af pengeinstitutternes antal medarbejder pr. balance milliard.

Vi vil først analysere bankernes finansieringsudgifter for dernæst at undersøge bankernes %- vise omkostninger til medarbejdere, i forhold til deres balance. Vi kan således sammenholde bankernes finansierings- og medarbejderomkostninger, så vi får sammenlignet bankernes vigtigste driftsomkostninger.

Finansieringsomkostninger (uddrag af Lars Krull analyse)

Når et pengeinstitut fungerer optimalt har det finansieringsomkostninger, der er af en sådan størrelse at instituttet kan placere midler både i pengemarkedet og i kapitalmarkedet. Ideelt betyder dette at institutterne bør have samlede finansieringsomkostninger der er under pengemarkedet (pengemarkedsrenten).

Efter krisen er begyndt har vi set at flere institutter generelt finansierer sig dyrere end pengemarkedet. En del af denne finansiering sker ved at tiltrække indlånsmidler, hvor man til indlånsmidler (som pr. definition er pengemarkedsprodukt) betaler kapitalmarkeds pris – altså et princip om at man betaler for noget man ikke får. Man kan også udlede at markedet er rationelt, da mere risikofyldte pengeinstitutter må finansiere sig dyrere end mindre risikofyldte PI.

Generelt skal man være forsigtig med direkte at sammenligne små virksomheder med større virksomheder. Ligesom man selvfølgelig heller ikke bør sammenligne virksomheder med væsentlig forskellige forretningsmodeller. I nærværende analyse indgår virksomheder med forskellige forretningsmodeller samt virksomheder af forskellig størrelse. Der opfordres til omtanke for resultater "på tværs" af disse.

Det har tidligere vist sig, at netop de institutter som har den(de) højeste finansieringsomkostninger, er ophørt som selvstændige institutter." Dette er i tråd med, at "I et rationelt marked vil den markedsdeltager som af markedet opfattes som den største risiko også betale den højeste pris.

Finansieringsomkostninger i figuren nedenfor beregnes således:

Renteudgifter / (den gennemsnitlige balancesum) – (gennemsnitlig egenkapital) + (gennemsnitlig garantkapital)-(gennemsnitlig puljeaktiver)

Denne fremgangsmåde er selvfølgelig noget forsimplet idet nogle poster udelades. Dette betyder generelt, at kapitalomkostningen i % undervurderes en smule.

Figur 1: Finansieringomkostninger 2012 (De udfordrede i vores analyse, er markerede med rødt):

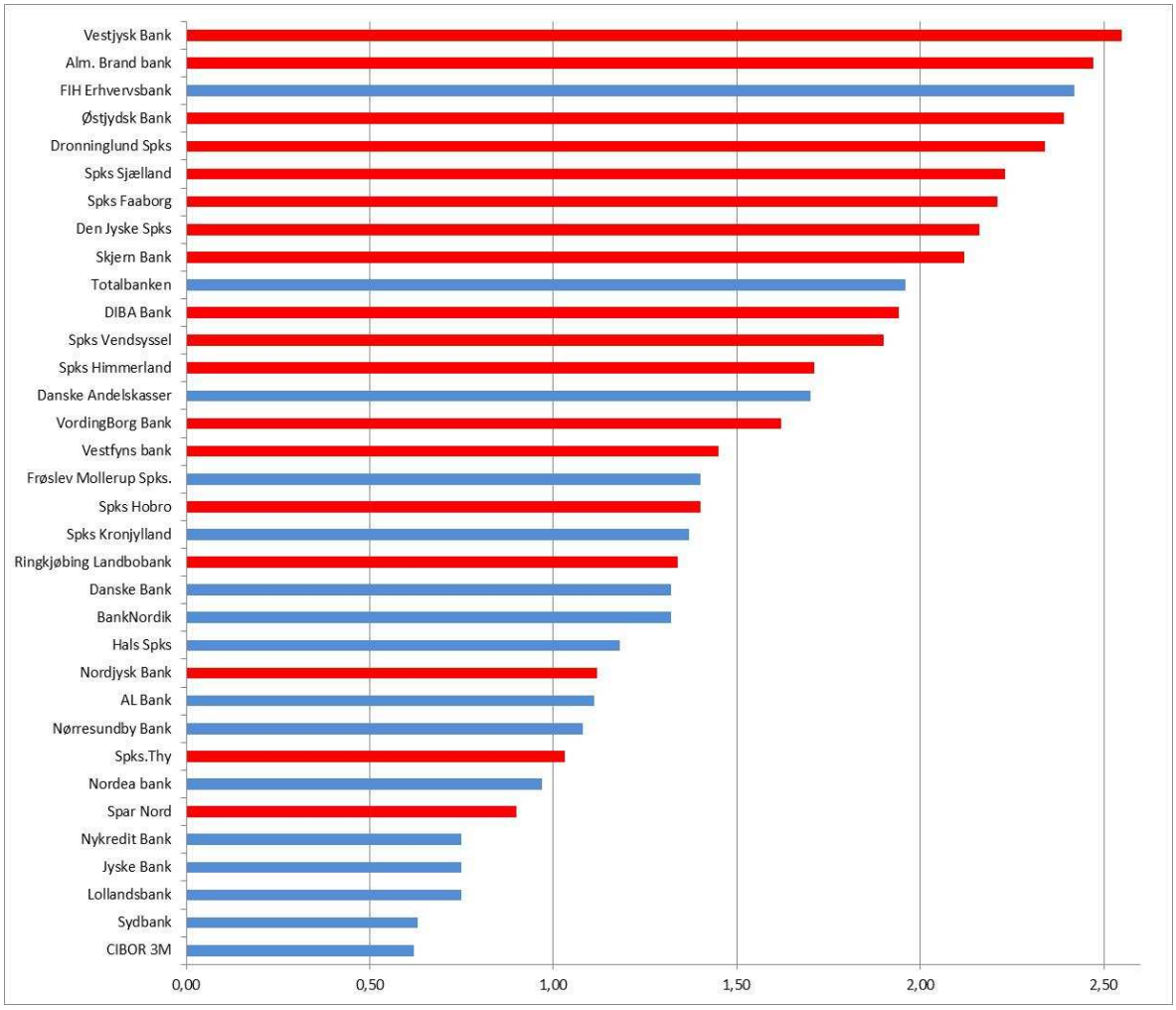

Ingen af de undersøgte pengeinstitutter finansierer sig til pengemarkedsrenten. Der er dog stor spredning imellem de undersøgte institutter. De pengeinstitutter som iht. vores analyse er udfordrede, ligger overvejende med højere finansieringsomkostninger.

Dette påviser, at markedet er rationelt og at de mest risikofyldte banker har de højeste finansieringsomkostninger.

Medarbejdere pr. balance milliard

Figuren nedenfor viser hvor mange medarbejdere institutterne har pr. balance milliard iht. Lars Krull´s analyse. Institutter med mange kundeekspederende filialer har generelt et væsentligt højere personaleforbrug pr. balance milliard og det ses tydeligt, at større institutter har et væsentlig lavere personale forbrug end mindre institutter.

Figur 2: Antal medarbejdere pr. balance mia. (De udfordrede i vores analyse, er markerede med rødt):

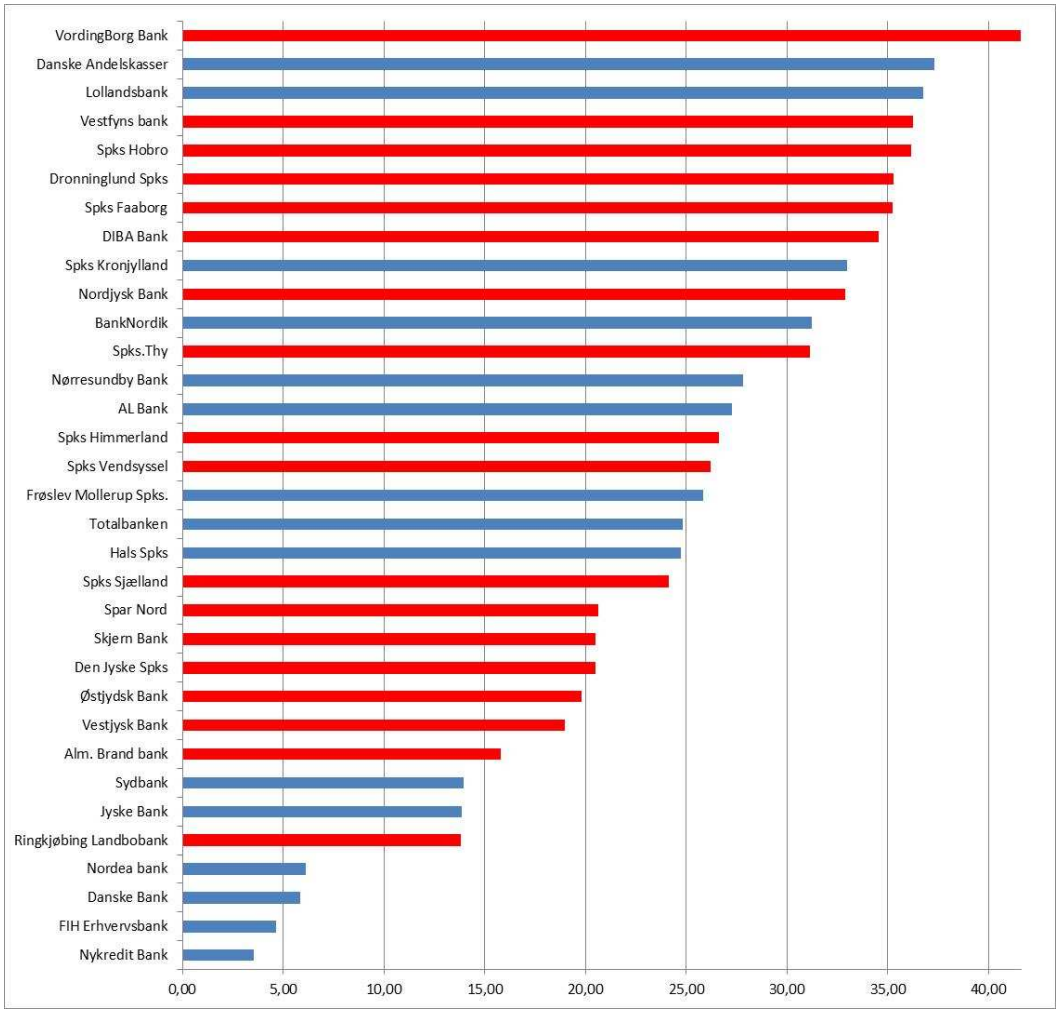

Der er ingen umiddelbar sammenhæng imellem hvilken forretningsmodel de som iht. vores analyse er udfordrede, anvender. Det ses dog, at Ringkøbing Landbobank har en effektivitet der er meget lig væsentlig større institutters.

Væsentligste driftsomkostninger (Finansierings- og medarbejderomkostninger samlet)
Finansierings- og medarbejder omkostninger er de væsentligste omkostninger for en bank. For at kunne sammenligne på tværs af pengeinstitutterne, har vi valgt at omregne medarbejderomkostningerne pr. balance mia. til en procent sats og antaget, at det er tale om finansieringsomkostninger for bankerne.

Eksempel:
Dronninglund Sparekasse har iflg. Lars Krull´s undersøgelse 41 ansatte pr. balance milliard. Vi har taget udgangspunkt i, at alle medarbejdere koster det samme. Dette er en forsimpling af virkeligheden, men anvendes til at påpege nogle tendenser og forskelle i bankernes omkostninger. Vi har taget udgangspunkt i, at gennemsnit omkostningerne for en medarbejder er kr. 500.000,-

For hver balance milliard har Dronninglund Sparekasse i vores eksempel en omkostning til ansatte på kr. 500.000,- x 41 = kr. 20.500.000.

Ved en omregning til % af 1 milliard får vi, at Dronninglund Sparekasse har en udgift på (20.500.000*100/1.000.000.000) = 2,05 % til medarbejdere.

Dronninglund Sparekasses finansieringsudgifter er iht. Lars Krull´s analyse opgjort til 2,05 %.

Således er deres driftsomkostninger opgjort til (2,05 % + 2,05 %) 4,1% pr. balance milliard.

I figuren nedenfor fremgår finansierings- og medarbejder omkostningerne som et samlet billede af bankernes driftsomkostninger i procent.

Figur 3: Bankernes vigtigste driftsomkostninger

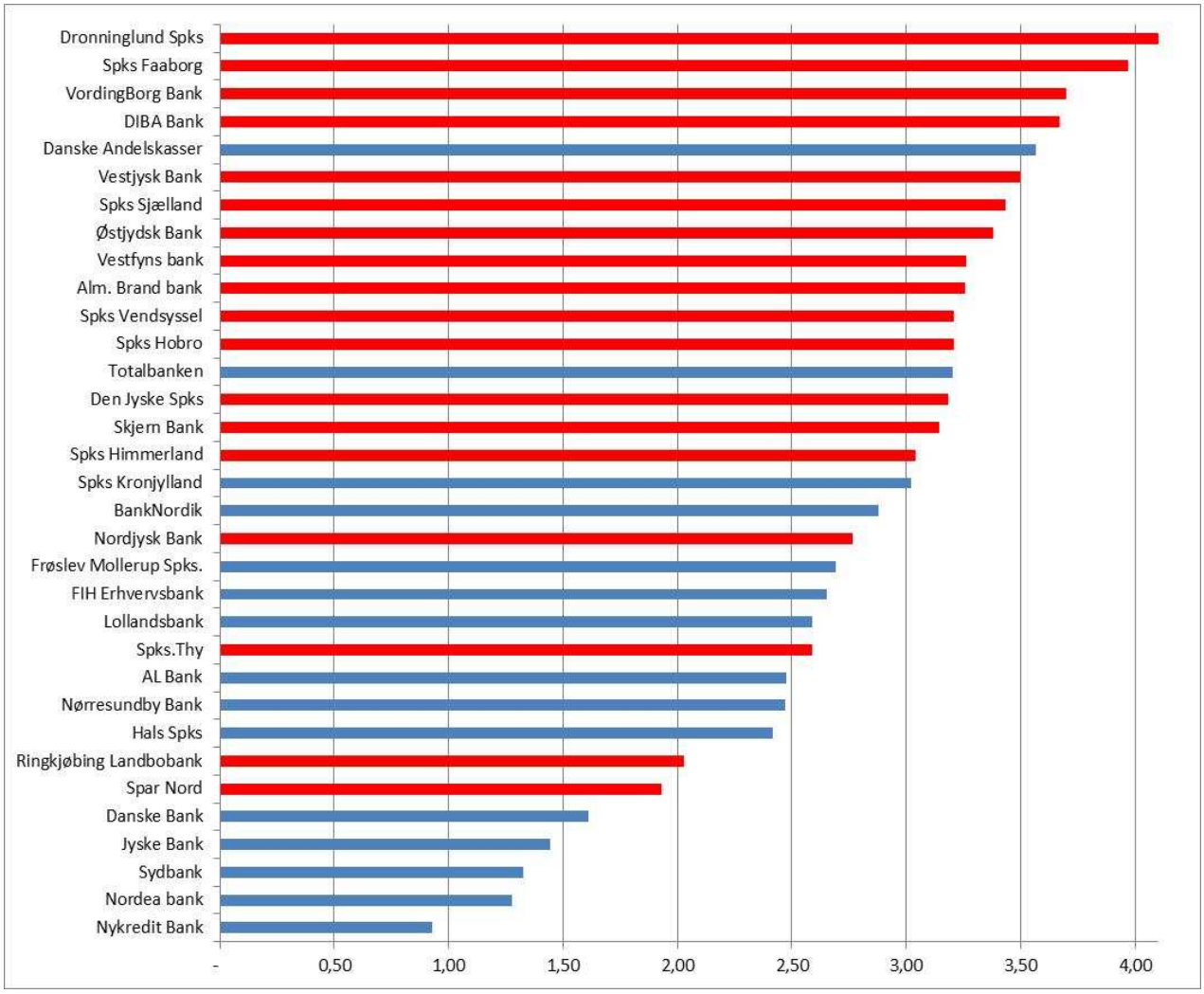

Figuren viser et tydeligt billedet, at de pengeinstitutter, der iht. vores analyse er udfordrede, har væsentlig højere driftsomkostninger. Dette indebærer, at de i forhold til andre institutter står betydelig dårligere i konkurrencen om udlån, samtidig med, at de har de dårligere konsoliderede virksomheder som kunder.

Således vil disse banker stå dårligt i den fremtidige konkurrence, idet de har de højeste finansieringsomkostninger, samt må tage en højere risikomarginal, til at dække eventuelle fremtidige tab, på grund af den højere risiko de har påtaget sig i form af gearede kunder.

Figur 4: Dokumentation og beregninger til bilag 4

Finansierings omkostninger		Antal medarbejdere pr. balance mia.		Omk. pr. 1 mia.	Omk. i %	Omk. i alt
Bank	20	Bank	20			
Nykredit Bank	0,75	Nykredit Bank	3,53	1.765.000	0,18	0,93
Nordea bank	0,97	Nordea bank	6,11	3.055.000	0,31	1,28
Sydbank	0,63	Sydbank	13,96	6.980.000	0,70	1,33
Jyske Bank	0,75	Jyske Bank	13,84	6.920.000	0,69	1,44
Danske Bank	1,32	Danske Bank	5,83	2.915.000	0,29	1,61
Spar Nord	0,90	Spar Nord	20,63	10.315.000	1,03	1,93
Ringkjøbing Landbobank	1,34	Ringkjøbing Landbobank	13,80	6.900.000	0,69	2,03
Hals Spks	1,18	Hals Spks	24,75	12.375.000	1,24	2,42
Nørresundby Bank	1,08	Nørresundby Bank	27,80	13.900.000	1,39	2,47
AL Bank	1,11	AL Bank	27,29	13.645.000	1,36	2,47
Spks.Thy	1,03	Spks.Thy	31,16	15.580.000	1,56	2,59
Lollandsbank	0,75	Lollandsbank	36,77	18.385.000	1,84	2,59
FIH Erhvervsbank	2,42	FIH Erhvervsbank	4,66	2.330.000	0,23	2,65
Frøslev Mollerup Spks.	1,40	Frøslev Mollerup Spks.	25,83	12.915.000	1,29	2,69
Nordjysk Bank	1,12	Nordjysk Bank	32,90	16.450.000	1,65	2,77
BankNordik	1,32	BankNordik	31,23	15.615.000	1,56	2,88
Spks Kronjylland	1,37	Spks Kronjylland	32,99	16.495.000	1,65	3,02
Spks Himmerland	1,71	Spks Himmerland	26,62	13.310.000	1,33	3,04
Skjern Bank	2,12	Skjern Bank	20,48	10.240.000	1,02	3,14
Den Jyske Spks	2,16	Den Jyske Spks	20,48	10.240.000	1,02	3,18
Totalbanken	1,96	Totalbanken	24,84	12.420.000	1,24	3,20
Spks Hobro	1,40	Spks Hobro	36,14	18.070.000	1,81	3,21
Spks Vendsyssel	1,90	Spks Vendsyssel	26,21	13.105.000	1,31	3,21
Alm. Brand bank	2,47	Alm. Brand bank	15,80	7.900.000	0,79	3,26
Vestfyns bank	1,45	Vestfyns bank	36,25	18.125.000	1,81	3,26
Østjydsk Bank	2,39	Østjydsk Bank	19,78	9.890.000	0,99	3,38
Spks Sjælland	2,23	Spks Sjælland	24,14	12.070.000	1,21	3,44
Vestjysk Bank	2,55	Vestjysk Bank	18,96	9.480.000	0,95	3,50
Danske Andelskasser	1,7	Danske Andelskasser	37,30	18.650.000	1,87	3,57
DIBA Bank	1,94	DIBA Bank	34,57	17.285.000	1,73	3,67
VordingBorg Bank	1,62	VordingBorg Bank	41,59	20.795.000	2,08	3,70
Spks Faaborg	2,21	Spks Faaborg	35,24	17.620.000	1,76	3,97
Dronninglund Spks	2,34	Dronninglund Spks	35,29	17.645.000	1,76	4,10

Dagsorden

- Gift dig ikke med den du kan leve med men med den du ikke kan leve uden!
- Analysen i praksis anvendelse – et konkret eksempel
- Datagrundlaget, en kilde til yderligere viden – også for finanstilsynet

Gift dig ikke med.....Væsentlige findings...

- Bankernes forretningsmodel under pres
  - kræver nye strategier
- Hvad er en god kunde?
- Gearingsanalyse
- Kirketårnsprincippet
- Andre perspektiver

Analysen i praksis - et konkret eksempel Sydbank og DiBa

- Behov for flere nedskrivninger
- Effektivitet
- WACC

Datagrundlaget - en kilde til viden

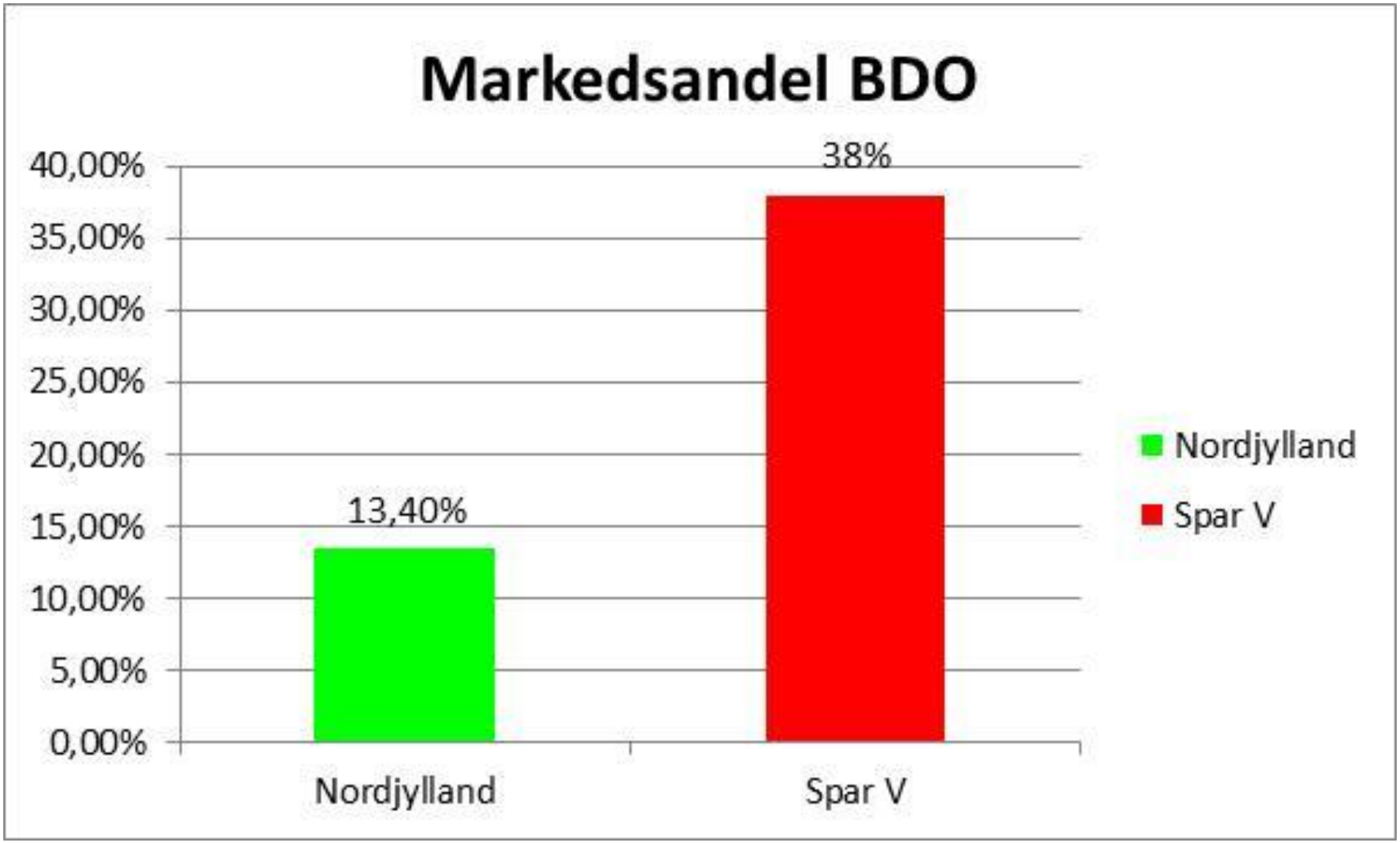
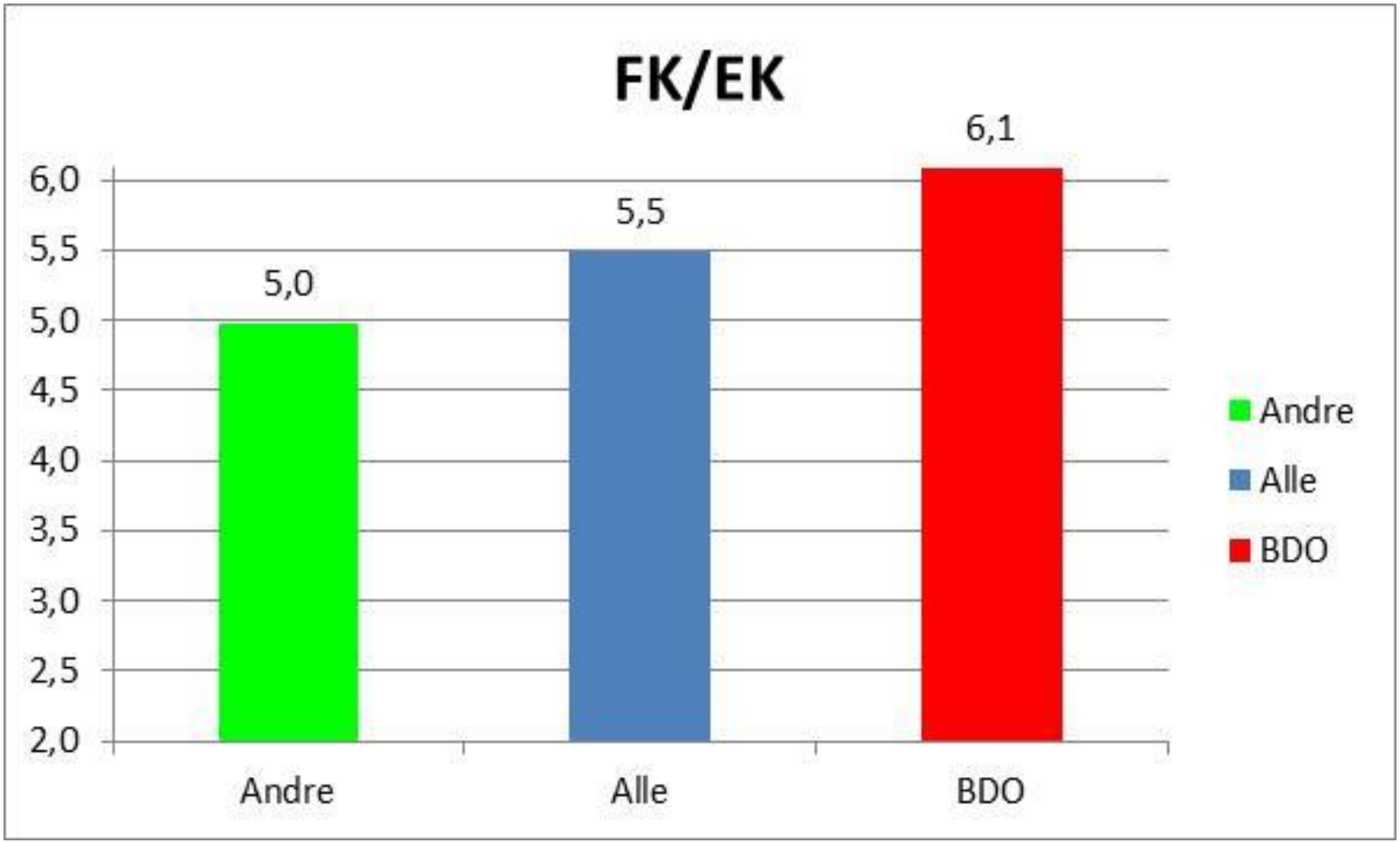
Nyt forprojekt: Har det betydning hvilken revisor kunderne har ?